REVISTA MUSICAL CATALANA NÚM. 374

REVISTA MUSICAL CATALANA

WWW.RE AL.CAT

374

00374
9 771887 598003
SETEMBRE - DESEMBRE 2021 | 6€

LA CASA DELS CANTS

EL PALAU DE LES LLETRES

COSMOS QUARTET

UN TRIENNI AL PALAU

+ **AMADEU VIVES**
CANTS I AFANYS

+ **JOAN CARLES I AMAT**
UN "MÚSICH VELL" DE LA TERRA

DOSSIER CINQUANTA ANYS DE LA MORT DE JOAN MANÉN

TRICICLE

GEST · HUMOR · LLENGUATGE

PALAU ROBERT
Catalunya en valor

PALAU ROBERT
Passeig de Gràcia,107
08008 Barcelona
Tel. 932 388 091

palaurobert.gencat.cat

Segueix-nos a:

FOTOGRAFIA POLDO POMÉS

EXPOSICIÓ DES DEL 03.05.2021 FINS AL 03.10.2021 ENTRADA LLIURE

Catalunya 2030

Generalitat de Catalunya

EDITORIAL

Albert Torrens *Director*

QUALSEVOL MOMENT DE L'ANY és adequat per als bons propòsits i, malgrat que solen associar-se als primers dies del mes de gener, el final de les vacances i la tornada a la feina –o, si es prefereix, l'inici del curs escolar i l'arrencada de les noves temporades artístiques– sembla un altre punt del calendari especialment idoni per formular-los.

Resulta difícil, però, plantejar-se objectius –ja siguin a curt, mitjà o llarg termini– sense conèixer amb certesa les circumstàncies del futur. Així doncs, els mesos que queden fins a acabar l'any seran claus per saber si l'esperat retorn a la normalitat s'acaba produint o es dilata en el temps. Des de fa un any i mig, pràcticament l'únic desig que hem expressat com una sola veu és que tot torni a ser com abans: que les sales estiguin obertes, que els músics puguin treballar, que els aforaments siguin complets, que els pressupostos siguin fiables...

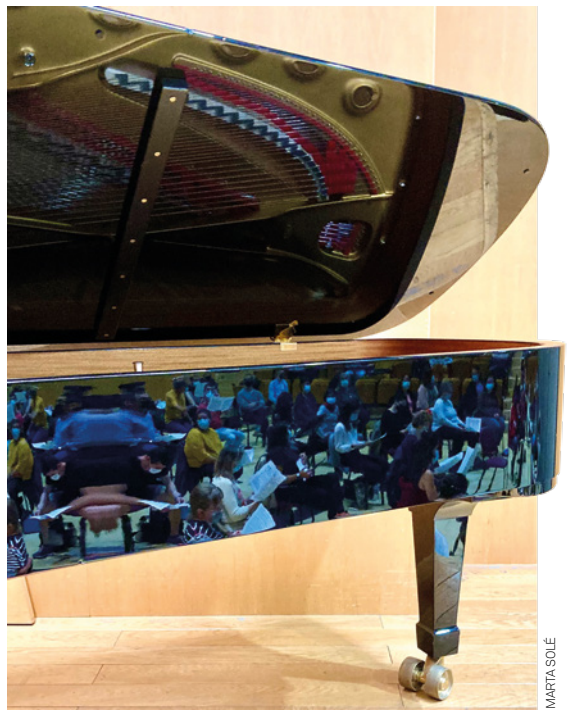

MARTA SOLÉ

Tot plegat, però, no deixa de ser paradoxal si ens aturem, ni que sigui per uns minuts, a recordar les mancances del passat. És clar que ens trobem immersos en una crisi sense precedents –o que ningú, almenys, recordi– i que, des del fons del pou, qualsevol temps viscut sembla millor. Però si volem que sigui un progrés, aquest *ritorno all'antico* no ha de suposar tan sols la recuperació del que teníem. Caldrà, tard o d'hora, evitar caure en els mateixos errors i aprofitar l'oportunitat per corregir els vicis que arrossega, d'anys ençà –si no des de sempre– el món de la cultura.

Donat l'enèsim relleu al capdavant de la Conselleria competent, al nou Govern configurat poc abans de l'estiu ja se li ha renovat, si més no en nombroses intervencions públiques de professionals diversos, la petició de destinar el 2% del pressupost del país al nostre sector. És una tasca pendent més que engreixa una llista llarguíssima, però són diners que han de permetre –entre d'altres– pal·liar la precarietat laboral dels nostres músics, acompanyar la viabilitat de la iniciativa privada o fomentar i no negligir, un cop més, el propi patrimoni.

En aquest sentit, la recta final de l'Any Manén ha pogut esquivar, en bona mesura, les restriccions de la pandèmia i nosaltres hi dediquem en aquest número el Dossier que ens hauria agradat publicar abans. I ens fixem en una de tantes activitats de foment de la clàssica que es duen a terme, des de fa temps, en un entorn que també és musical: les biblioteques. D'altra banda, ens fem ressò d'efemèrides, com el cent cinquantè aniversari del naixement d'Amadeu Vives, el centenari del de Déodat de Séverac o els 450 anys del de Joan Carles i Amat, que es commemorarà l'any que ve. Finalment, completen les nostres pàgines una nova repassada de les principals temporades de concerts que ja presentàvem al número anterior i que ara són a punt de començar, juntament amb les seccions habituals La Casa dels Cants, El Compositor, Escenaris del Món, Investigadors i Melòmans.

LES SECCIONS DESTACADES DE L'RMC

1

DOSSIER JOAN MANÉN

El cinquantenari de la mort del violinista i compositor Joan Manén coincideix en el temps amb el desè aniversari de la creació de l'Associació que porta el seu nom i que el reivindica. La feliç casualitat ha tingut un efecte multiplicador de les celebracions que s'han estès al llarg de tot aquest 2021, tot trampejant les dificultats pròpies del moment. Tres experts ens ajuden a valorar aquesta figura.

2

150È ANIVERSARI D'AMADEU VIVES

El compositor de Collbató és una figura clau de la història de la música catalana i espanyola, a més de tenir un protagonisme especial en la gènesi de l'Orfeó Català i del Palau de la Música Catalana. Malgrat que en el moment de la fundació d'aquesta Revista ja s'havia traslladat a la capital espanyola, va seguir vinculat a la institució i a Catalunya. La revisió de la seva vida i obra ens recorda, un cop més, la seva importància.

3

EL PALAU DE LES LLETRES

Malgrat haver nascut per ser un temple de la música, la comunió artística tan ben aconseguida i tantes vegades lloada al Palau de la Música abasta tant el continent com el contingut, en el qual, des de sempre, ha tingut una presència destacada la literatura i, més concretament, la poesia. En aquest número de La Casa dels Cants, en fem uns apunts històrics i coneixem els dos poetes que enguany prenen el relleu d'aquesta tradició.

REVISTA MUSICAL CATALANA

WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

Núm. 374 • Setembre-Desembre 2021
6a Època • Any XXXVII

www.revistamusical.cat
facebook.com/revistamusicalcatalana
twitter.com/RevistaMusCat
Instagram/revistamusicalcat

Direcció: Albert Torrens
direcciormc@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 26

Redacció: Teresa Martínez
revista@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 28

Col·laboren en aquest número:
Daniel Arredondo Sánchez, Daniel Blanch, Moisès Bertran, Xavier Chavarría, Josep Maria Codina, Jaume Comellas, Ana María Dávila, Albert Ferrer Flamarich, Albert Fontelles-Ramonet, Miquel Gené, Pere Andreu Jariod, Rosa Montalt, Sergi Moreno-Lasalle, Javier Pérez Senz, Jorge de Persia, Aurèlia Pessarrodona, Roger Pibernat, Joan Puigdellívol, Josep Maria Rebés, Santi Riu, Quim Roser, Marc Timón, Albert Torrens, Lluís Trullén, Eduard V. Patsi

Publicitat: Albert Torrens
direcciormc@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 26

Edita: Fundació Orfeó Català-Palau de la Música Catalana

PALAU DE LA MÚSICA ORFEÓ CATALÀ

Mariona Carulla i Font, presidenta
c/ Palau de la Música, 4-6
08003 Barcelona
Tel.: 93 295 72 00
Telèfon d'atenció al client:
902 442 882
(de dilluns a dissabte, de 9.30 a 21 h)
www.palaumusica.cat
www.orfeocatala.cat

Realització editorial:
som la cultura de tots
www.som.cat

Editor: Toni Quero

Coordinació: Sílvia Pujalte

Disseny editorial i maquetació:
Cristina Ristol, Gerard Guix Llorens

Impressió: Novoprint

Distribució
UDL Libros

Dipòsit legal: B-34.432/83
ISSN: 1887-2980
Membre de l'APPEC
Membre de CEDRO
Versió digital: iQuiosc.cat

Portada: Cosmos Quartet
Foto: Quim Roser

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Els articles publicats a la «Revista Musical Catalana» expressen només l'opinió de l'autor. «Revista Musical Catalana» no mantindrà correspondència amb els autors d'originals no encarregats i enviats espontàniament a la Redacció.

EDITORIAL 3

PASSACAGLIA 6

A 4 BANDES 10

EN PORTADA
COSMOS QUARTET
Tres temporades per gaudir de la música de cambra al Palau de la Música 12

EFEMÈRIDE
AMADEU VIVES
150 anys del naixement 18

ARTICLE
GRAN TEATRE DEL LICEU
Grans veus per celebrar el 175è aniversari 22

ENTREVISTA
MERCEDES CONDE PONS
"Volem que el públic vingui al Palau a celebrar la vida!" ... 26

EFEMÈRIDE
DÉODAT DE SÉVERAC
Entre el Modernisme i el Cubisme 30

REPORTATGE
ÒPERA 4
L'òpera a la biblioteca pública 34

EFEMÈRIDE
JOAN CARLES I AMAT
Un "músich vell" de la terra 38

REPORTATGE
L'AUDITORI
Pluja d'estrenes a la temporada 2021-22 42

DOSSIER
CINQUANTENARI MANÉN
L'univers d'un artista 48
L'essència oculta d'un compositor 52
La reivindicació del patrimoni musical 56

LA CASA DELS CANTS

EL PALAU DE LES LLETRES 62

ELS NOSTRES CORS 66

ANNA GUAL I JAUME C. PONS ALORDA 68

ACTUALITAT 70

EL COMPOSITOR

CAMILLE SAINT-SAËNS

Un músic contradictori 72

ESCENARIS DEL MÓN

WALT DISNEY CONCERT HALL

Seu de Los Angeles Philharmonic 74

CATALUNYA MÚSICA

VEUS JOVES PER PARLAR DE CLÀSSICA:

Rosa Maria Bartroli dirigeix dos nous programes... 78

ACCENTS 80

MÚSICA ENCREUADA 87

FONS MUSICALS 88

INVESTIGADORS 89

MELÒMANS

ÀLEX SUSANNA

Poeta, editor i gestor cultural 90

ASSOCIACIÓ JOAN MANÉN

QUIM ROSER

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

BIBLIOTECA DISTRICTE 4

La nostra Revista té banda sonora. Escolta-la al nostre web

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO

Daniel Arredondo Sánchez
bibliotecari-documentalista especialitzat en la gestió i la difusió de col·leccions a la biblioteca pública. Presenta el projecte Òpera 4, una iniciativa que apropa l'òpera des de la biblioteca.

Daniel Blanch
pianista i comissari de l'Any Joan Manén, ens descobreix com aprofundir en el millor coneixement de l'obra de Joan Manén.

Josep Maria Codina
musicòleg especialitzat en recerca, ressegueix els episodis més destacats de la vida del prolífic i aclamat compositor Amadeu Vives en el 150è aniversari del seu naixement.

Sergi Moreno-Lasalle
musicòleg i músic professional, ens glossa la figura del compositor francès Camille Saint-Saëns en l'any del seu centenari.

Joan Puigdellívol
fundador de Ribermúsica i estudiós del fet musical, ens parla de Joan Carles i Amat, el metge monistrolenc que va escriure el primer tractat de guitarra publicat a Europa.

PASSACAGLIA

TEXT *Pere-Andreu Jariod*

FUNDACIÓ VICTORIA DE LOS ÁNGELES

‘ELS VIATGES DE L’ÀNIMA’

DEL LIFE VICTORIA 2021

DEL 27 DE SETEMBRE AL 14 DE NOVEMBRE TINDRÀ LLOC UNA NOVA EDICIÓ, la novena, del festival de lied organitzat per la Fundació Victoria de los Ángeles. En total seran quinze recitals entre els quals destaca una estrena mundial: el nou cicle de cançons que Albert Guinovart ha escrit a partir dels mateixos poemes que Robert Schumann va emprar en el seu *Dichterliebe*, que també sonarà en el mateix concert en la veu de Roger Padullés, i amb el mateix Guinovart al piano. Uns altres dels punts forts en seran, sens dubte, els tres cicles de lieder de Franz Schubert, que s’interpretaran en tres nits consecutives. A més, hi sonaran músiques de Kurt Weill, Édith Piaf i Cole Porter, però també de Brahms, Janáček, Ravel o Wolf. *“Volem que el LIFE Victoria sigui un laboratori viu d’idees, repertoris, intèrprets i programes, amb la voluntat última que esdevingui una eina formativa per al públic”*, comenta Marc Busquets, el director artístic, en el text de presentació. Pel que fa als intèrprets, hi destaca la presència de cantants molt reconeguts, com Mark Padmore, Anne Schwanewilms, Carolyn Sampson, Christopher Maltman o Sarah Connolly. Aquests i altres intèrprets seran acompanyats per alguns dels millors pianistes en aquests repertoris, com són Julius Drake o Malcolm Martineau, entre d’altres. Més informació: *lifevictoria.com*.

QUE CURIÓS!

OBSESSIÓ PER LA ‘RESURRECCIÓ’

GILBERT KAPLAN VA SER UN EMPRESARI NOVAIORQUÈS que va convertir la *Segona Simfonia* de Gustav Mahler en una de les raons de la seva existència, fins al punt d’aprendre direcció d’orquestra per poder interpretar-la. Kaplan va arribar a adquirir el manuscrit original de la partitura. El somni es va fer realitat el 1982, quan va dirigir l’obra a Nova York, al capdavant de l’American Symphony. Des d’aleshores va dirigir la *Resurrecció* en nombroses ocasions, amb una cinquantena d’orquestres. També la va enregistrar dues vegades, amb la Simfònica de Londres i amb la Filharmònica de Viena, l’orquestra que havia dirigit el mateix Mahler.

EFEMÈRIDES

15 ANYS Es compleixen de l'inici de l'activitat artística del Brossa Quartet de Corda. Des d'aleshores s'ha convertit en un dels conjunts més versàtils i actius de casa nostra, tot col·laborant amb artistes de folk, rock, hip-hop o música electrònica. També ha interactuat amb disciplines com la dansa, el teatre, el cinema o la literatura.

20 ANYS De la reobertura del Museu Pau Casals. Situat a la casa d'estiueig que Casals va fer-se construir al Vendrell, es va obrir com a museu el 1976. Anys més tard s'hi van fer obres de rehabilitació i el museu es va reinaugurar el 2001. Actualment s'està reformant i tornarà a obrir portes a començament de l'any que ve.

25 ANYS Fa un quart de segle moria Enric Ribó, director de cors, violinista, pedagog i compositor. Deixeble del violinista Francesc Costa, Ribó va ser membre de l'Orquestra Pau Casals i de l'Orquestra Municipal de Barcelona. Però allà on més va destacar va ser en la direcció de cors, sobretot al capdavant de la Capella Clàssica Polifònica.

60 ANYS El 1961 el Liceu acollia l'estrena mundial de la cantata escènica *L'Atlàntida* de Manuel de Falla, a partir del poema del mateix títol de Jacint Verdaguer. L'obra havia estat completada per Ernesto Halffter, deixeble de Falla, després que aquest la deixés inacabada en morir. Eduard Toldrà va dirigir aquella estrena.

EL TRESOR

LA FLAUTA DE PERE SERRA

Dels molts tresors que podem trobar al MNAC, n'hi ha un de significatiu des del punt de vista musical. Es tracta de la *Mare de Déu dels Àngels*, un fragment d'un retaule que l'artista Pere Serra va pintar per a la catedral de Tortosa cap al 1385. Envoltant la mare de Déu hi ha diversos àngels amb instruments, entre els quals n'hi ha un que toca una flauta de bec. Aquesta és considerada la primera representació artística d'aquest instrument.

***Mare de Déu dels Àngels i Sants*. Pere Serra, cap al 1385**

WEB DEL MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA DE BARCELONA, WWW.MUSEUNACIONAL.CAT

ACTUALITAT**MUSICAL**

'EL MESSIES' DE GUINOVART

Coincidint amb el trentè aniversari dels cors dels Amics de la Unió de Granollers, Albert Guinovart ha rebut l'encàrrec de compondre un *Messies*. Serà una cantata en català, amb textos de David Pintó, i té com a referent l'obra homònima de Händel. Està pensada per a soprano i barítion solistes, cor infantil, cor mixt i orquestra de cambra. S'estrenarà a Granollers l'abril de l'any que ve i també es farà al Palau.

EXPOSICIÓ SOBRE LA BANDA MUNICIPAL DE BARCELONA

La Sala d'Exposicions de la Biblioteca de Catalunya acollirà durant els mesos d'octubre i novembre d'enguany una mostra dedicada a la Banda Municipal de Barcelona, que aquest 2021 celebra els seus 135 anys. L'objectiu principal és destacar el paper pioner que ha tingut la Banda en la història de l'enregistrament discogràfic al nostre país.

ES PUBLICA LA 'SONATA' PERDUDA DE GERHARD

Ficta acaba d'editar una *Sonata per a viola i piano* de Robert Gerhard que fins no fa gaire es creia perduda. L'obra va ser dedicada a la violista Anatole Mines, que la va estrenar al costat de l'autor l'any 1950. El manuscrit va ser trobat fa uns mesos pel pianista Miquel Villalba, dins del Fons Robert Gerhard de la Universitat de Cambridge, i ell mateix n'ha preparat l'edició.

'CUBOTES', APRENDRE MÚSICA JUGANT

Eva Simó, professora superior de piano, és la creadora de *Cubotes*, un joc de daus musicals, adreçat a professors de llenguatge musical i instrument que vulguin ensenyar conceptes musicals diversos de manera lúdica i divertida. Fins ara s'ha comercialitzat a Espanya, Àustria, Alemanya, Suïssa i Bèlgica. Més informació: cubotes.com.

LA MÀQUINA DEL TEMPS

FER CLASSES DE VIOLÍ AMB LEOPOLD MOZART

UN AVANÇAT AL SEU TEMPS

Per al compositor Jordi Cervelló, Leopold Mozart és una figura molt important en la història del violí i l'ensenyament d'aquest instrument. L'any 2013 va descobrir *Violinschule* (Escola de violí), el seu mètode de violí, gràcies a l'edició en castellà que en va fer aquell any l'Editorial Arpegio. *"Va ser tota una revelació"*. La primera edició d'aquest tractat data del 1756 –el mateix any que va néixer Mozart–, i després en van venir dues edicions més, l'última el 1787, any de la seva mort. Segons Cervelló, "*Leopold era un home que estava al dia de les innovacions de la seva època*". A més, "*coneixia perfectament l'escola italiana, la més important d'aquell moment, i havia analitzat en profunditat les obres de Geminiani, Locatelli i Tartini*". De tot això, segur que en va beure el seu fill: "*Mozart devia tocar el violí molt bé*". El més sorprenent de tot és que "*grans pedagogs del violí que van venir molts anys després, com Leopold Auer, Carl Flesh, Ivan Galamian, o Abram Yampolsky, deien el mateix que Leopold ja havia anunciat dos segles abans. Va ser un avançat al seu temps*".

Jordi Cervelló

MARC COLOMÉS

GRAN TEATRE DEL LICEU

Xesca Llabrés amb el director d'escena Paco Azorín.

XESCA LLABRÉS
Regidora d'un teatre d'òpera.

ELS OFICIS DE LA MÚSICA

ÉS DE BEN SEGUR, JUNTAMENT AMB EL MESTRE APUNTADOR JAUME TRIBÓ, una de les persones més estimades i admirades del Gran Teatre del Liceu. Aquesta mallorquina de Santa Eugènia fa 33 anys que és la cap de la regidoria del Liceu. Un lloc de molta responsabilitat, que coordina els àmbits musicals, escènics i tècnics del Teatre. Una coordinació que en funció de l'obra pot arribar a implicar fins a cinc-centes persones. La seva missió és ajudar que els artistes, ja siguin cantants o ballarins, surtin còmodes i tranquils a l'escenari. Té molt clar que d'això depèn en gran mesura l'èxit de la funció. Per a la Xesca, una regidora ha de manar, però manar bé: ha de conèixer el treball que fan els altres i guanyar-se'n el respecte. L'apassiona la seva feina, que és la seva vocació i que considera la millor del món.

UN ORGUE BARROC

UN NOU ORGUE GRENZING A SUÈCIA

EL TALLER GRENZING DEL PAPIOL està actualment en la fase de muntatge d'un orgue destinat a la localitat sueca de Hägersten, situada a uns vint minuts de la capital, Estocolm. L'església luterana d'Uppenbarelskyrkan, on s'instal·larà aquest nou instrument, va ser construïda per l'arquitecte Johannes Olivegren durant els anys seixanta del segle XX i és un edifici protegit. L'orgue tindrà 2.047 tubs i 53 registres, a més de 4 teclats manuals i un pedaler, i quedarà instal·lat a la ubicació definitiva durant el primer semestre del 2022. No és la primera vegada que el taller Grenzing treballa a Suècia, on ja va restaurar un orgue l'any 2006, però sí que és el primer cop que construeix un instrument en aquell país. Aquests últims mesos el mestre orguener Gerhard Grenzing ha decidit deixar pas i ara exerceix més com a assessor i consultor del taller, mentre que la direcció tècnica i artística és a càrrec d'Andreas Fuchs, mestre orguener com Grenzing, amb qui col·labora des de fa més de vint anys. L'altre cap visible de l'empresa és Natalie Grenzing, la filla del mestre, que s'ocupa de la coordinació dels diferents equips i dels aspectes administratius.

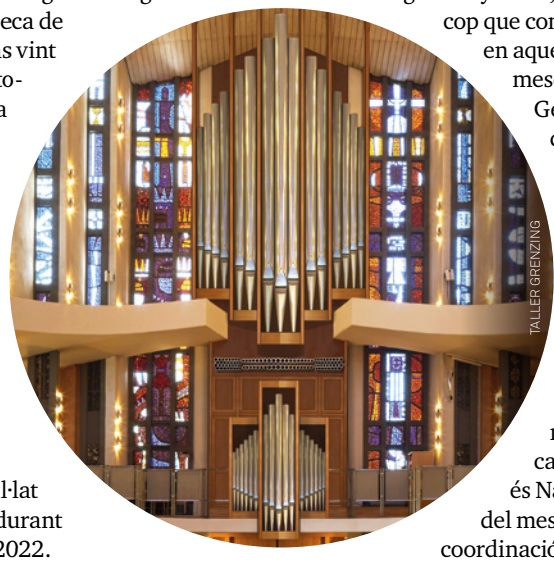

TALLER GRENZING

DE LLUNYANES TERRES

MOISÈS BERTRAN

COLÒMBIA AMB LA MÚSICA A FLOR DE PELL

EDUCACIÓ I PROFESSIONALITZACIÓ EMERGENTS EN UN PAÍS CARREGAT DE TALENT I AMB GANES D'ANAR ENDAVANT

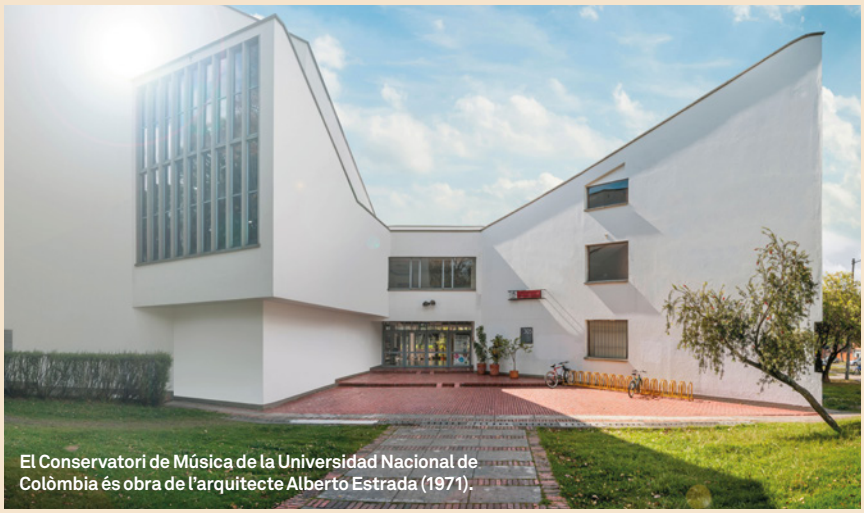

El Conservatori de Música de la Universidad Nacional de Colòmbia és obra de l'arquitecte Alberto Estrada (1971).

JUAN SEBASTIÁN SILVA

COLÒMBIA: VAIG ARRIBAR-HI FA VINT ANYS! EL COMPROMÍS AMB LA FEINA M'HI VA ARRELAR. La direcció de dos conservatoris, l'últim el Nacional; la producció de cinc edicions del festival internacional de música Semana Colombo-Catalana; i també la interpretació i la composició, així com l'estrena d'òperes com *El último día de Francisco Pizarro*... Colòmbia em va seduir i hi vaig romandre. Colòmbia, al centre del desenvolupament de les músiques afrocaribenyes. El que més en destaco: la musicalitat innata de la gent; la naturalitat amb què senten el ritme i que els posa a ballar o a tocar percussió en qualsevol moment; l'espontaneïtat amb què canten i s'expressen... Condicions innates pel fet artístic en general, més una actitud oberta, positiva, àvida i respectuosa per aprendre fan, del poble colombià, un espai professional i acadèmic idíl·lic per a un docent de música i compositor. En aquests vint anys de treball a Colòmbia he vist despertar el país musicalment a la internacionalització i l'he vist apujar el nivell cap a l'excel·lència; multitud de professionals desenvolupant-se a l'estranger i/o retornats amb títols de doctor i màster, assolits a prestigioses universitats i conservatoris dels Estats Units i d'Europa; proliferació de programes de música universitaris arreu del país (més de dotze només a la capital, Bogotà); organització nacional de programes extensius de formació orquestral i banda, emmirallats en els millors temps d'El Sistema veneçolà; polítiques de protecció d'intèrprets i compositors nacionals, allunyades de les pioneres de Corea del Sud, però certament envejables per a molts... Un país musicalment en expansió i un territori fèrtil per a la creació musical i artística contemporànies.

Moisès Bertran. Compositor, pianista i professor titular de composició en dedicació exclusiva al Conservatorio de Música de la Universidad Nacional de Colòmbia, amb seu a Bogotà. Amb una producció de més d'un centenar d'obres, té tres CD monogràfics a Catalunya (Columna Música) i un a Colòmbia (Universidad Nacional de Colòmbia - Orquesta Sinfónica Nacional de Colòmbia). Edita amb Boileau, Clivis Publicacions i Piles. *www.moisesbertran.com*

EL COR LIEDER CÀMERA S'ACOMIADA

La gira de celebració dels 30 anys, *Essències*, posa el punt final a la trajectòria d'un dels cors referents a Catalunya aquests últims temps. Des del maig fins a l'octubre, el Lieder –dirigit en aquesta ocasió per Josep Vila i Casañas, el fundador– ofereix un seguit de concerts per Catalunya en què interpreta músiques representatives de tot aquest temps. Més informació: *corliedercamera.cat*

ELS CASALS EN FAN 25

El 2022 el Quartet Casals celebrarà 25 anys de la seva creació. És per això que els membres del conjunt han previst una sèrie de concerts i activitats, entre les quals destaca la gira d'actuacions en què oferiran *L'art de la fuga* de Johann Sebastian Bach, una obra que també enregistraran en disc compacte.

CONVERSES AMB JOVES COMPOSITORS

La periodista i crítica musical Alba Nogueras és l'autora del llibre *Un espai al pentagrama. Retrat generacional sobre la creació interdisciplinària*, que es publicarà pròximament. Es tracta d'un treball becat per la Fundació Carulla, dins del programa SOS Cultura, que inclou una dotzena d'entrevistes a joves músics del nostre país que fan servir disciplines interartístiques com a motor creació.

NITS MUSICALS DE LA BRUFAGANYA

El festival d'estiu que des del 2012 se celebra al Santuari de Sant Magí de la Brufaganya, a Pontils, Conca de Barberà-Baixa Segarra, arriba enguany a la desena edició. Des del mes de maig s'hi ha programat un concert mensual, l'últim dels quals serà el 18 de setembre, amb l'actuació conjunta de l'Ensemble O Vos Omnes i el saxofonista Gerard Marsal.

ENSENYAMENT MUSICAL:

L'ENSENYAMENT DE LA MÚSICA VA CANVIAR MOLT DURANT EL CONFINAMENT, ARRAN DE LA PANDÈMIA. LA MAJORIA DE CLASSES ES VAN HAVER DE FER A DISTÀNCIA, DE MANERA TELEMÀTICA, I D'ALTRES ES VAN SUSPENDRE.

L'ensenyament a distància, un

ENRIC ARAGONÈS
Membre de la Junta de l'Associació Catalana d'Escoles de Música (ACEM)

"En les vam enginyar per fer propostes que mantinguessin viu el vincle de les escoles amb les persones de totes les edats que cada setmana hi acudeixen per fer música juntes."

Portem dècades reivindicant que el centre de la nostra activitat és la pràctica musical en grup: cantar i tocar junts. I justament això no es pot fer telemàticament. Amb la pandèmia i el confinament ens les vam enginyar per fer propostes que mantinguessin viu el vincle de les escoles amb les persones de totes les edats que cada setmana hi acudeixen per fer música juntes, però sempre des del reconeixement honest que el que fèiem abans no ho podíem fer a través d'una pantalla. Faríem una altra cosa. D'altra banda, si les mesures decretades han mostrat incoherències evitables a ulls de molts sectors, s'ha fet palès també un desconeixement preocupant del mateix Govern del seu propi sistema educatiu. Les nostres escoles són sempre i a tots els efectes centres educatius, regulats per l'Administració pel que fa a espais, oferta, titulació del professorat, inspecció i transparència de la informació. Ens hem trobat reivindicant un fet que no ens havíem pensat que veuríem qüestionat. A partir d'aquí, dues comeses per al futur immediat. Una, utilitzar a favor de l'autonomia de l'alumnat i la personalització dels aprenentatges, les noves eines adquirides, tot mantenint la pràctica de la música en grup com a eix central. L'altra, articular com mai el sector i abordar d'una vegada per totes l'ordenament dels ensenyaments artístics al nostre país.

JOAN JOSEP GUTIÉRREZ
Professor a l'EMMVA-Conservatori de Sant Cugat

"La nostra acció educativa s'enfoca, no només a l'aprenentatge de repertori o la lectura musical, sinó al treball d'una tècnica física basada en la percepció auditiva."

El piano és un instrument acústic molt complex que genera el so fonamental en colpejar una corda i provoca l'aparició immediata i variablement perllongada d'harmònics i de ressonàncies. Això es produeix en un espai determinat que també té a veure amb el resultat sonor final. Així, la nostra acció educativa s'enfoca, no només a l'aprenentatge de repertori o la lectura musical, sinó al treball d'una tècnica física basada en la percepció auditiva. La interpretació es fa amb una acció mecànica que produeix un so que retorna al nostre cervell a través de l'oïda, es processa i que prepara o rectifica el gest següent. La tècnica interpretativa consisteix, doncs, en un procés circular continu. Amb aquest plantejament es fa evident que l'ensenyament del piano no es pot fer d'altra manera que en directe i sobre un instrument acústic. El diàleg sobre el resultat sonor requereix la presència de professor i alumne. A més, l'exemple musical i la intervenció física puntual del docent sobre el deixeble pot ajudar l'alumne a desbloquejar o canviar el seu gest, postura o moviment. La formació pianística a distància no resisteix cap dels preceptes anteriors i no pot substituir la presencial. Pot servir per complementar algunes qüestions o, com ens ha tocat viure durant la pandèmia, per intentar mantenir el vincle amb l'alumnat.

Text *P. A. Jariod*

Per tractar de com s'ha viscut l'ensenyament musical al nostre país, sobretot des de les escoles de música i els conservatoris, hem recollit les opinions i inquietuds des de quatre àmbits diferents. Tots estan d'acord que l'ensenyament de la música presencial sempre serà millor que no pas a distància, però també hi ha qui considera que ens hem d'adaptar als temps actuals, en què el món digital no deixa de créixer i la seva presència en la nostra vida s'ha fet encara més habitual.

PRESENCIAL *vs.* DISTÀNCIA

complement del presencial

JOSEP COLOMÉ
Catedràtic de violí al Conservatori Superior de Música d'Aragó i creador de @violinaction

"El fracàs més gran que pots tenir és intentar portar al terreny virtual una classe presencial, on la reacció és molt més ràpida i instantània."

Els alumnes de música actuals viuen entre el món analògic de la producció del so –on la màgia la produeix l'artesania, la reflexió, el temps i la personalitat i autenticitat de l'artista– i el món virtual –on tothom és exitós, atractiu, té concerts, guanya concursos i consumeix art com qui beu un refresc d'una màquina. Com a professor, no et pots convertir en un llibre parlat i prou. Has de potenciar la concentració dels alumnes i materialitzar la informació, que és molt més important que no pas donar-la. El fracàs més gran que pots tenir és intentar portar al terreny virtual una classe presencial, on la reacció és molt més ràpida i instantània, contràriament a fer-ho a través d'una pantalla, on sempre hi ha un retard que pot arribar a ser desesperant. Per això per a mi ha estat molt important poder crear @violinaction, una comunitat d'estudiants de violí. Allà penjo vídeos de qualitat –tant d'àudio com de vídeo– i ells també es graven i comparteixen les seves interpretacions amb els altres alumnes. Tothom pot intervenir i fer comentaris i observacions dels resultats a les mentories setmanals. I això m'ha permès arribar a estudiants d'arreu del món.

SILA PINTÓ
Estudiant de cant al Conservatori Municipal de Música de Barcelona

"Espero poder seguir els estudis amb la màxima normalitat possible i, d'aquesta manera, poder cantar de forma més alliberada."

Com a estudiant del grau professional de cant, la pandèmia va aturar en sec el curs. Les classes teòriques van quedar anul·lades; en algunes se'ns va demanar fer un petit treball per a l'avaluació de final de curs, però era un simple tràmit. En el cas de les assignatures de música de cambra o cor, es va intentar fer gravacions de veus i editar-les per formar una cançó com a resultat final, però mai van arribar a veure la llum cap d'aquests projectes, així que va semblar com si les vacances d'estiu comencessin el mes de març. Quant a les classes de cant, es van fer en format virtual. No obstant això, encara que vaig poder seguir fent classe, no podia avançar ni en tècnica ni en repertori, ja que a través d'una pantalla, el professor no percep la veu d'una forma prou nítida com per poder-hi treballar (i això comptant que no hi haguessin problemes de connexió!). Van ser classes de manteniment, que em van funcionar per polir repertori que ja tenia una mica rodat. Després les classes van tornar a ser totalment presencials, tot i que amb mascareta, fet que en el cas de les matèries pràctiques dificultava considerablement l'aprenentatge. De cara al curs entrant, espero que hi hagi una adaptació d'aquestes mesures i així poder seguir els nostres estudis amb la màxima normalitat possible i, d'aquesta manera, poder cantar de forma més alliberada.

TRES TEMPORAD
DE LA MÚSICA DE
COSMOS

QUIM ROSER

2 DE NOVEMBRE i 7 DE JUNY COSMOS QUARTET AL PALAU

DES PER GAUDIR
E CAMBRA AMB EL
QUARTET

"En sis concerts fem tres integrals: Anton Webern, Robert Schumann i Johannes Brahms"

1

UN DELS QUARTETS MÉS DESTACATS DE LES ÚLTIMES FORNADES DE FORMACIONS DE CAMBRA DEL NOSTRE PAÍS CONSOLIDA LA SEVA TRAJECTÒRIA AMB PRESÈNCIA CONTINUADA LES TRES PROPERES TEMPORADES AL PALAU DE LA MÚSICA.

TEXT *Albert Torrens*

ALBERT TORRENS: **En què consistirà la vostra residència artística al Palau de la Música? Com vau rebre la proposta i com es va concretar?**

HELENA SATUÉ: Va ser una proposta molt oberta, que ens va arribar just després de l'últim concert que vam fer al Palau, amb Lluís Claret. I tot i que sabíem que podria haver-hi determinats requisits, van acceptar de seguida i sense cap canvi el primer disseny que vam presentar. Seran sis concerts, a més d'un possible setè pendent d'una col·laboració amb algun dels compositors residents, potser una estrena, que segurament seria a l'última temporada.

AT: **Què vau proposar i quin creieu que és el secret perquè agradés tant?**

BERNAT PRAT: En sis concerts –dos en cadascuna de les tres properes temporades–, fem tres integrals: Anton Webern, Robert Schumann i Johannes Brahms, a més d'algun altre autor. Són compositors que sempre ens han acompanyat.

ORIOL PRAT: També ens identifiquem bastant amb el llenguatge de Webern, que és un compositor que ajuda molt els quartets a assolir coordinació i compenetració, és música molt abstracta, però en la qual alhora tot ha d'encaixar a la perfecció, molt exigent per al grup.

HS: En el cas de Webern, és bonic veure'n les dues cares, des d'aquell postromanticisme que ja no duia enlloc en el *Quartet 1905* o *Langsamer Satz*, que són tonals, fins al llenguatge minimalista de les *Bagatel·les*. Això pot ser molt interessant per al públic que vingui a tots els concerts, que, al capdavall, és la idea d'una residència.

LARA FERNÁNDEZ: En total, són tres obres de Brahms, tres de Schumann i sis de Webern. Aquest últim apareix en tots els concerts –una obra en cada programa– i els altres es van alternant.

BP: I aquestes tres integrals les combinem amb compositors del segle XX de diverses nacionalitats, perquè la producció d'aquesta època va ser molt interessant i diversa. Així, hi ha Xostakóvitx de Rússia, Bartók d'Hongria, Britten d'Anglaterra i Ravel de França. També hi ha un Schubert i Beethoven, perquè hi han de ser.

"EN SIS CONCERTS, FEM TRES INTEGRALS I LES COMBINEM AMB COMPOSITORS DEL SEGLE XX"

AT: **¿No vau preveure d'incloure-hi cap compositor català?**

HS: No n'hi ha cap, excepte, potser, el projecte amb el compositor resident, que no sabem si serà català o no. Vam tenir en compte la inversió de temps que requereix preparar obres que no són de repertori i que potser només podríem tocar una vegada.

BP: D'això en vam estar parlant amb el nostre agent. El més difícil d'una residència de tres anys és que els programes que oferim també els hem de poder portar de manera aïllada en altres sales de concerts. I això, si fas una cosa molt específica, és difícil. En canvi, els programes que hem ideat es poden moure i combinar entre si amb facilitat.

AT: **¿En quina mesura aquests programes reflecteixen el moment que viviu com a quartet? Set anys després de la vostra creació, ¿us sentiu en una primera maduresa?**

LF: Són programes ambiciosos, que fa uns anys no hauríem pogut abastar, segur. També és la primera vegada que treballem amb tanta antelació.

BP: Ho veiem com la primera cosa que afrontem, com si haguéssim sortit de l'adolescència. Hem programat, per exemple, el *Quartet núm. 5* de Bartók, que és com un Everest per als quartets i que segurament no ens hauríem atrevit en un altre moment. És clar que serà a l'últim concert i encara tenim tres anys. Sempre hem cregut que, si fem bé la feina, les coses aniran venint, i aquesta residència al Palau, que ens ha alegrat molt des del principi, a mesura que l'anem paint veiem que serà molt positiva per fer créixer el grup.

HS: Una residència en un lloc com el Palau és molt important i els programes han de ser molt importants. Tot aquest repertori, de fet, en algun moment l'hauríem hagut de fer i aquesta és la millor oportunitat.

AT: **Com ha canviat, amb el temps, la vostra manera de treballar?**

BP: És una bona pregunta, perquè si bé, evidentment, el treball individual sempre és important, amb el temps hem vist que l'obra passa per processos molt diferents. Als ini-

MONTSE CAPDEVILA

2

"SÓN PROGRAMES AMBICIOSOS, QUE FA UNS ANYS NO HAURÍEM POGUT ABASTAR"

cis, sempre hi havia por d'anar directament a l'essència de la música i anàvem lents perquè tot encaixés a la perfecció. I ens hem adonat que també pot ser bo, encara que hi hagi errors i no anem del tot junts, entendre des del principi quin és el resultat final i llavors, si cal, fer un pas enrere. Això no ho veus fins que tens poc temps per preparar un programa. Tot i que aquesta és la virtut dels quartets, a vegades pequem de perfeccionistes.

HS: Som un grup molt flexible perquè no hem establert una metodologia que funcioni sempre, sinó que en una època ens ha funcionat alguna cosa i ho hem estat fent, però quan allò ja ha estat resolt o hem vist una altra mancança, llavors hem insistit més en una altra cosa. Encara no ens podem definir amb una única manera d'assajar. Reaccionem en funció del que passa.

DAVID BAGUÉ, EL CINQUÈ MEMBRE DEL QUARTET

Fundat el 2014 per quatre músics amb trajectòries com a solistes, músics de cambra i orquestrals, i guardonats en diverses convocatòries –amb primers premis a Heidelberg i al Premi BBVA Montserrat Alavedra el 2018–, el Cosmos Quartet toca amb quatre instruments construïts expressament pel lutier barceloní David Bagué. "*Quan cadascú tocava amb el seu instrument, no hi donàvem tanta importància, però ell ens ha ajudat molt a trobar una coherència acústica*", explica Oriol Prat. "*Ens ha donat molt de suport i sempre ha vetllat tant pels instruments com per nosaltres*", diu Helena Satué, que afegeix: "*Ell diu que som un quintet*".

"*Com ells, jo també soc músic i m'expresso fent instruments. El que faig és una prolongació del que soc i els meus instruments sempre porten el meu esperit, però quan treballes amb un quartet hi entra, a més, la màgia de poder tenir quatre instruments amb la mateixa entitat*", rebla Bagué, que va arrencar aquest projecte amb l'elaboració d'un violoncel per celebrar que feia cinquanta anys. "*No se'n parla mai gaire*", insisteix Bagué, "*però estic convençut que els grans compositors van escriure les seves obres influenciats per la qualitat acústica dels instruments que sentien, és a dir, que en absència d'un so de qualitat, potser no haurien fet les partitures que encara avui admirem*".

COSMOS QUARTET

3

5

❶ El Cosmos Quartet està format per (d'esquerra a dreta) Oriol Prat (violoncel), Lara Fernández (viola), Bernat Prat i Helena Satué (violins).

❷ La proposta de la residència artística va arribar tot just després del concert del Cosmos Quartet al Palau el gener del 2021.

❸ El Cosmos Quartet va estrenar els quatre instruments construïts pel lutier David Bagué en el seu debut al Wigmore Hall de Londres, el gener del 2019.

❹❺❻ El quartet toca amb quatre instruments construïts expressament pel lutier barceloní David Bagué.

AT: ¿I l'ajut extern segueix sent important?

HS: Sí, sempre, tot i que possiblement abans el necessitàvem en una fase més inicial. Quan no tenim ningú que des de fora ens pugui ajudar, ens gravem i ens ajuda molt perquè ens posem d'acord de seguida.

LF: Això hem començat a fer-ho més darrerament. Tots tenim la confiança per dir-nos les coses, però a vegades des de dins és molt difícil veure el que està passant i no ets gaire conscient de la realitat des de fora.

AT: De fet, un dels projectes més destacats dels últims anys ha estat el vostre primer enregistrament, *Influences* (Seed Music, 2019). ¿Esteu pensant ja en el proper disc?

HS: Sí, perquè ja toca, però encara no podem dir-ne gran cosa perquè només hi ha la necessitat de treure un àlbum i potser algun altre. La idea és fer-ne un de repertori de petit format però intens i després fer alguna cosa relacionada amb aquesta residència al Palau. Aquestes integrals donen molt de si i és bo treure'n partit. ♭

ELS DOS PRIMERS CONCERTS DELS SIS

Després de debutar-hi el juliol del 2020 amb un programa Arriaga i Beethoven i tornar-hi el mes de gener passat al costat de Lluís Claret, les properes cites –i primeres d'aquesta residència artística– del Cosmos Quartet al Palau de la Música tindran lloc el 2 de novembre, amb *el Quartet 1905* de Webern, el *Quartet en Fa major* de Ravel –l'únic que va escriure el compositor francès– i el *Quartet en Do menor, op. 51 núm. 1* de Brahms. La segona cita d'aquesta temporada –com la primera, al Petit Palau– serà el 7 de juny i prosseguirà la integral Webern amb el *Quartet op. 28* i inclourà el *Quartet op. 95*, "*Serioso*" de Beethoven, juntament amb el *Quartet núm. 3, op. 41/3* de Schumann.

Retrat d'Amadeu Vives entorn del 1900.

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

29 DE NOVEMBRE SARSUELA AMB EL COR DE CAMBRA I L'ORQUESTRA SIMFÒNICA DEL VALLÈS AL PALAU

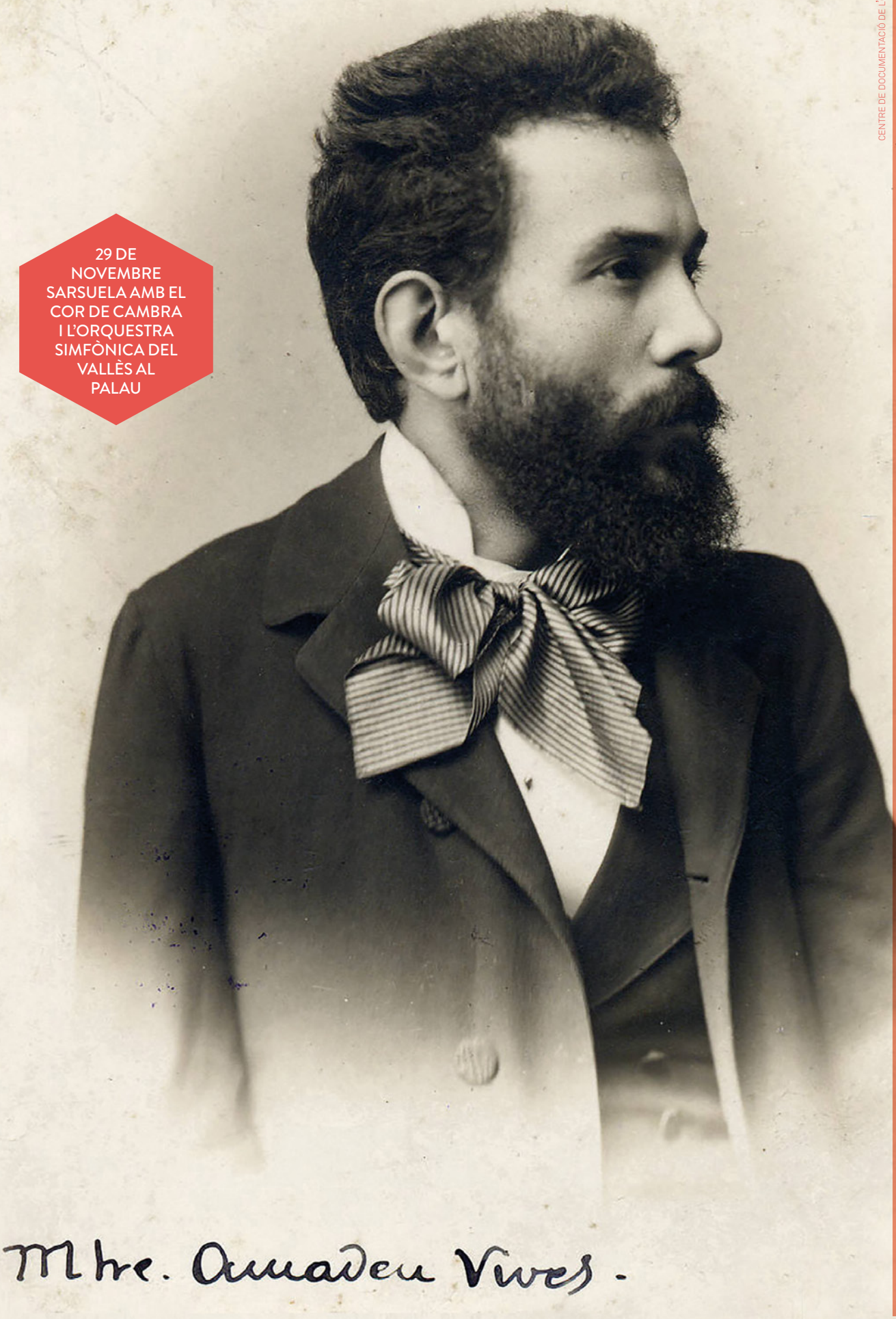

AMADEU VIVES: *cants i afanys*

HI HA QUI HA PARLAT D'HEROÏCITAT AMB REFERÈNCIA A LA VIDA DE VIVES. NI DIFICULTATS ECONÒMIQUES NI FÍSIQUES NO VAN IMPEDIR TRIOMFAR A UN MÚSIC QUE VA DIR QUE TOTA LA SEVA OBRA TÉ "*UNA MATEIXA I SOLA ENTRANYA CATALANA*".

TEXT *Josep Maria Codina*

D'origen humil, Vives va néixer a Collbató, a la vora de Montserrat, el 18 de novembre de 1871. Dels primers anys de la seva infantesa, en guardà sempre bon record, emparat pel si familiar i especialment pel seu germà Camil, que fou per a ell "*un veritable pare i mestre*" i de qui mai no oblidaria "*els sacrificis que va fer perquè jo pogués seguir la meva vocació*"; també del collbatoní Pau Bertran, folklorista i poeta, pròxim al moviment de la Renaixença i als Jocs Florals.

Les dificultats econòmiques de la família, forners, complicaren la manutenció del petit Amadeu, que tenia greus problemes de mobilitat, bé fos per seqüeles d'una poliomielitis (segons Tomás Borrás), malformacions de naixement o greus caigudes (segons Vives). El 1878 els pares decidiren internar-lo en un asil a Barcelona. Vives, lluny d'estar-hi de gust, n'acabaria fastiguejat i es determinà a abandonar-lo diverses vegades. Amb la seva vocació ja clara, el 1882 es va adreçar al mossèn Josep Ribera demanant-li amb convicció que li oferís formació musical. Ribera hi accedí: esdevingué escolà a la parròquia de Santa Anna. Aquell any la família es traslladà a la ciutat.

ELS PRIMERS ANYS

La seva trajectòria va estar d'antuvi vinculada a l'àmbit eclesiàstic. El 1886 Camil es traslladà a Màlaga, a l'asil de San Basilio. Amadeu l'acompanyà; arribà a dirigir-hi la banda de música. Eventualment, però, desencantat pel repertori que li exigien, decidí marxar. Anà a Toledo i a Madrid; en no trobar-hi feina, però, retornà a Barcelona. Se

n'amarà: transità molts dels seus cafès, assistí a tertúlies i feu abundants coneixences.

Ja el 1884 havia conegut Lluís Millet (que recordà com Vives solia dur sota el braç una edició de les trenta-dues *Sonates per a piano* de Beethoven; se les sabia de memòria). Els va unir una gran amistat i van compartir anhels com la fundació, el 1891, d'una societat coral de primer ordre al servei de la música catalana, l'Orfeó Català. La implicació directa de Vives, vicepresident al principi, disminuí el 1894, alentida per la perspectiva d'engrandir el seu esdevenidor. Apuntaria vers la música escènica: l'òpera catalana mirava d'agafar volada i la sarsuela triomfava esplendorosa.

VIVES, HOME DE LLETRES, FOU TAMBÉ CRÍTIC MUSICAL, ESCRIPTOR I CONFERENCIANT

I disposà de tal llibret, que ho fou de la segona sarsuela que hi estrenà, *Don Lucas del Cigarral*, el 1899. El 1900 va estrenar una segona òpera a Barcelona, *Euda d'Uriach*, amb text d'Àngel Guimerà; després se centrà en el *género chico*. Entre els anys 1898 i 1932 va compondre almenys 106 sarsueles (la majoria abans del 1920), les més famoses de les quals van ser: *Bohemios* (1904), primer gran triomf; Vives digué el 1929 que duia unes disset mil representacions; *Maruxa* (1914), que traspassà fronteres i advertí que la flama del mestre no minvava, i *Doña Francisquita* (1923), que propicià, a més de l'entrada a l'olimp sarsueler, una llarga gira per les Amèriques. Segons Luis G. Iberni, Vives "*és l'autor que millor, amb més ambició i eficàcia, ha escrit per a cor en la història de la sarsuela*".

Travessà moments difícils, com el tancament del Teatro de la Zarzuela, arruïnat fent-hi ell d'empresari, amb deutes que trigaria entorn d'una dècada a liquidar. *Maruxa* fou el més sonat dels èxits amb què s'hi sobreposà; d'altres foren *Juegos malabares* (1910), l'opereta *La generala* (1912) o *El pretendiente* (1913), sarsuela que un crític equiparà amb les millors operetes de Leo Fall o Strauss.

L'OFICI DE VIVES

Sarsuelers, orfeònics o melòmans, tots tenen cita al Palau de la Música el proper 29 de novembre, on el Cor de Cambra del Palau, sota direcció artística de Simon Halsey, i l'Orquestra Simfònica del Vallès, sota la direcció de Xavier Puig, oferiran un concert commemoratiu d'aquest 150è aniversari d'Amadeu Vives. Inscrit al cicle Tardes al Palau, s'oferirà una selecció de romances i duets de les tres grans fites sarsuelístiques del collbatoní (*Bohemios, Maruxa, Doña Francisquita*), entre d'altres.

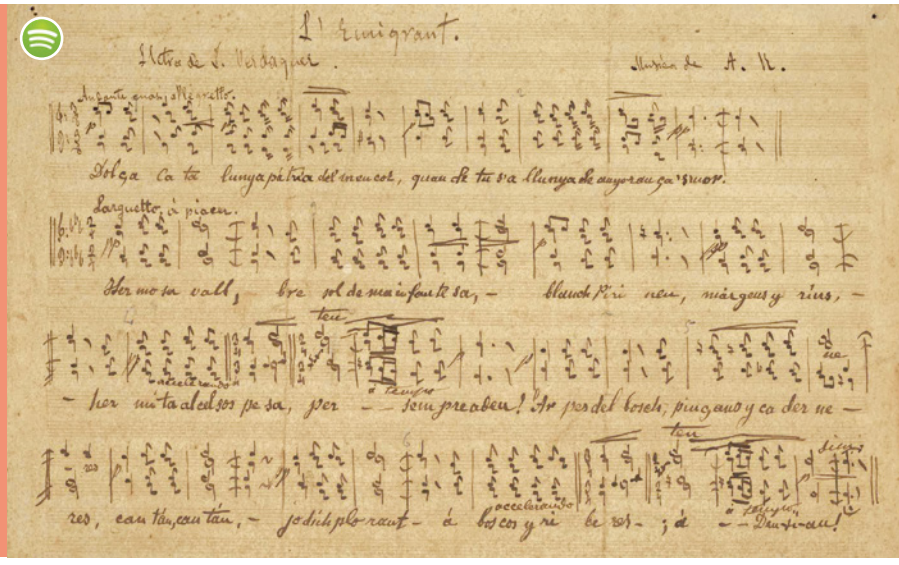

MÉS DE CENT SARSUELES

Fou aquella una dècada de grans vicissituds familiars per a Amadeu. Perdia el pare el 1890 i la mare el 1892 (componia la música de *L'emigrant* encara afectat per la pèrdua) i es casava amb Montserrat Giner el 1895; l'any següent naixia l'únic fill del matrimoni, Josep. Conegué Ignasi Elies, empresari de teatre, el 1897; després d'algunes trobades, li digué amb convicció que tenia una bona òpera, *Artús* (ja des del 1895, llibret de Sebastià Trullol), que l'hi havia d'estrenar. Després de múltiples estira-i-arronses, i elogiat Vives per l'escenògraf Maurici Vilomara, l'empresari ho tirà endavant. Esdevingué un èxit i, entre la remuneració d'Elies i la venda dels drets de la partitura, adquirí capital com per emprendre la cerca de l'èxit a Madrid; havia conegut feia poc els llibretistes Carlos Fernández Shaw i José López Silva i n'havia aconseguit la promesa d'un llibret.

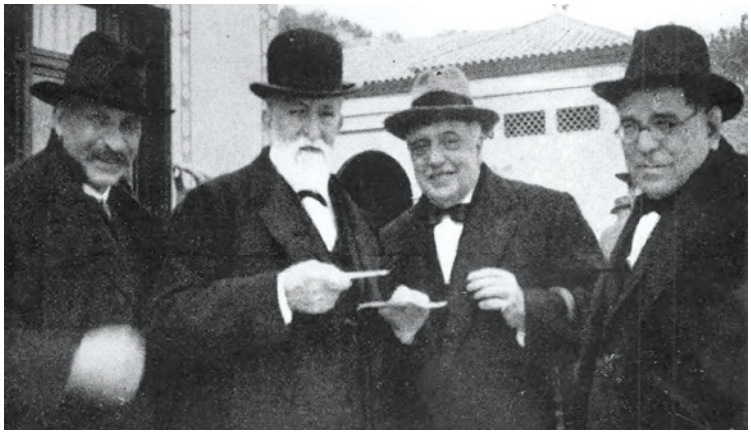

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

A dalt: partitura autògrafa de *L'emigrant*.

D'esquerra a dreta: Lluís Millet, Francesc Matheu, Joaquim Cabot i Rovira i Amadeu Vives. Una de les poques fotografies que es conserven de Millet i Vives junts.

Des dels anys vint del segle passat se li obririen portes arreu: el 1921 és nomenat president de la secció de música de l'Ateneo de Madrid i el 1922 esdevé professor del Conservatori Superior de Música d'aquella ciutat.

TORNADA A BARCELONA

Tornat de les Amèriques (hi estigué des del 1924, i no sense maldecaps financers), el 1926 "desemigrà" i s'establí a Barcelona, bo i transitant entre aquesta ciutat i Madrid (els estius els passava a Sant Pol feia anys). Va reprendre la composició de cançons, força de les quals estrenà l'Orfeó Català, com *La Balanguera* (1926) o *Tres idil·lis* (1926). Va compondre també sardanes. El 1928 presidí els Jocs Florals (clandestins, a casa seva). El seu més gran anhel, però, era impulsar el Teatre Líric Català; en feu propòsit electoral quan es presentà com a candidat a llistes municipals d'Acció Catalana l'abril del 1931 i Concòrdia Catalana el novembre del 1932. Encara el 1931 esdevingué president de la Sociedad General de Autores de España (SGAE) i vicepresident de la Junta Nacional de Música i Teatre Líric del govern republicà.

EL SEU MÉS GRAN ANHEL VA SER IMPULSAR EL TEATRE LÍRIC CATALÀ

Vives morí el 2 de desembre de 1932 a Madrid. Fou enterrat al Cementiri Nou de Barcelona; el 2014 se'n traslladaren les despulles a Collbató (cent anys després de l'homenatge que la vila li va retre amb motiu de l'èxit de *Maruxa*).

ANY JOAN TOMÀS

Enguany també es compleix el 125è aniversari de Joan Tomàs (1896-1967). Deixeble de Millet, Canals, Pellicer, Viñas, Nicolau o Morera a l'Escola Municipal de Música de Barcelona, estigué vinculat a l'Orfeó Català des del 1908: del 1919 al 1966 en fou mestre de la secció de nois, i des del 1946, sotsdirector. En dirigí d'altres, i fou tot un paladí del moviment orfeònic; Millet el qualificà el 1930 de "*model de mestre d'orfeons*". La seva profusa tasca pedagògica abastà més d'una desena d'institucions, com l'Escola del Mar o l'Institut Català de Rítmica i Plàstica.

Aviat i amb abundància Tomàs realitzà tasques de recuperació folklòrica vinculades a entitats com l'Ateneu Enciclopèdic Popular, on ja col·laborà amb Joan Amades. Va publicar reculls de cançons des del 1918, i n'organitzà, a més, la difusió en audicions, com les de l'Esbart Folklòric de l'esmentada entitat, en col·laboració amb grans cantaires de l'Orfeó Català (Vendrell, Fornells, etc.). Fou àmplia la seva tasca a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, tot participant des del 1922 al 1936 en 23 de les seves missions, bé cooperativament (amb Amades, Joan Llongueres, etc.) o en solitari. Des dels anys quaranta col·laborà amb l'Instituto Español de Musicología d'Higini Anglès liderant-hi quatre missions folklòriques.

També compositor, va escriure al voltant de 230 obres, principalment per a veu o cor. De tot plegat, sovint se'n van fer ressò les pàgines de la primera època d'aquesta Revista i ara en fa profunda memòria el web inaugurat amb motiu de la commemoració: *mestrejoantomas.cat*

Joan Tomàs fotografiat el 1930

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

CARLOS PÉREZ DE ROZAS / ARXIU FOTOGRÀFIC DE BARCELONA

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

A dalt, enterrament d'Amadeu Vives al seu pas per la Via Laietana.
A la dreta, retrat d'Amadeus Vives fet a l'estudi Bixio & Castiglioni el 1924.

Anna Netrebko torna al Liceu per celebrar el 175è aniversari del teatre amb una gala escènica en la qual interpretarà els papers de Musetta, Lady Macbeth i Turandot.

LICEU

GRANS VEUS PER CELEBRAR EL 175è ANIVERSARI

JULIAN HARGREAVES

ENS VEIEM AL PARADÍS

Víctor Garcia de Gomar, director artístic del Liceu, aposta per la cerca del paradís de l'òpera i l'art com a leitmotiv de la temporada. *"La cultura s'ha convertit en un refugi ideal per reflexionar, explorar i somiar un univers sonor, visual i estètic. I aquesta temporada convida a llançar-se a aquest viatge apassionant"*, explica Garcia de Gomar. *"El fil conductor de la temporada el constitueix precisament la idea de Paradís com un jardí de les delícies, on els fruits són de vida i coneixement, però també un invent artificial de l'ésser humà i una font d'anhel constant"*.

No hi ha Wagner ni Puccini a la nova temporada –amb ells, apunta Garcia de Gomar, *"el Paradís seria perfecte"*,– però defensa el protagonisme de Mozart amb quatre òperes que són *"un manual per a la vida"*.

La seva aposta de convertir el Liceu en un centre de les arts i el pensament comptarà amb la participació de grans figures de les arts plàstiques, com l'artista sud-africà William Kentridge, que signa la posada d'escena de *Wozzeck*, i el pintor i escultor espanyol Antonio López en la seva primera acció escènica, que tindrà lloc a l'antiga presó de la Model, amb l'emblemàtic cicle

GRAN TEATRE DEL LICEU

liederístic *Winterreise* de Franz Schubert com a font d'inspiració. La sèrie de conferències, debats i exposicions inclou altres convidats de luxe, com la poeta i escriptora canadenca Anne Carson, el pensador, assagista i poeta navarrès Ramón Andrés i dos fotògrafs amb segell propi, el lleidatà Jordi Bernadó i l'alacantina Cristina de Middel.

LA NOVA TEMPORADA DEL COLISEU DE LA RAMBLA OFEREIX DOTZE ÒPERES I CONCERTS DE LUXE AMB NOMS ESTEL·LARS, COM ANNA NETREBKO, SONDRA RADVANOVSKY, SONYA YONCHEVA, JAVIER CAMARENA, BENJAMIN BERNHEIM, MATTHIAS GOERNE, GUSTAVO DUDAMEL I MARC MINKOWSKI.

TEXT *Javier Pérez Senz*

El Gran Teatre del Liceu vol convertir la celebració dels seus 175 anys en un revulsiu artístic capaç de situar-lo de nou, després d'un any marcat per la pandèmia, a la Champions del món de l'òpera. El retorn d'Anna Netrebko promet alt voltatge líric en un concert únic i a preus d'or –localitats de 19 a 333 euros– de la mediàtica soprano russa com a gran protagonista dels segons actes de *Macbeth* de Giuseppe Verdi i de *La bohème* i *Turandot* de Giacomo Puccini, amb el tenor maltès Joseph Calleja i el barítion català Àngel Òdena. L'esdeveniment tindrà lloc el 3 d'abril de 2022, la vigília d'una efemèride –el Liceu es va inaugurar el 4 d'abril de 1847– que el Teatre celebrarà amb recitals i concerts de noms famosos com són Piotr Beczala, Javier Camarena, Sonya Yoncheva i Magdalena Kožená amb Simon Rattle al piano.

Josep Pons, director musical del Liceu, inaugurarà la temporada el 22 de setembre amb una nova coproducció d'*Ariadne auf Naxos* de Richard Strauss, dirigida escènicament per Katie Mitchell i protagonitzada per la soprano Iréne Theorin, el tenor Nikolai Shukoff i veus espanyoles emergents –les sopranos Sara Blanch i Elena Sancho Pereg. De fet, l'aposta pels cantants del país catalans és molt important i inclou altres noms, com les sopranos Marta Mathéu i Núria Rial, els barítons Àngel Òdena i Joan Martín-Royo, el tenor Airam Hernández i el contratenor Xavier Sabata.

ANNA NETREKBO SERÀ L'ESTRELLA DEL CONCERT DEL 175È ANIVERSARI DEL LICEU

LA PROGRAMACIÓ MÉS COMPLETA

La temporada 2021-22 disposa d'un pressupost global de 49,5 milions d'euros i ofereix un increment de títols, amb dotze òperes i una versió escenificada del monumental *War Requiem* de Benjamin Britten. La programació ofereix quaranta-sis espectacles –que s'iniciaran de manera habitual a les 19 hores–, en una proposta que inclou dansa, recitals, concerts simfònics, música de cambra, projectes a càrrec de joves compositors i muntatges concebuts per al públic infantil i juvenil. La previsió del Teatre, si la millora de la situació sanitària ho permet, és obrir temporada amb un 70% d'ocupació de setembre a desembre i aconseguir el 100% a partir del gener del 2022.

Hi ha sorpreses molt grates, com l'acord d'agermanament del Teatre barceloní amb l'Opéra de París en un marc d'intercanvi ple d'atractius. Gustavo Dudamel, nou director

RICHARD HUBERT SMITH, CORTESIA D'ENO

1

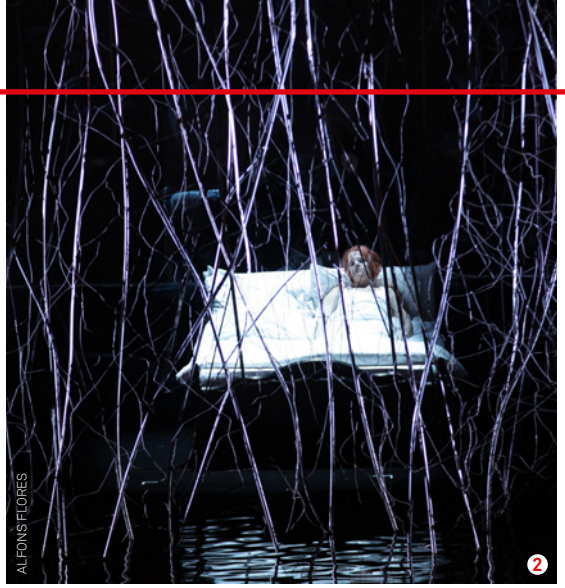
ALFONS FLORES

2

MATS BÄCKER

3

TRES JOIES BARROQUES I UNA ESPERADA 'NOVENA'

L'òpera barroca manté una presència estimable, però relegada al format de concert i amb directors de primera fila del món de la interpretació amb criteris d'època i instruments originals. René Jacobs debutarà al Liceu amb *Orpheus*, una joia de Georg Philipp Telemann, primer títol d'un projecte a tres anys vista al voltant del mite d'Orfeu. Torna William Christie amb una versió concertant de *Partenope* de Georg Friedrich Händel al capdavant de Les Arts Florissants. I es recupera un concert que va ser ajornat per la pandèmia, amb Jordi Savall dirigint la *Vuitena* i la *Novena Simfonies* de Beethoven al capdavant de Le Concert des Nations i La Capella Reial de Catalunya. I al Foyer, Rinaldo Alessandrini i el Concerto Italiano faran la primera entrega d'un cicle consagrat als *Madrigals* de Claudio Monteverdi.

❶ La versió escenificada del *War Requiem* de Benjamin Britten arriba amb una posada en escena de William Tillmans i les veus de Mark Padmore i Matthias Goerne.

❷ Àlex Ollé, artista resident del Liceu, signa la posada en escena de *Pelléas et Mélisande*, que comptarà amb les veus de Stanislas de Barbeyrac i Simon Keenlyside.

❸ La trilogia Mozart-Da Ponte, dirigida per Marc Minkowski i amb direcció d'escena d'Ivan Alexandre, *"un manual per a la vida"* que protagonitzarà la temporada del Liceu

MICHAL NOVAK

Marta Mathéu serà una de les tres Norma en l'espectacle que tancarà la temporada 2021-22.

musical del coliseu francès, actuarà al Liceu al capdavant de l'orquestra de l'Òpera de París amb la *Simfonia fantàstica* d'Hector Berlioz com a plat fort del programa. I Josep Pons i l'orquestra del Liceu viatjaran a París per oferir *El castell de Barbablava* de Béla Bartók, amb el barítion Bryn Terfel assumint-ne per primera vegada el paper estel·lar.

Després de la inauguració, Pons dirigirà tres títols més: l'esmentat *War Requiem*, amb disseny escènic del fotògraf William Tillmans estrenat a l'English National Opera; *Wozzeck* d'Alban Berg, en un muntatge del Festival de Salzburg amb posada en escena de William Kentridge i Matthias Goerne en el paper titular, i *Pelléas et Mélisande* de Claude Debussy, amb direcció d'escena d'Àlex Ollé, artista resident del Liceu, que també signa el muntatge que clausurarà la temporada, el juliol del 2022, la *Norma* de Vincenzo Bellini, estrenat l'any 2016 a la Royal Opera House, sota la batuta de Domingo Hindoyan. En el paper titular s'alternaran Marina Rebeka, Sonya Yoncheva i Marta Mathéu.

UNA *FLAUTA MÀGICA* CATALANA

El protagonisme dels clàssics del segle XX i fins a quatre títols de Wolfgang Amadeus Mozart marcaran la programació. Marc Minkowski dirigirà, al capdavant de l'orquestra del Liceu, la trilogia Mozart-Da Ponte –*Le nozze di Figaro, Don Giovanni* i *Così fan tutte*–, en una proposta escènica conjunta d'Ivan Alexandre que permetrà veure-les seguides en un total de dotze funcions. I el retorn de Dudamel al fossat del Liceu també tindrà cor mozartià, un muntatge de *La flauta màgica* amb posada en escena de Simon McBurney, Javier Camarena en el seu primer Tamino i veus catalanes com Sara Blanch, Núria Rial i Joan Martín-Royo.

ELS CLÀSSICS DEL SEGLE XX REGNEN EN LA PROGRAMACIÓ AL COSTAT DE MOZART

La reposició de dues produccions pròpies permetrà gaudir del muntatge de *La dama de piques* de Txaikovski signat per Gilbert Defló i dirigit musicalment per Dmitri Jurowski, amb Radvanovsky, Yusif Eyvazov i, donant vida a la comtessa, Elena Zaremba i Dolora Zajick. L'altra reposició és *Rigoletto* de Verdi, signada escènicament per Monique Wagemakers, i dirigit per Daniele Callegari, amb Christopher Maltman en el paper estel·lar, Olga Peretyatko i els tenors Benjamin Bernheim, Saimir Pirgu i Josep Bros com a duc de Màntua.

L'aposta per la creació contemporània es concentra en el projecte *(Òh!)pera*, que oferirà muntatges d'òperes de 25 minuts de durada en diversos espais del Liceu. La primera mostra compta amb partitures de Núria Giménez-Comas, Marc Migó i José Río-Pareja.

MICHAEL COOPER

La soprano Sondra Radvanovsky, favorita del públic, serà Lisa en part de les funcions de *Pikovaia Dama*.

BCN CLÀSSICS 21/22
PALAU DE LA MÚSICA
L'AUDITORI

Nova temporada!

Abona-t'hi ara!
30% dte.

24 de novembre de 2021 | Palau de la Música
Filharmònica de Sant Petersburg i Yuri Temirkanov

21 de desembre de 2021 | Palau de la Música
La Grande Chapelle i Escolania de Montserrat

13 de gener de 2022 | L'Auditori
Evgeni Kissin

24 de febrer de 2022 | Palau de la Música
Orchestre de la Suisse Romande i Jonathan Nott

5 de març de 2022 | Palau de la Música
Denis Matsuev, piano

18 de març de 2022 | Palau de la Música
Orquestra Simfònica de Ràdio Viena i Marin Alsop

19 d'abril de 2022 | Palau de la Música
Virtuosos de Moscou i Vladimir Spivakov

20 de maig de 2022 | Palau de la Música
Academy of St. Martin in the Fields

ENTRADES I ABONAMENTS:
www.bcnclassics.cat
Tel. 93 342 61 75

TRITÓ IBERMÚSICA Generalitat de Catalunya Departament de Cultura Ajuntament de Barcelona Institut de Cultura inaem PALAU DE LA MÚSICA ORFEÓ CATALÀ 7 PORTES CatMúsica SER CATALUNYA LA VANGUARDIA

MERCEDES CONDE PONS

QUATRE COMPOSITORS CONVIDATS, UN NOU ABONAMENT D'ÒPERA I DIVERSOS PROJECTES EMBLEMÀTICS FORMEN PART D'AQUESTA TEMPORADA DEL PALAU DE LA MÚSICA, LA SEGONA ELABORADA PER MERCEDES CONDE PONS, DIRECTORA ARTÍSTICA ADJUNTA DE LA INSTITUCIÓ, JUNTAMENT AMB JOAN OLLER, DIRECTOR GENERAL.

TEXT *Albert Torrens*

ALBERT TORRENS: Des de fa anys, la temporada del Palau gira a l'entorn d'un lema unificador. El d'enguany, "Celebrem la vida!", ¿va sorgir arran de la pandèmia?
MERCEDES CONDE PONS: Certament, és fruit de les experiències viscudes aquest últim any en què hem lluitat per seguir oferint concerts i de la vivència tan especial que han suposat, ja que han esdevingut una celebració, potser no festiva, sinó íntima, tant per al públic com per als artistes. Amb aquest esperit, que també hem sentit des del Palau, hem volgut que la temporada sigui una celebració de la vida, perquè aquesta crisi sanitària ha comportat moltes pèrdues per a molta gent, que entenem i respectem i amb les quals no volem frivolitzar, sinó tot el contrari: celebrar la vida amb allò que té de bonic i de trist, perquè també la música ens ajuda i ens acompanya tant en els bons moments com en els mals moments.

AT: Els compositors convidats prolonguen la residència iniciada fa mesos...
MCP: Sí, perquè la meitat o més dels projectes que havíem previst amb ells, tant la temporada 2019-20 com la 2020-21 van quedar estroncats. Com que són artistes de prestigi i no volem perdre l'oportunitat de mostrar les seves obres i perfils, hem decidit prorrogar-los i garantir que el públic en pugui gaudir. De Kaija Saariaho, el Cor de Cambra estrenarà l'obra *Reconnaissance*, mentre que l'Orfeó Català n'interpretarà *Oltra mar*. De Jörg Widmann, que només va poder protagonitzar un concert, està tot reprogramat i hem inclòs l'estrena de l'obra que li hem encarregat des del Palau per al Kebyart Ensemble, grup que participarà al cicle ECHO Rising Stars la propera temporada. Marc Timón potser és el que ha pogut fer més projectes, però encara en queden alguns i també li hem encarregat una nova gran obra per a tota la família coral de l'Orfeó Català. Finalment, de Joan Magrané, n'oferirem la integral de piano.

AT: L'òpera té una presència més destacada que mai en aquesta temporada. Per què?
MCP: El Palau ha fet òpera en versió de concert de forma habitual, però sempre s'incloïa a Palau 100, i creiem que el públic d'aquest cicle és eminentment simfònic i potser algun abonat no s'hi sentia còmode. D'altra banda, la Sala de Concerts és molt apropiada, per dimensions i acústica, per a les veus.

"VOLEM QUE EL PÚBLIC VINGUI AL PALAU A CELEBRAR LA VIDA!"

9 D'ABRIL
KAUFMANN, DAMRAU I DEUTSCH AMB SCHUMANN I BRAHMS AL PALAU

Mercedes Conde Pons, directora artística adjunta del Palau de la Música Catalana.

QUIM ROSER

PROGRAMAR EN TEMPS DE PANDÈMIA

Mercedes Conde Pons és la directora artística adjunta del Palau de la Música des de la temporada 2019-20, una època difícil per al sector cultural, durant la qual ha treballat perquè la institució en surti reforçada. "*De fet, el meu aterratge al càrrec va coincidir amb el meu embaràs i, en reincorporar-me després de la baixa maternal, va començar la pandèmia. Sovint faig broma i dic que he fet un màster avançat en gestió cultural i de crisi, però també hi ha una lectura positiva en el fet d'aprendre a gestionar situacions inesperades i buscar solucions enginyoses per superar cada problema amb la millor actitud possible*", assegura Conde Pons, que afegeix: "*Aquesta ha estat una situació nova per a tots, tant per a aquells que tenien més experiència en programació, com per als acabats d'arribar, i viure en una improvisació constant és un gran aprenentatge. D'altra banda, treballar colze a colze amb algú com Joan Oller és un luxe, per la seva experiència i pel seu lideratge. Aquest últim any el treball en equip ha estat més necessari que mai i crec que tots els treballadors del Palau han fet una feina lloable*".

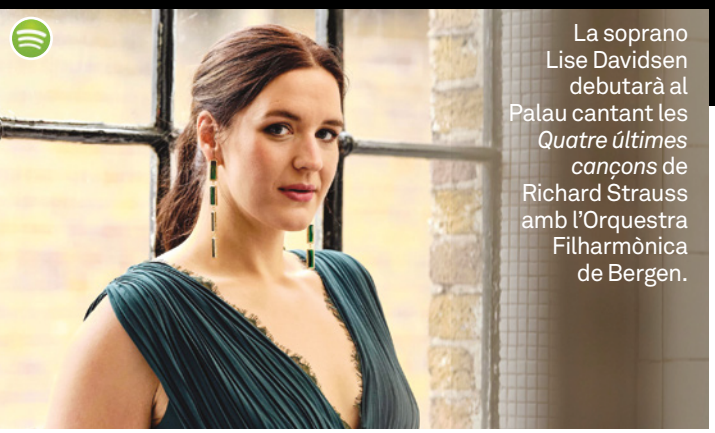

La soprano Lise Davidsen debutarà al Palau cantant les *Quatre últimes cançons* de Richard Strauss amb l'Orquestra Filharmònica de Bergen.

JAMES HOLE

Després del seu debut el gener del 2020, Joyce DiDonato inicia una col·laboració a llarg termini amb el Palau.

SALVA LÓPEZ

Daniel Harding dirigirà la integral de les *Simfonies* de Johannes Brahms, dins del cicle Palau 100.

JULIAN HARGREAVES

AT: Així, Joan Oller i jo mateixa vam pensar que tenia sentit unificar en un sol cicle els títols que hi puguin funcionar millor en versió de concert o semiescenificada. Això passa molt en òpera barroca, tot i que no és exclusiu. Aquesta temporada oferim dos títols de Purcell –*King Arthur* i *The fairy queen*– amb Vox Luminis, dos de Händel –*Radamisto* i *Giulio Cesare*– i *L'Orfeo* de Monteverdi. Aquest cicle tindrà continuïtat en temporades futures.

AT: També inicieu noves relacions a llarg termini amb el Cosmos Quartet i Joyce DiDonato. Quins avantatges tenen aquests compromisos a diversos anys vista?

MCP: Amb grups joves com el Cosmos Quartet, la proposta és molt positiva tant per a ells com per a nosaltres, perquè sabem que són un grup en creixement, que ens ve de gust sentir tant ara com d'aquí a tres anys, i això ens permet mostrar-ne l'evolució, que confiem que serà molt positiva. En el cas de DiDonato, la idea va sorgir d'ella mateixa després del recital amb què va debutar a la sala el gener passat. Va acabar tan emocionada que va dir que volia tornar-hi cada any, i hem acordat la recuperació del programa *My favorite things* –programat inicialment l'any passat–, un nou projecte la temporada vinent i, més enllà, la seva participació en *Dido and Aeneas*. Amb altres artistes també ens agrada treballar amb antelació, però alguns, circumstancialment, s'han vist afectats per la COVID i, en el cas dels britànics, pel Brexit.

AQUESTS ÚLTIMS MESOS, CADA CONCERT HA ESDEVINGUT UNA VIVÈNCIA ESPECIAL

AT: **Un d'aquests artistes britànics que ja és habitual i que tornarà al Palau és John Eliot Gardiner. Quins altres projectes emblemàtics no podem passar per alt?**

MCP: Gardiner vindrà amb les tres formacions que va fundar –el Cor Monteverdi, els English Baroque Soloists i l'Orquestra Revolucionària i Romàntica– i amb els dos compositors pels quals és més reconegut com a especialista: Bach –que combinarà amb Schein i Schütz– i Berlioz –amb l'oratori *L'enfance du Christ,*

UN COMPROMÍS IRRENUNCIABLE

Tal com han agraït públicament molts artistes, el Palau de la Música ha estat una de les sales que ha prioritzat la paraula donada –o bé, en la majoria de casos, el contracte signat– i ha evitat la cancel·lació de concerts traslladant a una nova data futura els compromisos adquirits. "*Fins i tot hem acabat programant més del que teníem previst!*", fa notar Conde, ja que el Palau també ha ofert activitats els dos últims estius i un nou cicle específic el Nadal passat. L'excepcionalitat ha afavorit l'entesa entre les diverses parts –promotors, agents i programadors– a l'hora d'arribar a acords, amb reduccions de caixet o dobles sessions dels artistes.

QUIM ROSER

El nou cicle Palau Òpera presentarà cinc òperes barroques; entre les quals, *King Arthur* i *The fairy queen* de Henry Purcell, amb Vox Luminis.

TOM BLATON

en què participaran el Cor Infantil de l'Orfeó Català i el Cor de Cambra del Palau. També fa anys que fem integrals de simfonies i després d'haver presentat les de Beethoven –dues vegades– i Schumann, aquesta temporada tindrem la de Brahms amb Daniel Harding i l'Orquestra Simfònica de la Ràdio de Suècia. Encara a Palau 100, destaca la presència de Lise Davidsen, que cantarà les *Quatre últimes cançons* de Strauss, el retorn de la Filharmònica de La Scala i Riccardo Chailly després de molts anys i l'estrena de *Cinc pregàries* de Bernat Vivancos amb Núria Rial i l'OBC. Un altre concert concentra dos grans debuts al Palau, el de la violinista María Dueñas i la directora Alondra de la Parra, mentre que l'Orfeó Català interpretarà la *Messa di Gloria* de Puccini amb la Filharmònica de Luxemburg i Gustavo Gimeno, en una producció que farà gira a París i Luxemburg. Finalment, també debutarà a Palau 100 Santtu-Matias Rouvali i hi tornaran noms com Pires, Pappano o Jurowski. I pel que fa als cantants, el cicle Grans Veus inclou els debuts de Yoncheva, Fagioli, Lezhneva, Desandre, la presentació de Jaroussky acompanyat de guitarra i Degout en format lied, i el retorn de Damrau, Kaufmann i Orliński.

EL CICLE PALAU ÒPERA TINDRÀ CONTINUÏTAT EN PROPERES TEMPORADES

AT: Finalment, ¿podries presentar breument els joves talents que descobrirem?

MCP: Els hem programat per convicció i perquè són el segell personal de la Direcció artística del Palau: Schaghajegh Nosrati, que va debutar l'agost del 2020 i després va tornar per substituir Koroliov en plena pandèmia, farà la integral de *Partites* de Bach, de qui també sentirem les *Variacions Goldberg* amb Jean Rondeau. A Palau Piano sentirem Ignasi Cambra, Daniel Ligorio, Igor Levit i hi debutarà Alexandra Dovgan, l'única pupil·la de Sokolov. I a Palau Cambra recuperem els quartets amb piano de Brahms, amb Laia Masramon, i rebrem tres quartets que considerem de casa, com són els Casals, Gerhard i Quiroga. Finalment, dins de Palau Fronteres hem encarregat una obra a Judit Neddermann i viurem la repetició de *Bach & forward.*

Núria Rial, acompanyada per l'OBC, estrenarà les *Cinc pregàries* de Bernat Vivancos.

MERCÈ RIAL

DÉODAT DE SÉVERAC

DEL MODERNISME AL CUBISME

DÉODAT DE SÉVERAC ÉS UN MÚSIC QUE, PARTINT DEL MODERNISME, ASSUMEIX LES BELLESES DE LA MÚSICA CATALANA QUAN, INSTAL·LAT A CERET, RESTA FASCINAT PER LES SONORITATS DE LA COBLA I HI ACOSTA PICASSO, BRAQUE I ALTRES ARTISTES QUE, A PARTIR DEL 1911, ALIMENTEN LA SEVA NOVA PERSPECTIVA CUBISTA.

TEXT *Jorge de Persia i Albert Fontelles-Ramonet*

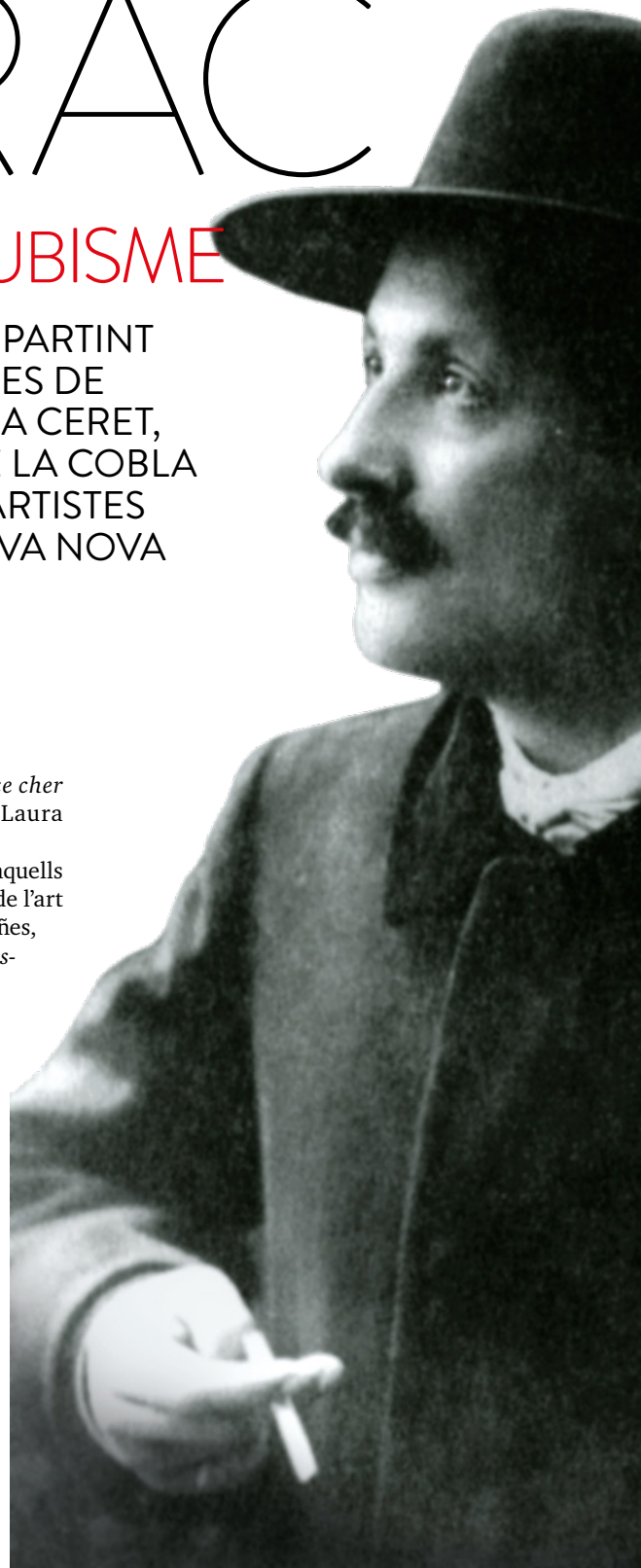

"*Très malheureux de savoir Papa malade. Je l'aime tellement ce cher et bon Albéniz!*" (Déodat de Séverac a la seva admirada Laura Albéniz, 1908).

Aquell to d'afecte i admiració cap a Albéniz era habitual en aquells anys en què el músic català reunia al seu saló el més destacat de l'art del seu temps. Dukas, Chausson, Fauré, Granados, D'Indy, Viñes, Séverac, Falla i Turina, alineats en les estètiques *scholista* o *debussysta* que dividien el París de començaments del segle XX, admiraven l'esperit d'independència i el caràcter obert i solidari del compositor català. Déodat de Séverac, deixeble i amic, seguidor de les classes de la Schola Cantorum, havia assumit la seva idea de llibertat marcant distàncies amb el formalisme sostingut per D'Indy. Déodat havia nascut el 1872 en una família de nissaga aristocràtica a Sant Fèlix de Lauraguès, l'Occitània. Els seus estudis i les primeres feines a la Schola de D'Indy i Charles Bordes li van portar reconeixement, sobretot d'Albéniz, de qui va ser assistent a la classe de piano.

POETA DE LA TERRA CATALANA

Séverac dona a conèixer al seu amic Ricard Viñes les recents peces que compondran la suite *En Languedoc* (1903-1904) que el pianista interpreta a La Libre Esthétique de Brussel·les i que poc després estrena a la Schola. L'atracció pel cant popular com a font d'inspiració per compondre, seguirà en algunes peces el caràcter evocador d'Albéniz i Debussy, i en els seus pelegrinatges cap al Sud quedarà

MUSEU DE LA MÚSICA DE CERET 1

enlluernat per la música dels catalans: "*natif du pays toulousain*", deia Vladimir Jankélévitch, "*est devenu le poète de la terre catalane*". Aquesta recerca de Séverac –amb estades prèvies a l'abadia de Fontfreda al costat de Viñes, on coneixen Odilon Redon, que pintava a l'antic dormitori dels monjos– culmina quan el 1910 deixa les boires de preguerra de París i mira al Rosselló a instàncies d'amics com Marc Lafargue, per instal·lar-se a Ceret juntament amb l'escultor català Manolo Hugué i la seva esposa Jean Richette. I serà llavors quan aprofundeix en la sonoritat de les cobles, entusiasme que comunica molt aviat als pintors que arriben a Ceret convidats per Manolo Hugué. El 1911 ho farà Picasso, el vessant català del qual vibra amb aquells sons, i Braque, també músic amb el seu acordió, entre d'altres. La colònia d'artistes de Ceret s'incrementa amb estades d'artistes, d'escriptors i d'algun músic –com Enric Morera–, arribats des de París o des de Catalunya, que manifesten diferents opcions estètiques. La més important, el Cubisme, central per al nostre argument sobre aquell punt de trobada promogut per Hugué i Séverac que va obrir camins substancials a l'art del segle XX. Punt de partida, doncs, nodrit per les inquietuds inicials del Modernisme –Picasso, entre d'altres, havia fet allà les seves primeres experiències– que ha de portar al desenvolupament de la modernitat. De fet, són nombrosos els esments que pintors cubistes com Braque o el mateix Picasso especialment, o Juan Gris, destinen a partir de llavors en els seus quadres a signes d'instruments musicals i en particular de tenores en els dos primers, una representació que molts museus encara anomenen –com ho feien molts pintors llavors– "*la clarinette*".

L'obra de Séverac registra aquesta vessant sonora quan inclou la sonoritat de la cobla en algunes de les seves obres.

A les festes de Ceret el 1911 s'escoltà *Lo cant del Vallespir* –per a cor i instruments de cobla– i més tard, el 1918, compon per a piano *Sous les lauriers-roses*, amb imitacions

MUSEU DE LA MÚSICA DE CERET 2

diverses, com per exemple del flabiol i tamborí, en ambient de sardana. A l'obra per a piano de Séverac també hi ha nombroses referències als Albéniz: peces dedicades a Laura Albéniz i al seu pare. Fins i tot fa algun esment al seu estimat Isaac, com veiem en "Fêtes-Souvenir de Puigcerda", una peça dedicada a Laura –segona de la suite *Cerdaña*– en la qual el pianista, després de trobar-se amb la dissonància "dels carrabiners", es troba amb la referència: "*Ou l'on rencontre le cher Albéniz*", un passatge que rememora música del mestre. *Cerdaña* és una obra clau en l'aproximació de Séverac a la seva evocació de Catalunya.

DÉODAT DE SÉVERAC I CATALUNYA

El maig del 1920, en el marc de les celebracions en honor del mariscal Joseph Joffre, Déodat de Séverac, acompanyat d'Enric Morera i de diverses personalitats franceses, va visitar el Palau de la Música Catalana. En arribar a la sala modernista es va trobar amb l'Orfeó Català, que sota la batuta de Lluís Millet va oferir-li un breu concert. En finalitzar, el músic, emocionat i commogut, va improvisar diverses cançons populars catalanes des de l'orgue, una acció que, a banda de deixar el públic completament fascinat, confirma que Déodat era un bon coneixedor del patrimoni musical català. I és que el músic, segons que expliquen, va ser un autèntic amant de Catalunya i de tot allò que l'envoltava. Des d'una estètica impressionista i tardoromàntica –forjada a la Schola Cantorum– va saber impregnar la seva obra de la lluminositat mediterrània i de la flaire dels pins arran de mar. Déodat, deixeble i col·laborador d'Isaac Albéniz, amic dels pianistes Ricard Viñes i Blanche Selva i dels dramaturgs Adrià Gual i Santiago Rusiñol, va musicar versos d'autors catalans, com ara Apel·les Mestres i Jacint Verdaguer, i va inspirar-se en paisatges del Principat per compondre, com és el cas de *Cerdaña*, una suite per a piano que evoca la comarca pirinenca.

COL·LECCIÓ FAMÍLIA MOYA. CORTESIA MUSEU ALBÉNIZ CAMPRODON (FOTO EDITADA PER MARÍA ALZAMORA)

FONS RICARD VIÑES. ARXIU MUNICIPAL DE LLEIDA

❶ Retrat de Déodat de Séverac (ca. 1910). ❷ Déodat de Séverac (dret, amb vestit fosc) i el violoncel·lista Louis Hasselmans (dret, amb vestit clar) amb membres de les cobles Coll-Mattes i Cortie-Barell de Ceret (1910). ❸ A Niça, Isaac Albéniz al piano; darrere seu, Déodat de Séverac i Paul Dukas; recolzada al piano, Clara Sansoni; altres amics i familiars sense identificar (1905?). ❹ Déodat de Séverac i el pianista Ricard Viñes a Lleida. ❺ Juli Garreta (entre 1915-1920). ❻ Targeta postal enviada a Francesc Pujol.

Déodat també va mostrar molt interès per la sonoritat de la cobla. "*A Arles-sur-Tech vaig escoltar per primera vegada una cobla. Aviat farà dotze anys, però ho recordo com si fos ahir!*", va relatar el músic al seu amic Jean Amade. De fet, l'atracció per aquesta formació el va portar a utilitzar la sonoritat de la tenora i del tible en algunes de les seves obres, com ara *Héliogabale*, una tragèdia lírica basada en un poema de Paul Sicard, estrenada el 1910 a les Arènes de Besiers. "*Els instruments catalans que he utilitzat en aquesta obra són ideals per a l'aire lliure, ja que poden ser alegres, còmics, dramàtics i expressius al mateix temps. Cap dels instruments de* plein air *no pot expressar l'alegria, el dolor, la passió i la calma pastoral com ells!*», va exclamar Déodat a un cronista del diari «Excelsior». Al cap d'uns mesos, *Héliogabale* va sonar de nou a la sala Gaveau de París i Gabriel Fauré, que era assegut a la platea, va exclamar a Josep Canteloube: "*Quina música! Tot flueix de forma natural. Quin artista!*".

En el centenari de Déodat de Séverac reivindiquem un admirador del patrimoni musical català, una autoritat musical europea que valorà i cultivà la música catalana. "*Les seves obres respiren aquesta sana i noble aroma de la nostra naturalesa, de les nostres muntanyes, dels dolços prats, del mar blau i del cel pur*", reblava Enric Morera dies després de la mort de Déodat.

JULI GARRETA I SÉVERAC

ARXIU MUNICIPAL DE SANT FELIU DE GUÍXOLS. COL·LECCIÓ JOSEP GIRONA. AUTORIA DESCONEGUDA

El gener del 1919 Déodat de Séverac va viatjar al Baix Empordà per conèixer Juli Garreta. Així ho va relatar Josep Pla: "*Joan B. Coromina aparegué al cafè de Palafrugell acompanyat d'un senyor alt, d'aspecte estranger, portant un bastó, una xalina, un barret d'artista, uns pantalons còmodes, amplíssims, sota un jaqué més aviat esfotrassat, i un aspecte general molt afectuós. Era Déodat de Séverac, un compositor que llavors vivia a Ceret*". Segons Pla, el músic havia vingut expressament a conèixer Juli Garreta: "*He volgut veure com són les sardanes de Garreta i quina classe de tipus és* monsieur *Jules. Si les sardanes m'han agradat, Garreta m'ha agradat encara més! És un home que viu com els antics mestres, sense ambicions, una vida que els artistes no podem realitzar*", va relatar Séverac a Pla.

FRANCESC PUJOL I DÉODAT DE SÉVERAC

L'interès creixent per la cobla i la sardana van portar Déodat a cartejar-se amb Francesc Pujol. El músic barceloní va enviar-li diverses sardanes de Juli Garreta, Joan Manén, Enric Morera i Pep Ventura, i va explicar-li detalladament diversos aspectes de la dansa i de la formació. "*Us felicito de tot cor per haver utilitzat els tibles i els tenors a* Heliogàbal *i a* Helena d'Esparta [...]. *Durant les representacions de la* Missa en Si menor de Bach, *se'ns va ocórrer la idea de doblar els oboès amb els tibles, l'efecte va ser meravellós!*", va relatar Pujol a Déodat. La mort prematura del músic, el març del 1921, va estroncar un projecte ideat per Gustau Violet i Déodat de Séverac que consistia a compondre una obra escènica per a cor i cobla. Precisament d'aquesta idea va sorgir *La font de l'Albera*, una comèdia lírica amb música d'Enric Morera i amb text de Josep Sebastià i Gustau Violet, estrenada a Ceret el juliol del 1922.

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

L 175

Liceu
Opera
Barcelona
La força del Liceu

FINS A UN 30% DE DESCOMPTE

ABONA'T A LA TEMPORADA DEL 175è ANIVERSARI

EL PARADÍS T'ESPERA

ARIADNE AUF NAXOS
STRAUSS_SETEMBRE · OCTUBRE

WAR REQUIEM
BRITTEN_OCTUBRE · NOVEMBRE

RIGOLETTO
VERDI_NOVEMBRE · DESEMBRE

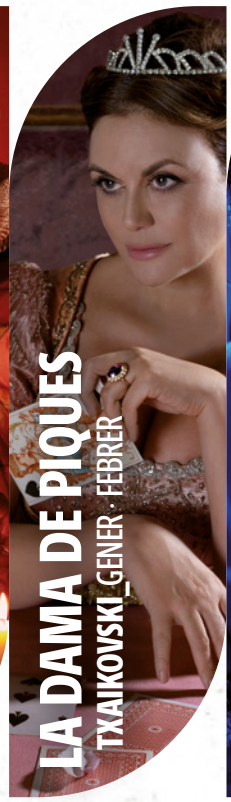
LA DAMA DE PIQUES
TXAIKOVSKI_GENER · FEBRER

PELLÉAS ET MÉLISANDE
DEBUSSY_FEBRER · MARÇ

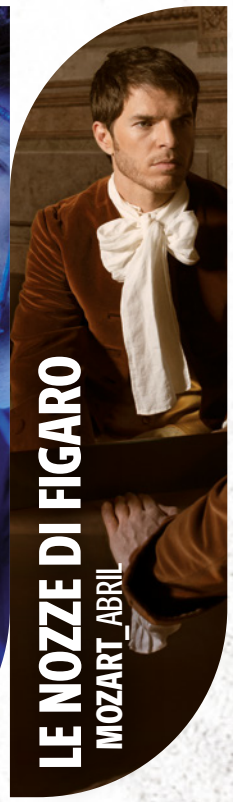
LE NOZZE DI FIGARO
MOZART_ABRIL

COSÌ FAN TUTTE
MOZART_ABRIL

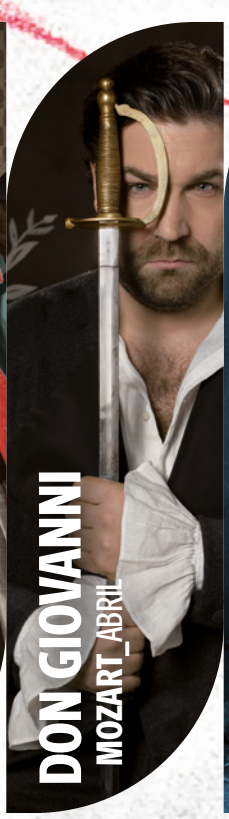
DON GIOVANNI
MOZART_ABRIL

GISELLE D'AKRAM KHAN
ENGLISH NATIONAL BALLET_MAIG

WOZZECK
BERG_MAIG · JUNY

LA FLAUTA MÀGICA
MOZART_JUNY · JULIOL

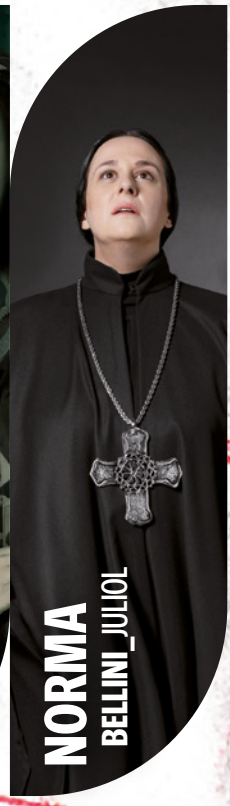
NORMA
BELLINI_JULIOL

LICEU.CAT

#PARADISLICEU

WILLIAM KENTRIDGE. FOTOS: MANUEL OUTUMURO

ÒPERA 4, L'ÒPERA A LA BIBLIOTECA PÚ

ACTIVITATS DE FOMENT DE LA CLÀSSICA A BIBLIOTEQUES

LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES SÓN LA PORTA D'ENTRADA A LA INFORMACIÓ, AL CONEIXEMENT, A LA LECTURA..., PERÒ TAMBÉ A L'ÒPERA. PRESENTEM ÒPERA 4, EL PROJECTE DE DIFUSIÓ DEL MÓN DE L'ÒPERA DE LA BIBLIOTECA DISTRICTE 4 DE TERRASSA.

El concert anual d'Òpera 4 del 2018 va ser a càrrec del Quartet Quatre Vents, format per Anna Farrés (soprano), Mar Esteve (mezzosoprano), César Cortés (tenor), Lluís Calvet (barítion) i Joan Manau (pianista).

BIBLIOTECA DISTRICTE 4

TEXT *Daniel Arredondo Sánchez*

BLICA

Som dia 20 de juny de 2013, set de la tarda, a la Biblioteca Districte 4 de Terrassa (bd4). El personal bibliotecari comença a moure taules i cadires a corre-cuita. Entre tots transformem l'espai de la sala de lectura general en un auditori. Perquè la bd4 disposa d'una sala polivalent, però la sala de lectura és més bonica i té una sonoritat més bona. I la sonoritat és important, perquè ens visita una soprano, Laura Obradors, que amb motiu de l'aniversari de la Biblioteca ens ofereix un programa de cançó catalana i àries d'òpera. És el primer cop que la Biblioteca organitza un recital en directe de música clàssica i l'èxit és clamorós, hi assisteixen 82 persones de totes les edats, moltes de les quals no han anat mai a veure òpera o concerts de música clàssica a cap auditori. De fet, hi ha a qui la música clàssica, diuen, no els agrada gaire. Però venen, perquè la biblioteca pública és un equipament cultural de proximitat, del barri. Perquè a les biblioteques de barri les persones que hi treballem i les usuàries ens tractem de tu i amb el nom de pila. I aquesta proximitat i complicitat genera vincles. I si la bibliotecària m'ha dit que el concert del vespre serà bonic, hi vaig a veure'l perquè hi confio.

DES DE L'INICI DEL PROJECTE, 911 PERSONES HAN PARTICIPAT DE LES SESSIONS D'ÒPERA 4

LA BD4

Aquesta activitat és el punt de partida d'un projecte més ampli que ha fet de la bd4 un referent de divulgació de l'òpera a Terrassa. Una ciutat amb un servei de biblioteca pública, la bct xarxa, format per un total de sis biblioteques distribuïdes als diferents districtes de la ciutat. La bd4, com indica el nom, està situada al Districte 4, concretament al barri de la Maurina, però dona servei a tot un districte que aplega una població total de més de 40.000 persones. Ofereix els serveis habituals que s'esperen d'una biblioteca pública (accés lliure a documents en diferents suports, servei de préstec, servei d'informació, accés a internet...) i també organitza activitats formatives i culturals. Aquest concert de música clàssica, que ha acabat sent una activitat anual, va rebre un nou impuls l'any 2017 amb la incorporació de la nova directora, Cari Martín, que aposta per anar més enllà i crear una activitat de periodicitat mensual amb l'objectiu principal de difondre el gust per l'òpera d'una manera didàctica, accessible i adreçada a tota la ciutadania.

EL PROJECTE ÒPERA 4

Òpera 4 és el nom del projecte resultant. Un cicle mensual de xerrades sobre òpera amb els objectius de facilitar la descoberta del món de l'òpera, donar visibilitat al fons musical de la bd4, generar col·laboracions amb les entitats musicals del territori i fomentar el valor de l'experiència a través d'audicions, trobades amb professionals del sector líric i, per descomptat, assistir a representacions operístiques. Aquest projecte es basa en tres leitmotiv: aprendre, conèixer i gaudir. Aprendre una mica més sobre òpera a través de les xerrades. Conèixer el món de l'òpera des de dins amb la visita a la Biblioteca de professionals del sector. Gaudir de l'òpera en directe a la Biblioteca i al teatre.

El públic objectiu són persones amb cap o molt coneixement sobre òpera. Es vol oferir una activitat accessible a tothom i molt divulgativa, també perquè la persona dinamitzadora –fins al curs 2020-21, qui signa aquest article–, és bibliotecari

LICEUBIB

És el programa liderat pel Departament de Cultura, a través del Servei de Biblioteques de la Direcció General de Cooperació Cultural, i el Gran Teatre del Liceu per apropar l'òpera a les biblioteques públiques. Aquest curs hi participen 40 biblioteques de tot Catalunya que organitzen clubs de lectura sobre òpera o bé clubs d'audició d'òpera. El Servei de Biblioteques i el Gran Teatre del Liceu faciliten recursos per dur a terme aquestes activitats, com ara lots de llibres, conferències, recursos d'informació per conèixer millor les òperes que s'hi treballen i avantatges per assistir a les funcions del Liceu. Més informació a: *https://biblioteques.gencat.cat*

Xerrada sobre *Aida* a càrrec d'Albert Ferrer Flamarich. Malgrat la pandèmia, la bd4 va aconseguir mantenir l'activitat durant la passada temporada.

BIBLIOTECA DISTRICTE 4

La bd4 va organitzar el mes de juny del 2018 una exposició entorn de l'opera, amb materials cedits per l'Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell.

BIBLIOTECA DISTRICTE 4

El concert del 23 de juny de 2013, amb la soprano Laura Obradors i el pianista Víctor Galiano, va ser la llavor del projecte Òpera 4.

JOSEP OBRADORS

UNA COL·LABORACIÓ NECESSÀRIA

Una de les funcions de la biblioteca pública és promoure la cultura i fer-la accessible a tothom, i per tant, això inclou la música.

En paraules de Maria Gental, directora de la bct xarxa: "*Podem generar programes propis com ara l'Òpera 4, però és del tot necessari col·laborar amb entitats especialitzades de la temàtica, amb agents culturals, etc., per tal que sigui participativa i implicada en el territori. La millor manera de promoure la cultura és col·laborant. El servei de biblioteca pública de la ciutat de Terrassa (bct xarxa), pel que fa a difusió i programació de la música col·labora amb els programes locals Sons Clàssics, Música Moderna i el Festival de Jazz. Col·laborem amb entitats de la ciutat, com La Casa de la Música, el Conservatori, l'Auditori Municipal, l'escola de música ESMUT i gràcies a Òpera 4 obrim aquesta col·laboració a altres entitats del territori tan rellevants com l'Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell, la Fundació Òpera Catalunya o el Gran Teatre del Liceu*".

Aquest projecte complementa la programació musical de la ciutat i, per descomptat, la programació cultural de la bct xarxa, en ser l'única biblioteca de la ciutat que promou la música clàssica.

BIBLIOTECA DISTRICTE 4

La Biblioteca Districte 4 de Terrassa (bd4) és un referent de la divulgació de l'òpera a Terrassa.

i no musicòleg. Aquesta voluntat d'arribar a tothom respon a la pròpia idiosincràsia d'un servei de biblioteca pública. Segons el Manifest de la UNESCO per la Biblioteca Pública del 1994, les biblioteques tenen, entre d'altres, la missió del foment del coneixement del llegat cultural i la valoració de les arts i, també, facilitar l'accés a les expressions culturals de totes les manifestacions artístiques. Actualment, a Catalunya hi ha poc més de 400 biblioteques i per la capil·laritat que tenen pel territori es podrien considerar "centres d'atenció cultural primària". Les biblioteques són també espais d'aprenentatge no formal, d'experimentació i de descoberta. És per això que la música clàssica té cabuda a la biblioteca pública, malgrat que sigui associada encara avui amb un espai de silenci.

MARIA GENTAL: *"ÉS DEL TOT NECESSARI COL·LABORAR AMB ENTITATS I AGENTS CULTURALS DEL TERRITORI"*

A LES BIBLIOTEQUES NO TOT ÉS SILENCI

Òpera 4 respon a aquests objectius i ho fa en col·laboració amb altres entitats, com ara el Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya, el Gran Teatre del Liceu, l'Associació dels Amics de l'Òpera de Sabadell, la Fundació Òpera Catalunya i, per descomptat, l'Auditori Municipal de Terrassa i el Servei de Promoció Cultural de l'Ajuntament de Terrassa. Aquestes col·laboracions permeten no només dur a terme el cicle i continuar fent un recital anual a la Biblioteca. També permeten portar les persones usuàries a veure òpera al Teatre Municipal La Faràndula de Sabadell, gràcies a l'AAOS i també al Gran Teatre del Liceu i el programa LiceuBib, al qual la bd4 està adherida. Des del curs 2017-18 fins a l'actualitat s'ha acompanyat les persones participants a veure un total de set òperes (*Cavalleria rusticana, Pagliacci, Roméo et Juliette, L'italiana in Algeri, La bohème, Turandot* i *La traviata*) i també s'ha convidat persones vinculades al món de l'òpera, com Laura Vila (mezzosoprano) i Anna Ponces (directora d'escena), per parlar de la veu i dels actors que intervenen en un teatre d'òpera, respectivament. Aquest contacte directe amb professionals és molt enriquidor, ja que permet desmitificar el món de l'òpera, conèixer-lo per dins i apropar-s'hi d'una manera diferent.

És evident que la biblioteca pública pot oferir molt a la ciutadania. Però sobretot, pel que fa a la difusió de la cultura, ha de facilitar que la música també tingui un lloc privilegiat que permeti treballar conjuntament amb els diferents actors musicals locals i territorials, per enriquir l'oferta cultural musical de la ciutat i que es faci ressò que a les biblioteques no tot és silenci, també hi sona la música.

Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell

FUNDACIÓ ÒPERA CATALUNYA

Orquestra simfònica del Vallès

IL BARBIERE DI SIVIGLIA

de Gioacchino Rossini

Figaro
César San Martín

Rosina
M. Carmen Romeu

Conte d'Almaviva
Pablo Martínez

Dottor Bartolo
Fernando Álvarez

Don Basilio
Jeroboám Tejera

Berta
Eugènia Montenegro

Fiorello
Pau Camero

Direcció musical
Daniel Gil de Tejada

Direcció d'escena
Pau Monterde

Cor Amics de l'Òpera de Sabadell

Orquestra Simfònica del Vallès

cel·lula.com

Patrocinen

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura · Ajuntament de Sabadell · Diputació Barcelona Àrea de Cultura · inaem

Col·labora

LA VANGUARDIA

INAUGURACIÓ TEMPORADA
2021_2022

34è CICLE D'ÒPERA CATALUNYA
39a TEMPORADA D'ÒPERA A SABADELL

OCTUBRE 2021

SABADELL, Teatre La Faràndula
Dimecres 20 d'octubre
Dijous 21 d'octubre
(Funció Escola d'Òpera)
Divendres 22 d'octubre
Dissabte 23 d'octubre
(Funció Escola d'Òpera)
Diumenge 24 d'octubre
REUS, Teatre Fortuny
Dimarts 26 d'octubre
FIGUERES, Teatre El Jardí
Diumenge 31 d'octubre

NOVEMBRE 2021

MANRESA, Teatre Kursaal
Dimecres 3 de novembre
SANT CUGAT DEL VALLÈS, Teatre-Auditori
Divendres 5 de novembre
BARCELONA, Palau de la Música
Dissabte 6 de novembre
LLEIDA, Teatre de la Llotja
Diumenge 7 de novembre
TARRAGONA, Teatre Tarragona
Divendres 12 de novembre
GRANOLLERS, Teatre Auditori
Diumenge 14 de novembre

CONCERT HOMENATGE AMADEU VIVES

NOVEMBRE 2021

SABADELL, Teatre La Faràndula
Divendres 26 de novembre
Diumenge 28 de novembre
BARCELONA, Palau de la Música
Dilluns 29 de novembre

Coproducció amb Palau de la Música Orfeó Català

Amb el suport de

Sabadell Fundació

Fundació Fluidra
Llegat Joan Planes

Producció i organització
Fundació Òpera Catalunya

Membre de
ópera xxi

Presidenta i directora artística
MIRNA LACAMBRA

Informació AAOS | Plaça Sant Roc, 22, 2n, 1a | 08201 SABADELL | 93 725 67 34 – 93 726 46 17 | email: aaos@aaos.info | www.aaos.info | www.operacatalunya.cat

UN "MÚSICH VE

A LES PORTES DEL 450È ANIVERSARI DE JOAN CARLES I AMAT

TEXT *Joan Puigdellívol*

L'ORGULL DE LA TERRA

MONISTROL DE MONTSERRAT ES PREPARA PER CELEBRAR EL 450È ANIVERSARI DEL SEU PERSONATGE MÉS IL·LUSTRE: EL METGE, MÚSIC, ESCRIPTOR I POLÍTIC JOAN CARLES I AMAT; UNA EFEMÈRIDE QUE VOL COMPARTIR AMB TOT EL PAÍS.

L'insigne Felip Pedrell dedica quatre articles de la «Revista Musical Catalana» a Joan Carles i Amat dins d'una sèrie amb títol a l'antiga faisó: "Músichs vells de la terra". Apareixen successivament als números entre novembre del 1905 i febrer del 1906. Quinze anys abans, però, el tortosí ja haurà parlat del personatge en una sèrie anterior de «La Vanguardia» el 1890; en aquell cas, però, el títol ja té un altre caire: *Músicos catalanes olvidados*. I és que aquest metge monistrolenc, que Pedrell compara amb un "*doctor Letamendi del segle XVI*", és un dels grans damnificats en un país on sembla haver-se normalitzat la desmemòria.

Carles i Amat, de nom Joan (Monistrol de Montserrat, 1572-1642), de músic en tenia el talent, no pas els estudis, llevat potser de contactes escadussers amb monjos músics de Montserrat (per allò de la proximitat). I a Montserrat hi feu de metge durant vint-i-quatre anys –del 1606 al 1630–, de forma compartida amb la vila nadiua, on va acabar els seus dies fent de batlle. Era el que se'n diu un diletant, però com ja acostuma a passar, portentós com a guitarrista.

Igual que el metge barceloní que té una plaça al carrer d'Aragó, el de Monistrol era també un lletraferit i més i tot, perquè l'abast de coneixements d'un i altre era propi dels humanistes, un atribut que hauríem de considerar intemporal malgrat que avui sembla anar a la baixa. El monistrolenc, però, jugava amb avantatge: era un arquetípic "home del Renaixement", com correspon a l'època en què va viure, de trànsit ja cap al Barroc. El músic vell de la terra no va escriure cap rèquiem, com fou el cas del de la capital; la seva obra fou de caràcter més pràctic: un tractat de quan l'antiga viola de mà ja declinava per donar pas al nou instrument que concitaria l'interès tant dels virtuosos com de la gent del poble. Això fou el 1596, amb 24 anys, i un any després ja era un flamant metge llicenciat a l'Estudi General de València, on havia fet cap de ben jovenet. De la ploma de l'erudit sorgiria el *Fructus Medicinae ex variis galeni*, un tractat en llatí que esdevindria un gran vademècum a l'època. Les primeres edicions es feren a Lió el 1623 i el 1627, i la següent a Ginebra el 1656 (d'això se'n diu "mirada cosmopolita").

EL METGE DE MONISTROL JOAN CARLES I AMAT (1572-1642) VA PUBLICAR L'ANY 1596 EL PRIMER TRACTAT DE GUITARRA D'EUROPA

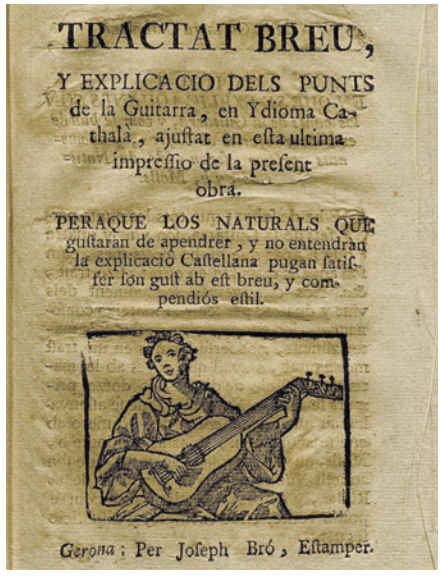
TRACTAT BREU,
Y EXPLICACIO DELS PUNTS de la Guitarra, en Ydioma Cathalà, ajustat en esta ultima impressio de la present obra.
PERAQUE LOS NATURALS QUE gustaran de apendrer, y no entendran la explicació Castellana pugan satisfer son gust ab est breu, y compendiós estil.
Gerona: Per Joseph Bró, Estamper.

ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

A l'esquerra, portada de la segona edició del tractat *Guitarra española* de Joan Carles i Amat.

A dalt, imatge del *Tractat breu* en català, inclòs a les reedicions de l'original en castellà a partir del 1639, amb la característica al·legoria de la música.

UN PETIT OBJECTE DE CULTE

El tractat en qüestió, *Guitarra española de cinco órdenes*, que correspondria al que en diem "guitarra barroca", és reconegut com el primer d'Europa i ha fet la volta al món. Aquest llibret, amb reedicions al llarg de

UN PAÍS DESMEMORIAT?

Igual que Letamendi, Joan Carles i Amat també té una plaça al seu poble: és a tocar de l'antic pont del Llobregat i fou inaugurada el 1918 per iniciativa de Josep Vilar i Cots, que també va promoure una nova edició dels *Quatre-cents aforismes catalans*, l'obra més popular d'aquell "*ferit de lletra*", que va ser a les escoles de tot Catalunya durant dos segles (primera edició, 1636). Els autòctons, però, aliens al seu antic conterrani, continuen anomenant aquesta plaça la "plaça del Pont". Situacions com aquesta s'extrapolen a moltes altres viles i ciutats, i això ens indueix a pensar que no és simplement que estiguem vivint en un "país desmemoriat": és, senzillament, que el desconeixement, el desinterès i la indolència són la substància que impregna les nostres vides malgrat apellacions a un passat gloriós i adhesions insubornables a mites, a símbols i a vaques sagrades. Doncs aquest país que es vol gran, faria bé de regraciar-se amb tants dels seus prohoms a qui no ha sabut correspondre en la mateixa mesura amb què ells han dedicat vida i esforços per engrandir-lo.

FONS DE LA NEWBERRY LIBRARY DE CHICAGO

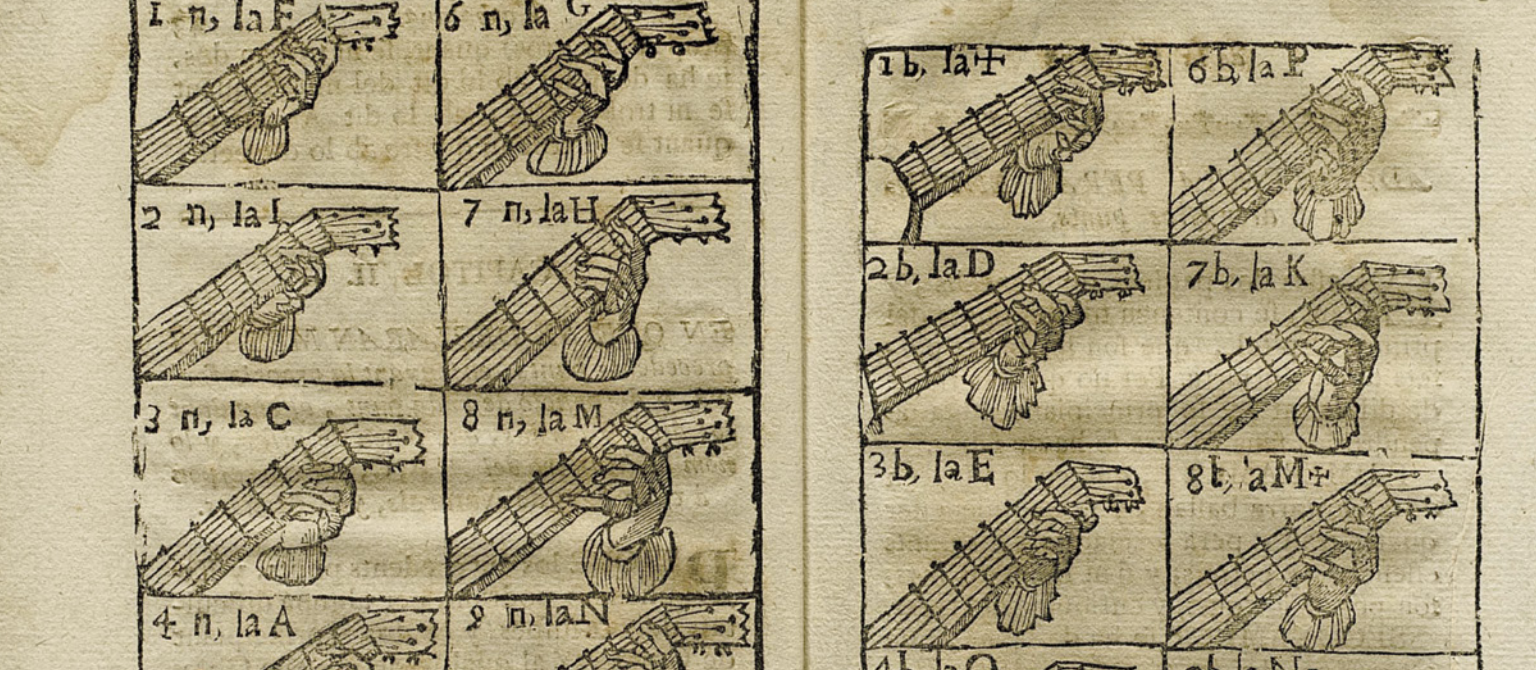

ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

Gràfic amb la posició dels dits de la mà esquerra per obtenir els diferents acords ("punts"), inclòs al *Tractat breu.*

dos-cents anys d'ençà de la primera, s'ha convertit en un petit objecte de culte per a guitarristes i estudiosos dels cinc continents.

Amb el seu tractat, l'aportació de Carles i Amat ha estat fonamental per al món de la guitarra, però també la música s'ha beneficiat del seu mestratge més enllà de les qüestions merament tècniques que hi planteja. Amb l'eclosió del Barroc en què s'escau l'aparició del llibre, s'imposa la nova realitat de l'harmonia respecte del contrapunt que havia regnat al Renaixement. Segons Craig H. Russell, en la "revolució musical i social" que suposa aquest canvi estètic –verticalitat *versus* horitzontalitat–, la guitarra, amb el tractat de Carles al capdavant, se situa al bell mig. Altres experts assenyalen les fites que el monistrolenc assoleix amb el seu *Guitarra española*, com ara l'afinació temperada, el tractament precoç dels actuals acords majors i menors, les transposicions, el patró bàsic d'intervals o la creació del primer cercle de quintes de la història.

En general, tots els autors coincideixen a destacar la singularitat del seu sistema de xifrats amb números (a diferència de l'*Alfabeto* italià) i assenyalen el tractat com la base dels que s'editarien posteriorment a tot Europa.

ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

La "Tabla" amb els 24 acords o "punts de la guitarra", organitzats en majors i en menors, és considerat com el primer cercle de quintes de la història.

UN TRACTAT DE GUITARRA QUE HA FET LA VOLTA AL MÓN

Amb la primera edició del 1596 desapareguda, el tractat de guitarra de Joan Carles i Amat fou objecte de múltiples reedicions fins al 1819: a Barcelona, Girona, Lleida i València. A la Biblioteca de Catalunya es conserven set exemplars de les edicions del segle XVIII (del 1701 al 1758) i una altra la trobem a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. De la segona edició (Lleida, 1626), l'únic exemplar es troba a la Newberry Library de Chicago (també hi ha una edició del 1627, sense imprimàtur, que es troba a la Biblioteca Nacional de España) i a la Biblioteca Nacional d'Austràlia en trobem una edició a partir d'un facsímil del 1761, editat per Monaco Editions Chanterelle, amb introducció de Monica Hall. La resta estan repartits arreu del món en mans de col·leccionistes i estudiosos.

EL PROPER 2022 ES COMMEMORA EL 450È ANIVERSARI D'AQUEST PROHOM CATALÀ, ENCARA AVUI UN DESCONEGUT

Però... qui són aquests "tots"? Hi ha una altra gran autoritat, Monica Hall, que el 1978 va publicar a Londres un estudi sobre el tractat i en feu la traducció a l'anglès. Però Russell i Hall són, només, dos noms punters d'una llarga llista d'especialistes, quasi tots de l'àmbit acadèmic anglosaxó (és curiós!) en les obres dels quals apareix Carles i Amat. En l'òrbita hispànica –comptant-hi Llatinoamèrica–, diversos autors destaquen la tècnica del *rasgueado* o batut del tractat, que alguns consideren com un precedent del flamenc. Hi ha també qui considera l'anomenat "sistema català" que va establir Carles com el precedent de la notació acòrdica anglosaxona actual.

I a Catalunya?... Doncs més enllà de breus ressenyes dins d'un àmbit més local, fins ara només una altra eminència, Emili Pujol, se n'haurà fet ressò en dues monografies del 1951 i el 1953 (realment desolador!).

Quatre segles i mig ens separen del músic vell de la terra que, contradient Pedrell, no és un oblidat, sinó un perfecte ignorat. Finalment, però, des de Monistrol s'ha pres consciència que cal regraciar-se amb el fill predilecte i es treballa de fa temps per dignificar-ne la figura. Amb un festival internacional de guitarra a l'horitzó, l'avinentesa del 450è aniversari, que s'escau l'any vinent, n'és la gran oportunitat, i en això ja es prepara el concert d'homenatge que té previst protagonitzar-hi el setembre del 2022 una autèntica llegenda viva: Hopkinson Smith. Aquest hauria de ser el punt d'inici del festival, i a partir d'aquí el repte està servit.

L'AUDITORI
2N MOVIMENT: AMOR I ODI
TEMPORADA 2021-2022
TROBA'T AMB EL QUE SENTS
ABONA'T A
OBC
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA
AUDITORI.CAT
L'AUDITORI ÉS UN CONSORCI DE
Ajuntament de Barcelona
Generalitat de Catalunya Departament de Cultura
PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS
elPeriódico
3
CATALUNYA RÀDIO

TEMPORADA

La temporada 2021-22 presenta nombroses estrenes d'obres d'encàrrec; entre les quals les dels compositors Bernat Vivancos, Enric Palomar i Thomas Adès.

17 DE SETEMBRE ESTRENA D'*U* DE BERNAT VIVANCOS A L'AUDITORI

PLUJA D'ESTRENES DURANT LA TEMPORADA 2021-22 DE L'AUDITORI

TEXT *Ana María Dávila*

ANNA MADRID

Bernat Vivancos

KIKE BARONA

LA INSTITUCIÓ OBRE EL CURS AMB UNA ESTRENA ABSOLUTA, *U* DE BERNAT VIVANCOS. L'APOSTA PER LA NOVA CREACIÓ SERÀ UNA DE LES TÒNIQUES D'UN CURS QUE RECUPERA EL GRAN SIMFONISME I LES FIGURES INTERNACIONALS.

Després d'un any de pandèmia que haurà marcat un abans i un després per a la cultura a tot el món, l'Auditori de Barcelona es prepara per recuperar la normalitat aquesta temporada. Una tornada a allò que havia estat la seva activitat abans de l'aparició de la COVID-19 i que ve marcada per la recuperació dels grans concerts simfònics i de la música coral, a més, per descomptat, del retorn ple de les primeres figures del circuit internacional.

Però a més d'aquests fets tan enyorats i desitjats, la nova temporada de la institució, liderada pel binomi Amor-Odi, destaca per l'abundor d'encàrrecs i estrenes absolutes, així com una especial atenció a la figura dels creadors actuals i el patrimoni musical català, en el marc del nou relat artístic que està construint el seu responsable, Robert Brufau.

Aquests trets es posaran plenament de manifest en el concert inaugural del nou curs, a càrrec de l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya (OBC) el 17 de setembre. Les primeres notes que es sentiran a la Sala Gran seran de nova creació i portaran la signatura de

SAVALL ES RETROBA AMB BEETHOVEN

Per commemorar el 250 aniversari de Ludwig van Beethoven, el 2019 Jordi Savall va posar en marxa el projecte d'abordar, per primera vegada a la seva carrera, la integral de *Simfonies* del geni de Bonn. Repartit en quatre fites, el projecte incloïa també un vessant pedagògic amb la creació de quatre Acadèmies, integrades per joves músics seleccionats, que se sumarien al nucli central de Le Concert des Nations.

Amb un desenvolupament previst per als anys 2019 i 2020, la pandèmia obligà a ajornar la iniciativa, que aquesta temporada finalment podrà completar el seu recorregut. Així, el 7 d'octubre Savall dirigirà la *Sisena* i la *Setena Simfonia* a L'Auditori, i dos mesos després, el 15 de desembre, clourà el projecte al Gran Teatre del Liceu amb la *Vuitena* i la *Novena Simfonies*.

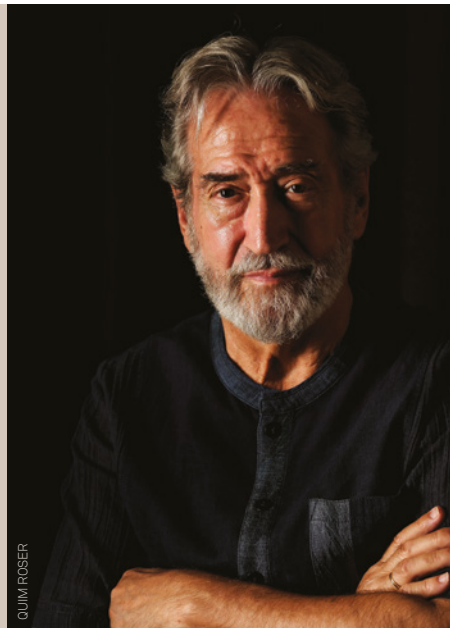

QUIM ROSER

Jordi Savall completarà aquesta temporada la direcció de les nou *Simfonies* de Beethoven, un projecte ajornat per la pandèmia.

Enric Palomar

MARCO BORGGREVE

Thomas Adès

Bernat Vivancos (Barcelona, 1973), un dels dos compositors convidats de la temporada, juntament amb Joan Magrané (Reus, 1988). L'obra, titulada simplement *U* (que l'autor pronuncia iu), és una ambiciosa partitura simfònica de gran format –*"he mirat d'utilitzar el màxim d'efectius possibles"*– i en la qual l'autor confessa allunyar-se del seu llenguatge habitual per explorar noves vessants estètiques. *"És una obra en la qual prenc riscos; no és el Vivancos de sempre, sinó un de molt més experimental. A més, és una partitura que està molt d'acord amb els conceptes d'amor i odi que defineixen la temporada"*. Al llarg del curs el compositor presentarà sis creacions més, tres de les quals s'escoltaran també per primera vegada: la partitura simfònica *Cinc pregàries,* la composició per a banda *Organis Aurea* i un doble quartet de corda, *Ritual I*.

Abans d'això, però, l'OBC oferirà la segona estrena absoluta de la temporada el 30 i 31 d'octubre. El compositor Miquel Oliu (Barcelona, 1973) presentarà *In luce praesenti* (En la llum present), una creació inspirada en un vers de l'Evangeli segons sant Joan: *"La llum resplendeix en la foscor, i la foscor no ha pogut ofegar-la"*. Volent expressar la presència d'aquest concepte en tots els aspectes de la vida, l'autor ha concebut *"una partitura de registres contraposats, que avancen de la foscor a la més fina lluminositat, a la recerca de totes les possibilitats sonores i expressives de l'orquestra simfònica"*.

LES OBRES DE NOVA CREACIÓ I EL PATRIMONI CATALÀ, CLAUS DEL NOU CURS DE L'AUDITORI

Novembre es presenta carregat de novetats, amb les estrenes d'un encàrrec i dos coencàrrecs. Aquests darrers corresponen a les obres *Märchentänze*, per a violí i orquestra, de Thomas Adès, que el mateix compositor dirigirà tres dies abans d'acompanyar al piano

Anja Bihlmaier, Ruth Reinhardt i Tabita Berglund són tres de les directores que dirigiran l'OBC durant aquesta temporada.

Anja Bihlmaier

NIKOLAJ LUND

GRAN SIMFONISME EN CLAU FEMENINA

Una de les novetats importants del nou curs és el compromís de L'Auditori amb la igualtat de gènere a través de la incorporació de cada vegada més batutes femenines al capdavant de l'OBC. Concretament, un 37% dels programes tindran una figura femenina al podi.

La desfilada de directores d'orquestra arrencarà el novembre amb la jove batuta noruega Tabita Berglund, que ja va dirigir l'OBC fa dos anys. Aquesta vegada ho farà amb un programa íntegrament dedicat a la gran figura musical del seu país, Edvard Grieg. Dues setmanes després arribarà l'alemanya Ruth Reinhardt, que dirigirà l'estrena a Espanya de l'obra *Corpo elettrico* de Francesconi, amb la violinista Patricia Kopatchinskaja com a solista. N'agafarà el relleu la seva compatriota Anja Bihlmaier, que l'11 i 12 de desembre dirigirà un altre programa cent per cent escandinau, amb obres de Sibelius, Carl Nielsen i la sueca Andrea Tarrodi.

Tabita Berglund

NIKOLAJ LUND

Altres fites destacades d'aquest primer tram del curs serà el retorn de la música simfonicocoral amb *La cançó de la terra* de Mahler, dirigida per Matthias Pintscher, o la recuperació del concert ajornat de Pinchas Zukerman, en el qual el reconegut músic actuarà com a director i solista, juntament amb Fumiaki Miura, en la interpretació del *Doble Concert* de Brahms.

Ruth Reinhardt

SYLVIA ELZAFON

Ian Bostridge en la interpretació del *Winterreise* de Schubert, i *Corpo elettrico,* per a violí i orquestra de Luca Francesconi. En ambdues l'OBC ha sumat esforços amb les orquestres de la Ràdio Finesa, Nacional Danesa i Simfònica de Göteborg, en el primer cas, i les orquestres de Bamberg, Radio France, Porto, Cincinnati i Filharmònica de Los Angeles, en el segon.

UN CURS PLE D'ESTRENES

L'estrena absoluta correspondrà, els dies 19 i 20 del mateix mes de novembre, a l'obra d'Enric Palomar (Barcelona, 1964) *Tres amores oscuros,* un tríptic basat en versos de García Lorca que parlen de la impossibilitat de controlar la passió amorosa. Concebuda per a orquestra simfònica, veus femenina i masculina (María José Llergo i Pere Martínez) i dos pianos (Marco Mezquida i Carles Marigó), la peça utilitza versos de *Bodas de sangre, Yerma* i *Thamar y Amnón*. *"Les dues veus, els dos pianos, cadascun associat a una de les veus, i l'orquestra intenten dibuixar tot aquest conglomerat de passions irrefrenables, on sempre es troba com una constant l'ombra de la mort".*

UN 37% DELS PROGRAMES DE L'OBC SERAN DIRIGITS PER UNA BATUTA FEMENINA

Finalment, la simfònica barcelonina acomiadarà el 2021 amb *XY* de Pablo Carrascosa (València, 1979), que es podrà escoltar els dies 11 i 12 de desembre. La partitura està concebuda com *"un petit homenatge a Anton Webern, ja que està formada en gran part per breus citacions musicals d'obres seves, tocades en bucle"*, assenyala el músic, que també inclou citacions d'obra pròpia i influències de la música carnàtica hindú. *"És una música que parla de la mateixa música"*, diu.

El *cantaor* Pere Martínez serà una de les veus protagonistes de l'estrena de *Tres amores oscuros*, l'obra d'Enric Palomar basada en versos de Federico García Lorca.

MARTA PICH

Fora de l'àmbit orquestral, la Banda Municipal de Barcelona també incorporarà noves referències al seu repertori. Abans de l'obra prevista de Vivancos, la primera d'arribar, el 28 de novembre, serà *Wichahpi*, del compositor d'Elx Diego Corraliza. L'obra, el nom de la qual és una paraula sioux que significa estel, està inspirada en un quadre que va pintar la mare de l'autor i que representa una princesa d'aquesta nació americana. D'uns vuit minuts de durada, la peça *"no té cap relació directa amb la música dels nadius americans, tot i que hi faig servir una enclusa, i el seu llenguatge, gens avantguardista, tendeix a l'estil jazzístic"*, avança l'autor.

Un mes després el compositor Josep Ollé (Tortosa, 1987) serà l'autor d'*El cafè de la vida,* l'obra que s'estrena enguany en el marc del projecte Cantagran. Amb llibret de Gemma Ventura, la cantata per a veu femenina i masculina, conjunt coral i grup instrumental aborda un tema de plena actualitat: l'empoderament de la gent gran.

OCM
ORQUESTRA
SIMFÒNICA
CAMERA MUSICAE

TOMÀS GRAU,
DIRECTOR TITULAR
I ARTÍSTIC

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

TEMPORADA 2021-22

~Interpretant el Moment ~

10.OCT.21 · 17.30 H - 11.OCT.21 · 20 H

INTEGRAL DELS CONCERTS PER A PIANO I ORQUESTRA DE BEETHOVEN

PAUL LEWIS, PIANO

08.NOV.21 · 20 H

EL CONCERT DE BRUCH I LA SEGONA DE BRAHMS

ALEXANDRA SOUMM, VIOLÍ
PABLO GONZÁLEZ, DIRECTOR

12.DES.21 · 17.30 H

EL MESSIES DE HÄNDEL

COR FRANCESC VALLS
PAUL AGNEW, DIRECTOR

06.FEB.22 · 17.30 H

JAVIER PERIANES & OCM

EL 21 DE MOZART I LA ITALIANA DE MENDELSSOHN

14.FEB.22 · 20 H

MISCHA MAISKY & SUITES DE BACH

RECITAL DE VIOLONCEL

15.MAR.22 · 20 H

ALEXEI VOLODIN & OCM

EL CONCERT PER A PIANO DE BRAHMS
I LA 5A DE TXAIKOVSKI

03.ABR.22 · 17.30 H

GRAN MISSA EN DO MENOR DE MOZART

COR LIEDER CÀMERA
SALVADOR MAS, DIRECTOR

24.ABR.22 · 17.30 H

PATRICIA KOPATCHINSKAJA & OCM

LA 2A DE RAKHMÀNINOV

16.MAI.22 · 20 H

LES QUATRE ESTACIONS DE VIVALDI

LIZA FERSCHTMAN, VIOLÍ
RINALDO ALESSANDRINI, DIRECTOR

ABONAMENTS I VENDA D'ENTRADES:
WWW.ORQUESTRACAMERAMUSICAE.COM

COL·LABOREN:

PALAU DE LA MÚSICA ORFEÓ CATALÀ · GOBIERNO DE ESPAÑA · MINISTERIO DE CULTURA Y DEPORTE · inaem · Generalitat de Catalunya Departament de Cultura · Ajuntament de Barcelona · REPSOL · CaixaBank · SCHÜTZ

MITJÀ OFICIAL:

LA VANGUARDIA

MITJANS COL·LABORADORS:

CatMúsica · Time Out Barcelona · Revista Musical Catalana · Platea Magazine

Next New
AMERI

NEW YORK AMER
Max Smith, Jan. 9,
Manén returns to delight
Señor de Manén is not or
complished fiddler a vir
fact, though by no mean
superficial sense—but a cor
genuine merit. Beauty, Wa
Expressiveness of tone dra
his violin with technical preci
distinction of style.

THE GLOBE
Pitts Sanborn, Jan. 9, 19
That eminent Spanish vi
JUAN MANEN, reappeared
our public in a recital in Ca
Hall last night. Mr. Manén is
and scholarly player and he
mands a truly virtuosic technic
played the Saint-Saëns concerto
finesse and elegance. There were
vation of style and an admirable
cision and sense of design in his t
ment of the Tartini Sonata.
magic of his technic had play in Pa
nini-Streghe. Throughout the c
cert his musicianshi

ASSOCIACIÓ JOAN MANÉN

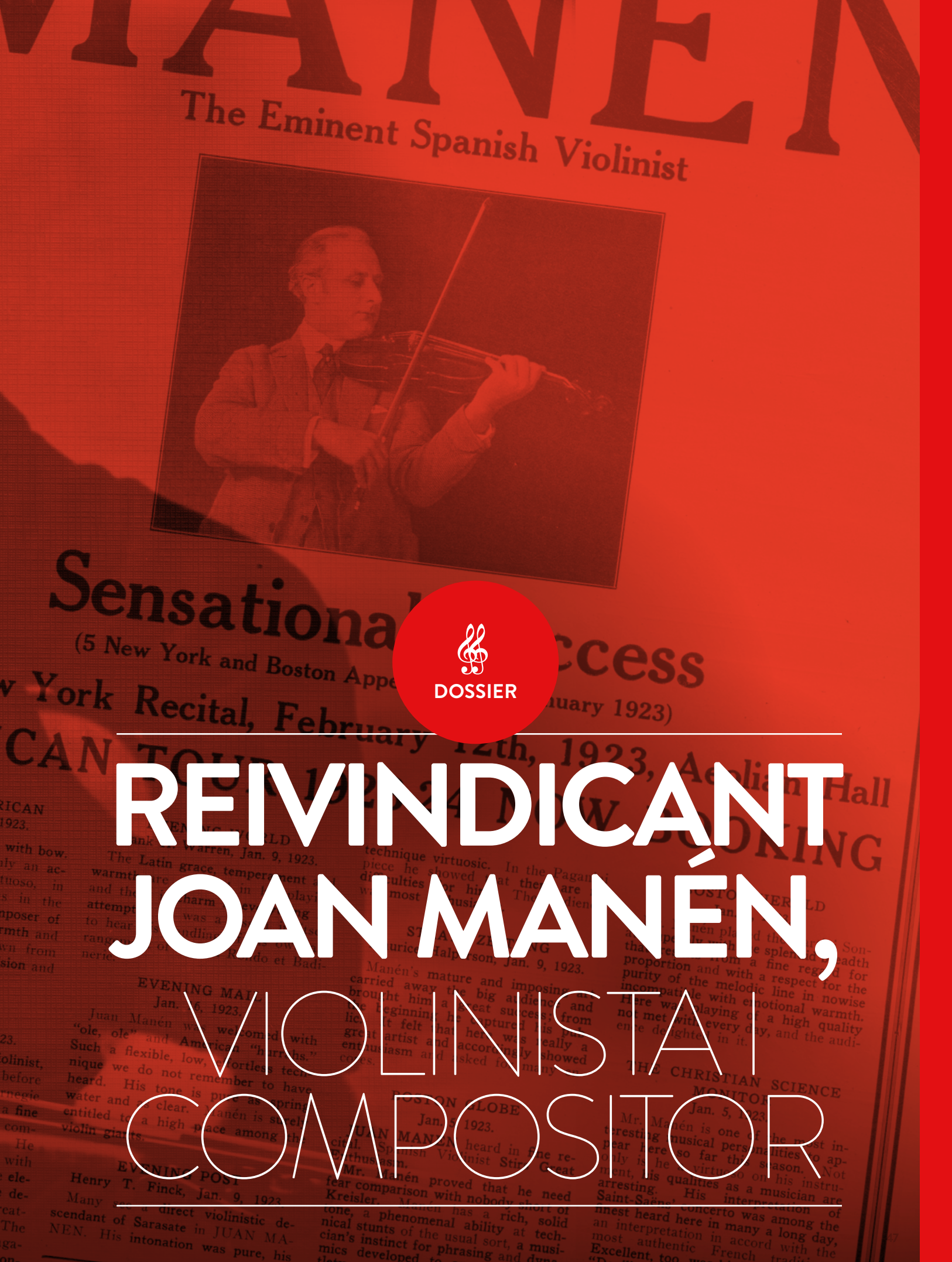

DOSSIER

REIVINDICANT JOAN MANÉN, VIOLINISTA I COMPOSITOR

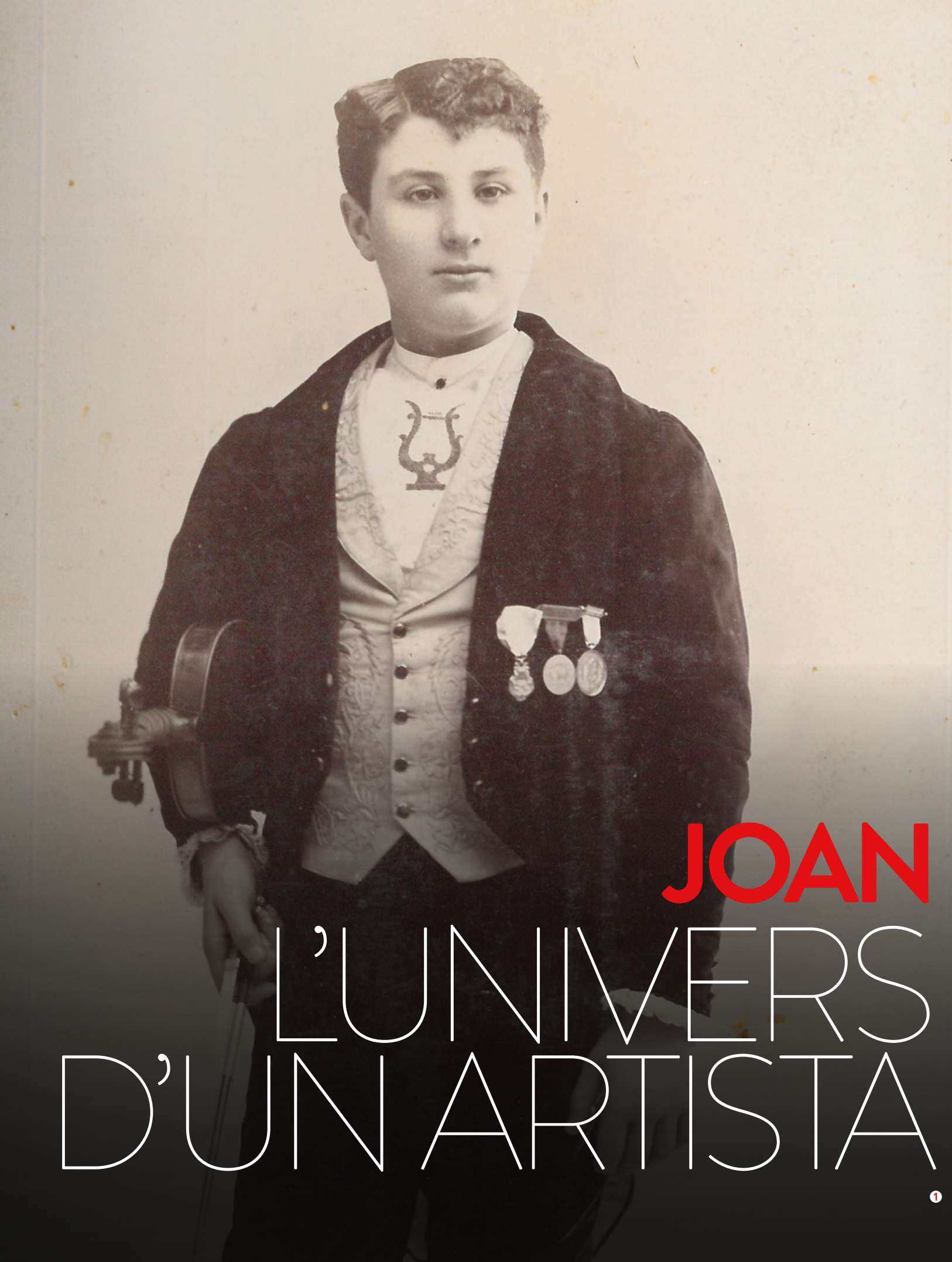

JOAN
L'UNIVERS D'UN ARTISTA

MANÉN

JOAN MANÉN VA SER UN DELS MÚSICS CATALANS DE MAJOR AMPLITUD ARTÍSTICA DEL SEGLE XX, JA QUE A MÉS DE DESTACAR COM A VIOLINISTA I D'ASSOLIR PRESTIGI ARREU D'EUROPA COM A COMPOSITOR, VA DESENVOLUPAR LES FACETES D'ESCRIPTOR, PROMOTOR I INVESTIGADOR.

TEXT *Josep Maria Rebés* **FOTOGRAFIES** *Associació Joan Manén*

El 14 de març de 1883 naixia al carrer dels Mercaders de Barcelona Joan Manén Planas, fill de Joan Manén Abellán, gerent d'empresa tèxtil i músic aficionat. Amb el pare va començar els estudis de solfeig i piano abans de fer quatre anys. Als cinc començà els de violí, primer amb Vicente Negrevernis i dos anys més tard amb un violinista de renom, Clemente Ibarguren, que havia estat alumne del professor francès Jean-Delphin Alard, el qual havia tingut també com a alumne el gran violinista navarrès Pablo Sarasate.

Als nou anys va fer el seu debut oficial, al Casino Nou de Castelló de la Plana. Des de llavors ja gairebé no va rebre cap formació pel que fa al violí, però sí que va fer alguns mesos d'estudis d'harmonia i composició amb Frederic Balart i més tard amb Joaquim Maria Vehils, que Manén va considerar poc instructius.

Amb el seu pare, que li feia de pianista acompanyant als concerts, va oferir gires per nombrosos països del continent americà entre el 1893 i el 1897: Argentina, l'Uruguai, Cuba, Mèxic, els Estats Units d'Amèrica, Guatemala, El Salvador, Costa Rica, Panamà, Colòmbia i Veneçuela. Animat pel pare, que li feia notar els seus errors, va desenvolupar de forma autodidàctica la seva gran tècnica com a intèrpret al llarg d'aquestes gires, tot abordant sempre la interpretació de les obres més brillants i també més difícils, com ara les de Niccolò Paganini. En aquella fase de la seva vida ja componia música, petites peces per a violí i piano.

ANIMAT PEL PARE, VA DESENVOLUPAR LA SEVA GRAN TÈCNICA DE FORMA AUTODIDÀCTICA

Al principi del 1898 Joan Manén i el seu pare arribaven a Berlín, on van conèixer Otto Goldschmidt, secretari personal del violinista Pablo Sarasate, i la seva esposa, la pianista Berta Marx-Goldschmidt. Goldschmidt va ser d'una gran ajuda, en presentar Manén a audicions amb músics de relleu del món berlinès. Va fer alguns concerts a Alemanya i Polònia en aquella època, però no va ser fins al novembre del 1904, gràcies al mecenatge de Pancho Goldschmidt, nebot d'Otto, que es va esdevenir el veritable triomf internacional de Manén a la Hochschule für Musik de Berlín, amb dos concerts en els quals va acarar una de les obres de més dificultat de Paganini, les *Variacions 'God save the king'*. Van començar en aquest moment un seguit de gires per països europeus que no es van aturar fins a l'inici de la Gran Guerra del 1914: Alemanya, Polònia, Rússia, Finlàndia, Dinamarca, Àustria, els Països Baixos, Suècia, Txèquia, Croàcia, Suïssa, el Regne Unit, Noruega, Bèlgica, Hongria, Itàlia i, travessant novament l'Atlàntic, Cuba, tot inaugurant a l'Havana la Societat Filharmònica local.

En aquells anys va compondre i estrenar obres de diversos gèneres: el *Concerto espagnol*, els *Caprici*, la *Simfonia Catalonia* –que va refer més endavant amb el títol de *Simfonia Nova Catalonia*– i les primeres obres líriques, amb les sarsueles *Lo suplici de Tàntalo* i *L'elisir d'amore*. Arribarien també les òperes, amb *Giovanna di Napoli* (Gran Teatre del Liceu, 2 de gener de 1903) i *Acté*, amb un llibret que va escriure ell mateix, estrenada el 3 de desembre de 1903 i posteriorment a Dresden el 1908, a Colònia el 1910 i a Leipzig el 1914.

El 3 de novembre de 1911 va estrenar *Juventus, Concerto grosso per a dos violins, piano i orquestra, op. A-5* a la Kurhaus de Wiesbaden, amb Hugo Heermann i Joan Manén (violins), Joaquín Nin (piano), sota la direcció d'Otto Lohse. A Sant Petersburg, Manén hi va ser convidat el 1911 pel tsar Nicolau II i el gener del 1912 va ser rebut a la cort de Berlín pel kàiser Guillem II.

L'IMPACTE DE LA GRAN GUERRA

Manén es trobava a Barcelona quan, el 4 d'agost de 1914, es va declarar a Europa la Primera Guerra Mundial. Va veure així de sobte estroncada la seva carrera com a violinista i compositor, ja que quasi tots els compromisos artístics quedaren cancel·lats: l'estrena d'*Acté* a Wiesbaden, la de la tercera òpera, *Der Weg zur Sonne*, que havia de tenir lloc el 1915 a Brussel·les, i una gira de concerts per deu països. Va ser també un fort cop econòmic, i la seva fortuna, guanyada al llarg dels darrers anys i que es trobava custodiada en un banc alemany, va desaparèixer per sempre més.

Establert a Barcelona, va fer gires per Espanya, nombrosos concerts amb diferents intèrprets espanyols de renom i treballà

amb més dedicació la composició. Acabada la Gran Guerra inicià un nou periple, amb Londres com a punt de partida i concerts a Amèrica: Argentina, Uruguai, el Paraguai, el Brasil, Xile, Perú, Panamà, Mèxic, Cuba, Puerto Rico i els Estats Units, tot debutant al Carnegie Hall de Nova York el 1921. La seva incansable activitat d'abans tornava, amb concerts durant el transcurs del 1923 i el 1924 als Estats Units, el Canadà i Cuba, i el 1925 a Iugoslàvia, Romania i Eslovàquia. Estrenà la seva òpera *Der Weg zur Sonne* a Berlín el 1926, i continuà amb gires el 1927 per Anglaterra, Alemanya, Romania, Àustria, Hongria, els Països Baixos i Polònia.

El 31 de gener de 1928 estrenà la seva òpera *Neró i Acté* al Landestheater de Kalsruhe, dirigida per Josef Krips. L'obra era una reelaboració d'*Acté*. El 1929 Joan Manén finalitzà el primer moviment d'un *Concert per a violí i orquestra* inacabat per Beethoven, el manuscrit del qual es trobava a la Biblioteca de Viena. L'obra fou publicada amb el títol de *Konzertstück* per Universal Edition i interpretada per Manén com a solista en nombrosos concerts.

El 1930 Manén fundà a Barcelona la Societat Filharmònica, amb la finalitat d'organitzar concerts a la ciutat, per bé que després d'una curta vida va desaparèixer definitivament el 1934. Les noves gires europees visitant molts països ja coneguts, però també afegint-hi d'altres de nous es va perllongar al llarg de la Guerra Civil Espanyola, durant la qual es va establir a França. Entre el 1938 i el 1939 va fer una sèrie d'investigacions per localitzar l'eventual tomba on fou enterrat Niccolò Paganini abans que trobés sepultura al cementiri de Parma. Manén va trobar a l'illot de Saint-Férreol (Canes) la que podria haver estat una tomba provisional del violinista italià i va registrar el descobriment a l'Ajuntament de Canes.

❶ Joan Manén fotografiat als onze anys (aproximadament) a Nova York. ❷ Manén amb Eduard Toldrà després d'un concert. ❸ Manén a l'illot de Saint-Ferréol, davant el que havia esta la tomba de Paganini (1938). ❹ Portada del tercer volum de *Mis experiencias*. ❺ Croquis de l'Auditori Joan Manén, que es va enderrocar, a mig construir, l'any 2000. ❻ Galeria de portades de revistes amb Joan Manén com a protagonista.

LES ÚLTIMES GIRES

L'esclat de la Segona Guerra Mundial va suposar la cancel·lació de les gires concertístiques. Es va establir a Estoril (Portugal), però va viatjar per Alemanya i Àustria els anys 1941 i 1942 i es presentà per fi al Palau de la Música Catalana l'abril del 1942, un escenari on no havia tocat des de feia set anys. Després d'alguns concerts per Espanya tornaria definitivament a Barcelona el 1945, alhora que aturava momentàniament les gires per l'estranger, tret d'algun concert esporàdic a París. L'any 1950 tornava als Estats Units en gira de concerts. El 20 de desembre de 1952 va estrenar al

+ JOAN MANÉN, ESCRIPTOR

Una de les passions del músic al llarg de la seva vida fou l'escriptura. Va ser l'autor dels llibrets de sis de les seves set òperes. Va escriure set llibres, tres dels quals van ser les seves memòries, editades amb el títol de *Mis experiencias*, els darrers dos volums publicats el 1964 i el 1970. Va escriure molts articles sobre música en diaris i revistes especialitzades; des del 1948 fins al 1955 va tenir una columna pròpia al diari «La Vanguardia» titulada *Variaciones Sin Tema* en què recollia fets i anècdotes viscudes arreu del món.

QUAN VA MORIR, HAVIA OFERT MÉS DE 4.000 CONCERTS I COMPOST 160 OBRES

Gran Teatre del Liceu la seva òpera *Soledad*.

A partir del 1955 van tornar les gires per Europa, com a director d'orquestra de les seves obres i com a violinista. El 1958 va anunciar la seva retirada i feu les darreres gires europees. Tenia setanta-cinc anys i havia ofert més de quatre mil concerts arreu d'Europa i Amèrica. Va dedicar el seu temps a partir d'aquell moment a la composició de la trilogia operística *Don Juan*, amb llibret escrit també per ell mateix, que mai no s'ha estrenat. Integren l'obra les òperes *Don Juan, El convidado de piedra* i *El eterno Don Juan*.

Va morir el 26 de juny de 1971. Havia creat més de cent seixanta obres i assolit el més alt nivell concertístic com a violinista, però al seu enterrament va assistir molt poca gent, entre família, amics i alguns músics. El seu llegat continua encara per redescobrir en la seva totalitat; algunes obres mai es van estrenar en vida, i el seu nom gairebé va desaparèixer de la cultura musical catalana. Cinquanta anys després de la seva mort, el reivindiquem pel que va ser com a intèrpret i per la qualitat de la seva obra.

5

+ L'AUDITORI QUE NO VA SER

El 24 d'abril de 1954 es posà la primera pedra de l'Auditorium Joan Manén, una nova sala de concerts finançada privadament per ell i que havia d'haver suposat un nou auditori de gran envergadura per a la ciutat de Barcelona. No es va acabar mai: la revolució cubana de Fidel Castro va suposar la pèrdua, per expropiació, de les terres que la família de la seva dona, Valentina Kurz, posseïa a l'illa, i així es tallava de cop la font econòmica que permetia aixecar l'auditori.

6

JOAN
L'ESSÈNCIA OCULTA D'UN COMPOSITOR

JOAN MANÉN

JOAN MANÉN SENTIA QUE AL SEU PAÍS NO SE L'HAVIA RECONEGUT PROU COM A COMPOSITOR EN COMPARACIÓ AMB ALEMANYA. ES VA SENTIR EN CERTA MANERA INCOMPRÈS PER UNA SOCIETAT QUE TENIA DIFICULTATS PER APROFUNDIR EN EL CONEIXEMENT DE LA SEVA OBRA. ¿ES PERPETUA AQUESTA INCOMPRENSIÓ ACTUALMENT?

TEXT *Daniel Blanch* **FOTOGRAFIES** *Associació Joan Manén*

El desembre del 1903 un joveníssim compositor barceloní de tan sols vint anys estrenava, dirigint-la al Gran Teatre del Liceu, la seva segona òpera, *Acté*. Aquest compositor es deia Joan Manén, aleshores un famós violinista que ja havia obtingut èxits ressonants, tant a Alemanya com a Espanya. Dies abans de l'estrena d'*Acté*, la societat barcelonina bullia amb comentaris plens d'hostilitat envers l'obra. Els motius eren molt diversos i cap de les crítiques es fonamentava en un judici crític fruit d'una escolta atenta de l'obra. L'idioma en què havia de ser representada fou un dels molts motius d'aquesta hostilitat; el llibret havia estat concebut en català pel mateix compositor i aquest va defensar a ultrança que no fos traduït a l'italià com era costum. Tenim el testimoni del mateix compositor, que ho explicà a la revista «Scherzando» el 1908: "*pocs dies després de saber-se públicament que* Acté *s'assajava començà l'atmosfera a emmetzinar-se d'un vent d'hostilitat contra obra i autor que estenent-se més i més esdevingué universal. Qui el produïa? Músics i una grossa part d'aprenents a intel·lectuals. Per què? Els primers, puc comprendre que per deber de companyerisme; els segons, encara no ho he sabut, car no'n coneixia cap. Cal remarcar com a detall curiós que'ls que prenien amb més entusiasme el descrèdit d'*Acté*, a mi no'm coneixien i de l'obra no n'havien sentit ni una nota. [...] No crec que un tan fort prejudici d'un jove compositor animat dels més sincers propòsits que treballava per assolir un ideal d'art, hagi mai existit en la opinió de nostra bella ciutat*". L'estrena de l'òpera, malgrat l'encesa crítica, va anar bé i el públic l'aplaudí força. Tot i l'èxit, aquell conjunt d'opinions contradictòries i la mala maror propiciada per un grup que no es deixava convèncer, van forçar la retirada de l'òpera del cartell després de la tercera representació. Importants músics com Joan Lamote de Grignon o Amadeu Vives van sortir en defensa del compositor i de l'obra amb articles a la «Revista Musical Catalana»; tot i així, les seves opinions no van alterar l'animadversió cap a l'obra de certs "intel·lectuals".

EL PÚBLIC VA APLAUDIR FORÇA L'ESTRENA D'*ACTÉ*, MALGRAT L'ENCESA CRÍTICA

EL TRIOMF D'*ACTÉ*

El destí va fer, però, que *Acté* s'estrenés a Alemanya cinc anys després, el 24 de gener de 1908, al Teatre Reial de Dresden, durant la temporada estable i sota la direcció del prestigiós Ernst von Schuch. L'èxit en aquella estrena i les funcions posteriors fou un dels més importants que va aconseguir Joan Manén en tota la seva àmplia carrera i la repercussió d'aquest èxit li va permetre consolidar-se com a compositor de prestigi a Europa. El crític Ludwig Hartman del «Dresdner Neuste Nachrichten», després de l'estrena va dir: "*haurà descobert Dresden en el jove Manén un Richard Strauss espanyol? Si es comparen les originals melodies de Manén en la seva òpera* Acté *i per altra banda la genial textura contrapuntística i polifonia de Strauss que d'una manera fantàstica i ardorosa l'espanyol també ostenta, podríem trobar molts punts de contacte, com l'avançada harmonia, la capacitat descriptiva, la potència d'atracció i la sonoritat de les dissonàncies*". L'òpera va ser representada en més de vint-i-dues ocasions a Dresden i també es va poder escoltar a Colònia (1910) i a Leipzig (1914). Les crítiques d'aquells instants en què el comparaven amb Strauss van fer que Joan Manén passés a la història com un compositor d'estètica germànica; molts diccionaris se'n van fer ressò i aquesta definició, molt poc ajustada a la verdadera naturalesa del llenguatge del compositor, s'ha perpetuat fins a l'actualitat.

Quan Joan Manén va ser entrevistat els darrers anys de la seva vida per la periodista María Asunción

+ UN CATÀLEG EXTENS I DIVERS

2

Probablement, Joan Manén és el compositor català nascut al segle XIX amb un catàleg d'obra més complet i divers. Va compondre quatre concerts per a violí (el primer dels quals dedicat a Fritz Kreisler), un concert per a violoncel (escrit per a Pau Casals i estrenat per Gaspar Cassadó), concerts per piano i oboè, diversos poemes simfònics, dos ballets, set òperes, obra coral, música de cambra per a diverses formacions, obres per a violí i piano, cançons, obres per a un sol instrument (entre les quals la cèlebre *Fantasia-Sonata*, dedicada a Andrés Segovia), tretze sardanes i nombroses transcripcions per a violí i piano. Actualment es pot consultar al detall tot el seu catàleg al nou web *joanmanenplanas.com*.

Guardia, i aquesta va preguntar-li sobre la naturalesa germànica de la seva obra, ell va declarar rotundament que la seva música no era germànica, sinó llatina, ibèrica. El terme "iberisme" en l'obra de Joan Manén és present des dels anys vint, en què s'inicia una etapa de maduresa en la qual extreu de forma intel·ligent el més valuós i profund del folklore emprant una gran varietat de colors i ritmes. Durant aquesta etapa la seva música defuig el localisme i busca la universalització emprant els mitjans de la gran tradició compositiva centreeuropea. El crític i musicògraf Artur Menéndez Aleyxandre, que fou el secretari durant nou anys del compositor i violinista, deia que en la música de Joan Manén es troba una clara síntesi entre l'arrel llatina (en la seva inspiració i alçada del pensament musical), l'arrel àrab (pel temperament sensual i obstinat) i l'arrel germànica (pel que fa a la forma i l'elaboració temàtica).

L'ECLECTICISME DE L'OBRA DE JOAN MANÉN SOVINT POT SORPRENDRE L'OIENT

Joan Manén va iniciar amb nou anys estudis d'harmonia i composició amb Frederic Balart i posteriorment amb Joaquim Vehils. Segons comenta a les seves memòries (*Mis experiencias*, vol. I), aquelles classes van ser un fracàs absolut. Als onze anys i per insistència del seu pare, Joan Manén Abellán, va començar a compondre transcripcions i petites peces per a violí i piano, obres virtuoses d'estil postromàntic, amb certs tocs nacionalistes, catalans i espanyols. Al cap del temps i de forma intuïtiva i autodidàctica –sense la tutela de cap professor– sorgí el talent de compositor. A partir dels quinze anys, quan s'instal·là a Berlín ja va demostrar una gran ambició component obres com els quatre *Capricis catalans* i el *Concert espanyol per a violí i orquestra*. Posteriorment, el 1899, escriu la *Suite per a violí i piano, op. 22* i el 1900 estrena a Barcelona la *Simfonia Catalònia* (més tard anomenada *Nova Catalònia*).

L'origen de l'estil musical de Manén és el Romanticisme. Les seves primeres obres orquestrals, com *Juventus op. A-5*, per

4

a dos violins, piano i orquestra (1905), són el fruit d'un postromanticisme ple d'inventiva i originalitat harmònica, amb certs paral·lelismes amb la música de Strauss i Mahler. Manén, amb tan sols vint-i-un anys, ja se'ns mostra com un gran orquestrador, capaç de desenvolupar sense complexos i de manera voluptuosa els recursos de l'orquestra. Entorn del 1910, fruit del seu esperit perfeccionista i d'autosuperació, descontent del resultat final d'una important part de les seves obres de joventut, decidí retirar-les del mercat i iniciar un nou catàleg definitiu que portés la lletra A. L'òpera *Acté* fou reelaborada amb el nom de *Neró i Acté, op. A-21* i es representà a Karlsruhe (1928), Barcelona (1933) i Hèlsinki (1938).

3

Després del gran èxit obtingut amb l'estrena d'*Acté* a Dresden el 1908, el prestigi del compositor va incrementar-se paral·lelament al de violinista arreu d'Europa, de manera que importants formacions, com les filharmòniques de Viena i de Berlín, l'Orquestra del Concertgebouw d'Amsterdam o l'Orquestra Pau Casals van programar obres seves. El gran director holandès Willem Mengelberg, gran defensor de l'obra de Manén, va escriure en una dedicatòria al compositor: "*Al meu estimat i respectat amic Joan Manén com a record de la primera i alhora gloriosa execució de la seva magnífica simfonia* Juventus *a Amsterdam el 5 de febrer de 1914 al Concertgebouw*". Molts altres directors d'orquestra reconeguts, com Otto Lohse, Felix Weintgartner o Josef Krips, van dirigir les seves obres.

5

L'eclecticisme i la diversitat estilística de l'obra de Joan Manén pot sovint sorprendre l'oient. El compositor se'ns presenta com un artista capaç d'adaptar i de fusionar diversos estils, especialment durant l'etapa de joventut, i també de partir del folklore espanyol i català (s'han reconegut més de trenta temes populars catalans en la seva música) per desenvolupar obres de gran format amb una elaboració temàtica de gran riquesa i inventiva, i amb un desenvolupament harmònic molt personal. Aquesta primera impressió que sorprèn l'oient, unida a un prejudici envers les obres desconegudes, pot donar lloc a judicis erronis o superflus, com els que tingueren lloc durant l'estrena d'*Acté* al Liceu el 1903. Un dels judicis habituals en la música de Manén parteix de la frase: "*La música s'assembla a...*". La intenció universalitzadora del llenguatge de Joan Manén demana una escolta atenta, generosa, àmplia, que vagi molt més enllà d'una primera impressió comparativa, una audició que ens permeti reconèixer l'essència oculta d'un dels grans artistes de prestigi internacional que ha tingut Catalunya i de gaudir-ne.

❶ Joan Manén fotografiat per d'Antonio Calvache (ca. 1920). ❷ Concert amb obres de Manén a Hannover. ❸ Representació de *Neró i Acté* al Liceu, l'any 1933. ❹ La famosa soprano Eva von Osten com a *Acté*, el 1908. ❺ Partitura d'*Acté* editada a Leipzig. ❻ Joan Manén amb una dedicatòria musical d'*Acté*.

+ A LA RECERCA D'UNA UNITAT SIMBÒLICA

Joan Manén va cercar una unitat simbòlica en les seves obres, amb la intenció d'assolir universalitat. Artur Menéndez Aleyxandre digué: "*En la música de Manén no trobem un sol cas de particularisme, d'individualització, d'anècdota, sinó, al contrari: la generalització, el símbol, l'elevació d'allò particular en universal; d'allò limitat en perenne. Perquè el veritable artista no és altra cosa que un pensador, de vegades un filòsof, aliat indissolublement amb la bellesa*". Exemples d'aquesta unitat simbòlica son: *Juventus, op. A-5* (l'evolució de l'artista), el quintet *Lui et Elle* (el símbol de l'amor), la tercera òpera, *Heros* (l'esperit de superació de l'ésser humà capaç de sobreposar-se a qualsevol adversitat) o la seva inèdita trilogia d'òperes *Don Juan*, en què transforma el llegendari personatge en símbol immortal d'una manera de ser de l'ésser humà.

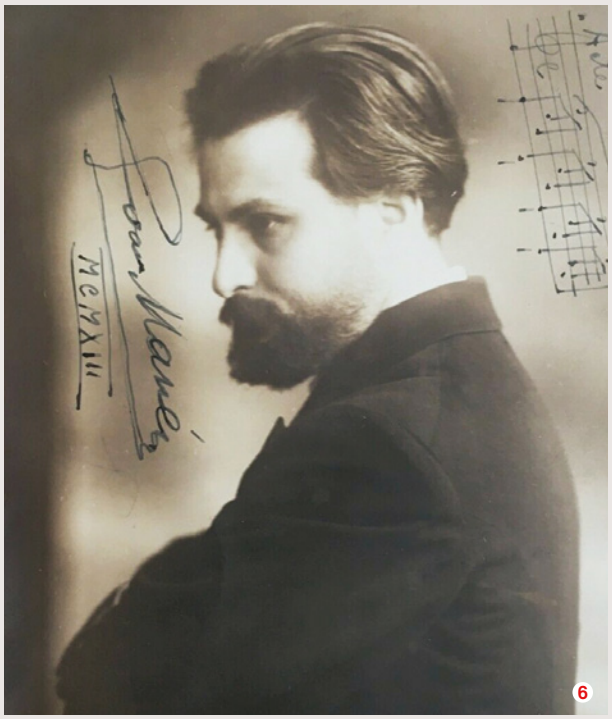

6

ASSOCIACIÓ JOAN

LA REIVINDICACIÓ DEL PATRIMONI MUSICAL

ASSOCIACIÓ JOAN MANÉN

MANÉN

EL 26 DE JUNY D'ENGUANY HA FET CINQUANTA ANYS DE LA MORT DE JOAN MANÉN, UN MÚSIC INTEGRAL QUE VA TENIR UN PES ENORME EN LA VIDA I L'ACTIVITAT MUSICAL DEL NOSTRE PAÍS. L'ASSOCIACIÓ QUE DUU EL SEU NOM HA VOLGUT RECORDAR AQUESTA EFEMÈRIDE A TRAVÉS D'UN PROGRAMA D'ACTIVITATS I CONCERTS QUE HA PORTAT ALS ESCENARIS LA SEVA MÚSICA I HA CONTINUAT REIVINDICANT LA TASCA I L'OBRA D'AQUESTA FIGURA INSIGNE DE LA MÚSICA CATALANA.

TEXT *Xavier Chavarria*

Però, què en seria, de Manén i la seva música, sense l'Associació? Va ser al final de l'any 2010 que un grup de músics d'àmbits molt diversos van fundar aquesta Associació, amb la vocació de recuperar i donar a conèixer la música d'aquest personatge enlluernador. Des de bon principi van dedicar tots els esforços a recuperar l'obra de Manén, però amb el ferm compromís d'ampliar el radi d'acció a tota la creació musical d'autors catalans que, com Manén, havien quedat a l'ombra i no tenien ni la presència ni l'atenció que la seva vàlua artística mereix.

Un dels cavalls de batalla de l'Associació des dels inicis ha estat l'ambició de mostrar al públic, en concert, la música de Joan Manén, i per aquesta raó va crear un cicle de concerts que duia el nom del compositor, però que des del 2019 es diu Els Teus Clàssics, per deixar clara la vocació del cicle i de l'Associació d'anar més enllà del seu nom i d'un personatge concret: en referir-se als "teus clàssics", deixa ben palès el vincle amb els compositors del nostre país que mereixen ser considerats clàssics en tota regla, a l'alçada dels grans noms universals, i consolidar-ne la presència en la programació.

L'Associació també ha produït deu enregistraments discogràfics, i té previst treure'n dos més l'any que ve: un disc amb música per a piano a quatre mans amb el Nexus Piano Duo, que inclourà onze obres de compositors catalans, i un altre amb la integral de les obres per a violoncel i piano de Juli Garreta, interpretada pel violoncel·lista Romain Garioud i pel pianista Daniel Blanch.

I la plasmació sonora de la música de Manén va estretament lligada a un dels grans projectes que l'Associació té entre mans actualment: l'edició en partitura (reedició, en alguns casos) de totes les obres de Joan Manén, una feina monumental que s'ha iniciat amb l'edició de la integral de cançons per a veu i piano publicada per Edicions Musicals Nausica, i que va ser presentada en concert durant la pandèmia. Aquest projecte suposa un gran esforç perquè cal comprar els drets d'edició a les editorials, i fer-ne una edició nova i acurada, amb el màxim rigor musicològic. És a punt de sortir del forn l'edició d'obres com la *Suite Belvedere* per a flauta i piano, la *Sonata di concerto* per a violoncel i piano, i s'està preparant la integral de les obres per a violí i piano.

I cal recordar que en aquests anys també s'han fet dos documentals: l'un és biogràfic, titulat *Joan Manén, el geni oblidat*, i l'altre gira a l'entorn de l'activitat de l'Associació i porta per títol *Joan Manén. Variacions sense tema*.

EL CATÀLEG DE L'OBRA DE JOAN MANÉN

Joan Manén va compondre un centenar llarg d'obres, i moltes d'altres que no van ser catalogades, bàsicament obres de joventut que el mateix compositor va desestimar. Una de les tasques principals de l'Associació des del primer moment ha estat fer un inventari i un catàleg rigorós de la producció de Manén, que segueix creixent any rere any. Actualment es tenen comptabilitzades 168 obres musicals, que s'han catalogat de forma exhaustiva i que es poden consultar a *www.joanmanenplanas.com*. L'arxiu digitalitzat d'aquest fons de partitures rep consultes constants d'intèrprets, investigadors i musicòlegs, a qui l'Associació ofereix tota mena d'informació i facilita els materials que demanen. Tanmateix, no es deixa de fer difusió directa d'aquest tresor musical entre directors d'orquestra

2

+ LA MÚSICA, EN CONCERT

Al llarg d'aquests deu anys l'Associació ha organitzat més d'un centenar de concerts, 56 dels quals emmarcats al cicle Els Teus Clàssics, del qual s'han fet 10 edicions. Hi han participat 110 intèrprets, amb un altíssim percentatge (al voltant del 85 %) de músics catalans o residents a Catalunya. En aquests concerts, hi han sonat 535 obres de 112 autors catalans, 16 dels quals són actuals. De fet, les darreres temporades s'ha decidit incrementar la presència d'obres d'autors contemporanis, i des del 2019 es va decidir fer anualment un encàrrec d'una obra a un compositor actual. Les estrenes més recents han estat obres de Jordi Cervelló i Marc Migó. Però Manén és omnipresent als repertoris: ja s'hi han pogut escoltar totes les seves obres de cambra i per a instrument solista.

3

MARC JALAVI

i intèrprets en general per engrescar-los a incorporar-la a llurs repertoris, i sempre hi han trobat una enorme receptivitat: els músics queden sorpresos per la qualitat de la seva obra i fins i tot perplexos per no haver-la conegut abans.

ESTRENES D'OBRES INÈDITES

I curiosament encara hi ha obres de Joan Manén de les quals se sap que existeixen per la documentació i testimonis de l'època, però que no s'han trobat ni s'han editat mai, i també peces que tot i tenir-ne la partitura mai no s'han escoltat en concert. L'exemple emblemàtic és la *Simfonia ibèrica*, una peça encara inèdita que ni el mateix compositor va poder escoltar mai en concert. Paradoxalment, ha estat enregistrada en disc (pel segell Naxos, interpretada per l'OBC), però no ha estat mai tocada en concert. En canvi, l'any 2019 l'Associació va poder estrenar una obra fins aleshores inèdita de Joan Manén, l'*Andante et Scherzo* per a harmònium i violí. La partitura manuscrita va ser trobada a París, al Fons Alphons Mustel. I es va decidir a portar un orgue Mustel des de Tolosa de Llenguadoc per poder estrenar l'obra en un dels concerts del cicle, amb l'instrument per al qual fou concebuda l'obra l'any 1900.

L'Associació va inaugurar l'any passat un nou web, *www.joanmanen.cat*, on es pot trobar tota mena d'informació sobre l'autor, la seva obra i les activitats que organitza l'entitat, però també incorpora un apartat dedicat a compositors catalans que han estat interpretats als cicles de l'Associació, amb una biografia de cadascun d'ells.

L'ASSOCIACIÓ TÉ L'AMBICIÓ DE MOSTRAR AL PÚBLIC, EN CONCERT, LA MÚSICA DE JOAN MANÉN

L'Associació també ha detectat un augment significatiu de l'interès d'estudiosos i musicòlegs per la figura i la música de Manén, i el 26 de juny passat, just en el cinquantè aniversari de la seva mort, es va celebrar la Jornada Joan Manén, organitzada per l'Associació en col·laboració amb la Biblioteca de Catalunya, en què van participar diversos musicòlegs i intèrprets d'arreu d'Espanya que van exposar recerques i treballs duts a terme sobre aspectes diversos de l'il·lustre violinista.

L'ÚLTIM CONCERT DE L'ANY JOAN MANÉN

I encara som a temps de viure un dels concerts estel·lars d'aquest Any Manén: el dia 30 de setembre, al Palau de la Música Catalana s'oferiran algunes de les obres que inclou el nou disc impulsat per l'Associació amb peces orquestrals de Joan Manén i Marc Migó. El disc es titula *Concertinos & Catalan fantasies* i inclou les dues darreres obres del catàleg oficial de Joan Manén: *el Concertino per a violí i orquestra, op. A-49* i la *Rapsòdia catalana, per a piano i orquestra, op. A-50*. Al concert també s'escoltaran obres de Ricard Lamote de Grignon, i l'estrena mundial de *Four songs in red*, per a mezzosoprano i *ensemble* orquestral, del compositor Marc Migó. Un concert molt especial, l'últim de l'Any Manén, i en un recinte emblemàtic on el prodigiós violinista va fer més de seixanta concerts. L'Any Joan Manén es tancarà amb una exposició al Museu de la Música, comissariada per Daniel Blanch, que es podrà visitar entre el 4 de novembre d'enguany i el 4 de febrer de 2022.

L'ASSOCIACIÓ ESTÀ FENT UN INVENTARI I UN CATÀLEG RIGORÓS DE LA PRODUCCIÓ DE MANÉN, QUE SEGUEIX CREIXENT ANY RERE ANY

La feina feta per l'Associació Joan Manén en aquests deu anys ha estat exemplar i magnífica, però no s'ha vist prou reflectida a les sales de concerts; cal consolidar la presència de la música de Joan Manén en les programacions, perquè l'objectiu final de la recuperació d'un patrimoni musical n'ha de ser la interpretació en públic. I aquesta és l'ambició màxima i la seva raó de ser, perquè la música de Manén bé s'ho val.

4 JOSEP BOFILL

5 ASSOCIACIÓ JOAN MANÉN

6 ASSOCIACIÓ JOAN MANÉN

7 MARCIAL AV

+ EL COMPROMÍS DELS SOCIS

Actualment l'Associació Joan Manén suma 311 socis que, amb la seva quota (la mínima és de 48 euros anuals) cobreixen un 40 % del pressupost de l'Associació. La resta del pressupost s'aconsegueix amb els beneficis per la venda d'entrades i amb subvencions i ajudes que provenen tant de les administracions públiques com d'entitats privades. Ser soci de l'entitat permet l'entrada lliure als concerts del cicle Els Teus Clàssics i l'accés a presentacions de discos i conferències; però per sobre de tot, representa un suport i un compromís ferm amb la recerca i la difusió del patrimoni musical català.

❶ Partitura de la integral de les cançons de Joan Manén (editada per l'Associació Joan Manén i Edicions Musicals Nausica). ❷ Portada del disc *Esclat d'amor*, l'enregistrament de la integral de les cançons (editat per l'Associació Joan Manén i La Mà de Guido). ❸ La lutier Anna Andreu treballant en el violí Étienne Maire de Joan Manén davant la mirada de la violinista Kalina Macuta. ❹ El 24 de maig passat es va interpretar a L'Auditori *Medea* (1932), una obra de Joan Manén per a rapsoda, orquestra de corda, orgue i piano sobre un text d'Ambrosi Carrión. Havien passat més de seixanta anys des de la seva darrera interpretació. ❺ Presentació del primer disc de la Col·lecció Joan Manén a la Biblioteca de Catalunya (2013) A la taula, quatre membres de la junta fundadora de l'Associació: Kalina Macuta, Daniel Blanch, Carles Feliu i Jaime del Blanco. ❻ Primer concert del Cicle de Música Catalana Joan Manén, el 2012, amb onze violinistes catalans interpretant obres de Joan Manén. ❼ El president de l'Associació Joan Manén, Daniel Blanch, donant a conèixer obres de Joan Manén al director d'orquestra Josep Pons.

Grans Concerts Vic 21-22

Onzena temporada

Amb el mecenatge de la **INSTITUCIÓ PUIG-PORRET**

02.10.21
DIDO I AENEAS, UNA ÒPERA DE PURCELL
Amb Vespres d'Arnadí i Cor de Teatre

22.10.21
HIGHLANDS: _BACH PROJECT CONSTEL·LACIÓ_
Dansa i música amb la Companyia Mal Pelo

07.11.21
ALEXANDRA SOUMM & PABLO GONZÁLEZ & OCM
El concert de Bruch i la segona de Brahms

26.11.21
EUDALD BUCH, PIANO
Joves intèrprets

16.01.22
COSMOS QUARTET AMB ARNAU TOMÀS
Un quartet català emergent amb un convidat d'excepció

05.02.22
JULIA LEZHNEVA
Àries de Vivaldi, Händel, Haydn, Mozart i Rossini

Informació i venda:
Taquilles de L'Atlàntida
T. 93 702 72 57 ext. 3 - 15205

www.latlantidavic.cat

Ajuntament de Vic

L'Atlàntida
Centre d'Arts Escèniques d'Osona

Vic, ciutat a la mesura humana

Amb el mecenatge
Institució Puig - Porret
Fundació Privada Catalana

Patrocina
LA VANGUARDIA

Col·laboradors
3 · Catalunya Ràdio · CatMúsica · Revista Musical Catalana

LA CASA DELS CANTS

ACTUALITAT DE LA FUNDACIÓ ORFEÓ CATALÀ-PALAU DE LA MÚSICA

LA CASA del ORFEÓ CATALÁ

La casa dels cants

Això de que'ls cants tingan casa és una cosa que, segons cóm, fá tristesa y segons cóm fá alegría. Perque de primer sembla que'l cant lo que vol és aire y anar vibrant al infinit dels vents; y que'ls homes sols pugan cantar, lo que se'n diu cantar, corrent pels camps y a la llum del sol, que és lo que'ls dona la gran alegría, o bé misteriosament per la nit estrellada, que fá cantadora la tristesa dels amors recónditis.

Peró també és bell fer ressonar una volta ab uns bons cants que sembla que las parets en tremolin extremitse de delicia. Es lo mateix que quan omplim de flors la casa en las grans festas nostras: que sembla que tota la flaire del món se'ns en hi entri y se'ns hi fassi nostra, penetrantnos desaforadament pera fernos sentir tota la forsa de la festa propia.

feó d'un modo o altre); y aquet seguit de festas que ressonin sempre entre unas mateixas parets, aniran ennoblintlas, las aixoparán de cants, las farán harmoniosas; y jo crech que vindrá un dia en que'ls cants que volan lliures pels aires se n'hi anirán tots sols cap allá dintre com aucells al reclám. Y allavoras ¡quina riquesa será la nostra!

¡Tenir un reclam que fassi acudir els cants de tot el món, y que'ns els fassi tots nostres! No vuil dir esclavisarlos, nó. No més ferlos passar per allí. Fer passar per allí la corrent eterna del cantar ¿sabeu? Que tot el món dels cants sigui nostre y nosaltres de tot el món dels cants. Vuil dir estar tots en llibertat en la gran armonía ¿m'entenen? Això és lo que vuil dir.

Será una casa gloriosa aquella. Una casa en la que haurán glatit tants cors escoltant la veu del oracle maravellós, la veu del cant. De pares a fills ens hi trasmetrém la gran sabiesa d'escoltar

Palau de la Música

La casa nova del "Orfeó Catalá"

Els prohoms del «Orfeó Catalá» s'han posat al cap dotar a llur corporació gloriosa y a Barcelona d'un veritable Palau de la Música, y, ab l'ajuda de Deu y dels homes de bona voluntat y de possibles, han d'eixir ab la seva, com de tantas empresas altas han eixit, cada vegada ab més honra y més profit pera l'art y pera la patria.

L'Orfeó ja no hi cap en aquella casa espayosa de la plassa de Sant Just, despulla venerable de la vella noblesa catalana; y se troba verament desairat quan té de portar sos cants als pobres teatres de Barcelona pera que'l poble n'hegui esment. Per altra banda, la música pura y sense máscula de teatralisme no té enlloch ahont manifestarse a Barcelona ab la degudà serietat ¡vergonya fá haverho de dir! desde que van tirar a terra la Sala Beethoven. Donchs veusaqui com venen els prohoms del Orfeó a satisfer aquesta doble necessitat de llur casa y de Barcelona bastint un Palau de la Música digne de la una y de l'altra.

Pensada y feta va ser la cosa, que la fé salva montanyas; y ni la retracció actual del diner, ni la por ab que la gent que'n té mira avuy el pervenir y pensa no més que en estalvis, van espantarlos als iniciadors de la idea. Homes pràctichs y progressius alhora, varen fugir de tota mena de concursos pera portar a cap el seu pensament, y de bell entuvi varen adjudicar el premi al projecte que fés el mestre venerat de tot el jovent d'arquitectes que honra avuy a Barcelona; l'artista eminent, d'extensíssima y ben paida erudició, l'autor de tan bellas obras com desde'l llorejat projecte del palau d'Institucions Provincials fins al grandiosissim del Hospital de Sant Pau s'han desenrotllat aquí y fora d'aquí: el casal dels senyors Muntaner y Simón, el restaurant del Parch, el Gran Hotel Internacional, el Palau del senyor Muntaner, l'hermés taller den Thomas, el Manicomi de Reus, l'Hotel de Palma, las obras del Palau de Comillas, y tantas altras. No cal dir que's tracta del arquitecte Doménech y Muntaner.

Y el projecte que ha fet en Doménech ha sigut verament la bella obra que d'ell tots esperavan.

L'Orfeó va posar a su disposició prop de 36,000 pams de terreny a la cantonada del carrer de Sant Pere Més Alt y del carrer nou que s'ha obert al lloch ont hi havia l'claustre vell de Sant Francisco, y el mestre ha tret de la irregular superficie un partit admirable.

El frontis principal [illegible] ra al carrer M[illegible] s'hi acusan dos pis[illegible] que correspón, per [illegible] da, a un esp[illegible] cans y de petit[illegible] de la platea d[illegible] gairebé ocupa [illegible] ra, que cor[illegible] n, per un [illegible] tintis corats, [illegible] rescan[illegible] destinad[illegible] blich del primer [illegible] del segon pis[illegible] as a la [illegible] ampla[illegible] inestras [illegible] trafan els dos pi[illegible] ets quals y en[illegible] ta, [illegible] ran pro[illegible] apropiat[illegible] arcos de[illegible] figuras dels t[illegible] música: P[illegible]strin[illegible]h y Ilee[illegible] a ampli[illegible] la glori[illegible] ficació de Catalunya per las institucions chorals més características y populars de nostra terra.

[illegible] Capdevila pondrá [illegible] ta [illegible] ta, [illegible] ra [illegible] ta una superba llanterna. Recordéuvos de la bellíssima ab que en Domenech va rematar la Torra de Tramontana del Restaurant del Parch, un dels fragments arquitectónichs més ben dibuixats de Barcelona.

En la planta baixa hi haurá las dependencias del Orfeó Catalá: classes, biblioteca, salas de juntas y dels mestres, arxiu, café, cuina, water-closet, etcétera, y en el fons una sala semicircular pera'ls ensaigs de conjunts. Pel gran portal de la esquerra del carrer Més Alt s'entrará directament a n'aquestas dependencias, y pel de la dreta entrarán els carruatges pera sortir pel primer portal del altre carrer y pendre y deixar aixi a sivopluch els concurrents als concerts. Abans d'arribar a las dependencias dites, y a dreta y a esquerra, se troban duas amplas escalas de pedra que pujan a la sala de concerts.

Vista general del edifici

gut esbarjo, de que ja fá tant de temps está necessitada.

E. SUNYOL.

DE MUSICA

Publicacions Wagnerianas

No volém saber en quin grau de cultura musical se troban las altras capitals que a Europa s'hi compten de la importancia de Barcelona. Crech que moltas d'ellas portaran forsa més camí corregut en l'aixamplament d'aquest art, peró's pot aventurar sense por d'error, l'asseguransa de que d'altras, y nó escassas, ens segueixen un tros lluny.

La massa és segurament lo que falta mourer y aquesta és feixuga per tot, en cambi tenim un nucleu més fort cada dia de gent que's mira ab simpatía y patrocina l'establiment del bon gust. En aquet moviment ajudan forsa'ls in-

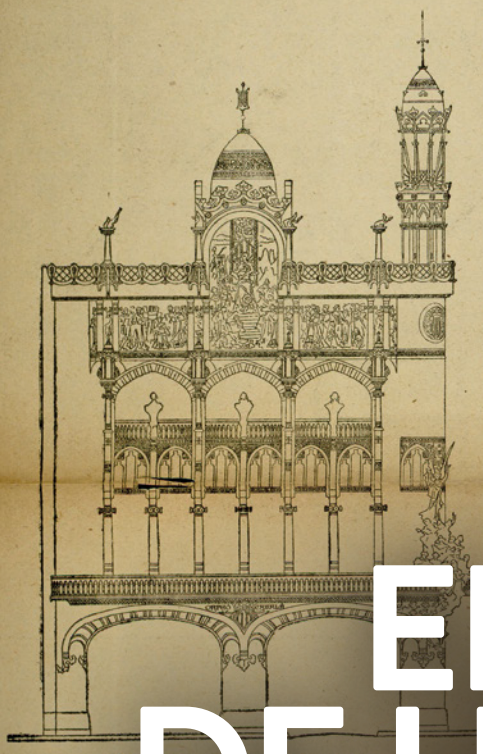

Fatx[illegible] del carr[illegible] nt Pere

Omplu la casa de ll[illegible] a la nit, seu foch en la llar y [illegible] gerros, y la taula ben [illegible] vi y dels més dolços fr[illegible] terra, y feuhi uns bons cants sonant instruments que moguin els cossos en la gracia de la dansa, y us semblará que totas aquestas cosas fillas de la llibertat dels camps se us fan propias, y que la casa és un món. Y encara més: n'hi haurá molts, els més purs de cor, que, parlant de la casa en festa, dirán: «Allò era un Cel!» Com volent dir: «Allò era l'essencia del món.»

Donchs ja veyéu com no és una cosa indiferent que l'Orfeó Catalá tingui una casa [illegible] és festa; cada [illegible] del món per [illegible] el Or-

cors palpitants: [illegible] una co[illegible] a, ab el temps. [illegible] sab el [illegible] una pe[illegible] el qui s'aturi a escoltarlas hi sentirá una armonía de sons y de cors a l'hora.

El sol tornará a entrar pel sostre espl[illegible]it, las [illegible]erbas [illegible] per las [illegible]nas, y el cara a aire [illegible] de las parets que ja no [illegible] l'esperit dels cants se complaurá en surarhi invisible; y el caminant que passi per aquell camp, desprevingut de tota historia, s'hi aturará en un instant de delitós encantament y no sabrá lo que li passa...

Joan MARAGALL.

Planta-Platea, sala d'audicions

EL PALAU DE LES LLETRES

"LA CORRENT ETERNA DEL CANTAR"

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

ANNA GUAL I JAUME C. PONS ALORDA

"RESIDIRAN" AL PALAU AQUESTA TEMPORADA

"LA MÚSICA ENS EMOCIONA I, EN TANT QUE POETES, ÉS PART IMPORTANT DE LES NOSTRES VIDES"

EL PALAU DE LES LLETRES

UNA COMUNIÓ DE DISCIPLINES ARTÍSTIQUES

D'ENÇÀ QUE JOAN MARAGALL VA BATEJAR EL PALAU DE LA MÚSICA AMB EL CÈLEBRE EPÍTET "*LA CASA DELS CANTS*", LA LITERATURA –I DE MANERA PARTICULAR LA POESIA– NO HA DEIXAT DE SER PRESENT EN UNA SALA QUE CONTINUA PROMOVENT, MÉS DE CENT ANYS DESPRÉS, LA INTERDISCIPLINARIETAT ARTÍSTICA.

TEXT *Albert Torrens*

"*Allí cada dia és festa; cada dia se n'hi entra l'alegria del món per a fer-se-us pròpia [...]; i jo crec que vindrà un dia en què els cants que volen pels aires se n'hi aniran tots sols cap allà dintre com aucells al reclam*", escrivia Joan Maragall a «La Veu de Catalunya» el 9 de febrer de 1905, quan l'única cosa que existia del Palau de la Música eren els esbossos de l'arquitecte presentats a l'Ajuntament de Barcelona en un expedient que malauradament s'ha perdut.

L'edifici modernista va néixer marcat per uns objectius i un simbolisme dels quals els impulsors eren plenament conscients –"*La raó de la seva existència és la necessitat d'aliment estètic que, en l'hora present, tots sentim en el nostre esperit*", afirmava Lluís Millet– i va produir una comunió de disciplines artístiques en la qual la literatura ha tingut sempre un lloc preeminent (vegeu el requadre).

Biblioteca del Centre de Documentació de l'Orfeó Català.

DANIEL LOEWE

PEPE ENCINAS

ELS POETES I L'ORFEÓ CATALÀ

La unió de música i poesia va esdevenir l'exponent de gran part del Modernisme i el Noucentisme. Els poetes i escriptors van ser una font important d'inspiració per als compositors del moment i molts van tenir un contacte tan estret amb l'Orfeó Català que en van esdevenir socis: Àngel Guimerà, Narcís Oller, Francesc Matheu o Joan Maragall en van ser alguns.

Si bé molts programes del cor es convertiren en el principal aparador de la música i la literatura catalanes amb textos de grans poetes, els anys vint del segle passat s'organitzà al Palau, dins dels anomenats Concerts Blaus, un cicle dedicat als poetes i als músics, on no només s'interpretaven composicions musicals sobre poesia, sinó que hi havia una part del concert en què els poetes recitaven obra pròpia, escrita especialment per a l'ocasió. A més, durant aquestes sessions tingueren lloc nombroses estrenes musicals.

Les sis sessions del cicle s'esdevingueren entre els anys 1926 i 1928 i foren dedicades a Tomàs Garcés, Josep Maria de Sagarra, Josep Carner, Apel·les Mestres, Joan Maragall i Jacint Verdaguer. Les poesies eren musicades pels compositors de les noves generacions, des d'Amadeu Vives, Lluís Millet, Francesc Pujol, Josep Rodoreda, Baltasar Samper o Enric Morera fins a Eduard Toldrà, Jaume Pahissa, Robert Gerhard, Frederic Mompou, Manuel Blancafort o Joaquim Zamacois.

No podem oblidar tants altres poetes i escriptors que també van ser font d'inspiració durant aquelles dècades, com Jeroni Zanné, Josep Maria Folch i Torres, Clementina Arderiu o Maria Antònia Salvà.

Marta Grassot

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DE L'ORFEÓ CATALÀ

DEL MODERNISME AL NOUCENTISME, I FINS AVUI

La coincidència en el temps amb esdeveniments com els Jocs Florals de Barcelona, recuperats la segona meitat del segle XIX i traslladats al Palau un cop construït l'edifici, va continuar més enllà del Modernisme amb el programa renovador del Noucentisme –un dels seus màxims representants, Josep Carner, hi va veure estrenat *El giravolt de maig* de Toldrà, després reprogramat periòdicament fins als nostres dies, amb una última representació el mes de juny passat. Així, no és casualitat que el Palau de la Música continuï acollint avui les cerimònies

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

Foto superior: Narcís Comadira (a la fotografia amb Xavier Albertí) va ser el primer poeta resident de l'Hivernacle, la temporada 2017-18. **Fotos esquerra:** Programes del cinquè Concert Blau, del 13 de novembre de 1927, dedicat a Joan Maragall, i del tercer, del 23 de gener de 1927, dedicat a Josep Carner.

PEPE ENCINAS

"LA RAÓ DE LA SEVA EXISTÈNCIA ÉS LA NECESSITAT D'ALIMENT ESTÈTIC"

de lliurament de guardons literaris –el més destacat, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes d'Òmnium Cultural– o esdeveniments com la Setmana de la Poesia de Barcelona.

Els darrers anys el Palau de la Música no només ha recollit sinó que ha potenciat aquesta herència amb la invitació a un artista literari cada temporada i amb l'organització d'activitats complementàries de la programació musical sota l'epígraf de l'Hivernacle, coordinat per Darío Fernández. *"L'Hivernacle és un espai simbòlic per plantar llavors i explorar la relació amb altres arts i formats a partir del fil conductor de la temporada del Palau",* explica Fernández, que afegeix: *"Volem poetes que no necessàriament tinguin una relació prèvia amb la música, sinó als quals puguem oferir gairebé una carta blanca per buscar les fronteres i interaccions entre les diverses disciplines".*

L'HIVERNACLE

La proposta inicial de trufar els programes de mà i el llibre de temporada amb els seus versos i de participar al Concert de Sant Esteve amb un text propi, musicat per un dels compositors residents i interpretat per algun dels cors de l'Orfeó Català, s'ha anat ampliant amb la seva implicació en eines de comunicació i, fins i tot, la producció d'activitats i concerts.

L'escriptor i pintor gironí Narcís Comadira, enguany Premi Nacional de Cultura, va ser el primer convidat, la temporada 2017-18, en què el Palau va centrar la programació en el concepte Descobriment. *"Lligava molt bé perquè Comadira és melòman i beu molt de la tradició"*, explica Fernández, mentre que el poeta afegeix: *"És evident que la música sempre ha estat molt present a la meva vida i pot haver influït la meva poesia, sobretot en qüestions de ritme o d'estructura o fins i tot amb alguns trucs que fan servir els músics que jo també puc haver aplicat en poemes, alguns dels quals tenen títols musicals, com* Giga, Pavana *o* Sarabanda". Durant la seva residència, Comadira va presentar el poemari *Manera negra*, va conversar amb Jordi Cornudella i Xavier Albertí i va exposar llibres i dibuixos –especialment la sèrie sobre *Els fruits saborosos* de Carner, llavors recent– a la Sala Lluís Millet.

L'escultura de Miquel Blay dedicada a la cançó popular s'ha convertit en un dels símbols de *"La casa dels cants"*.

"L'HIVERNACLE ÉS UN ESPAI SIMBÒLIC PER PLANTAR LLAVORS I EXPLORAR LA RELACIÓ AMB ALTRES ARTS"

Malauradament, Màrius Sampere va prendre'n el relleu de manera pòstuma, ja que va morir el maig del 2018, abans d'iniciar-se la temporada a la qual havia estat convidat. *"En aquell cas, el fil conductor era l'Origen i la seva poesia hi anava bé perquè era quàntica, gairebé budista, en el sentit que tot inici és final",* recorda Fernández. El Palau va acollir, entre altres activitats, la lectura de *L'esfera insomne* a càrrec d'una vintena de poetes.

La temporada 2019-20 va marcar un punt d'inflexió en donar pas a un nou perfil, ja que tant Blanca Llum Vidal com Irene Solà (convidada la 2020-21) pertanyen a generacions més joves. La pandèmia ha interromput bona part de les activitats previstes aquestes dues últimes temporades, dedicades als conceptes de Transformació i Perspectiva, respectivament. Amb tot, el mes de juliol passat es va recuperar la trobada de Vidal amb Joan Magrané i el Kebyart Ensemble, que va il·lustrar musicalment la lectura del poemari *Aquest amor que no és u*. De Solà, que també explora la instal·lació, el videoart i les arts plàstiques, se'n va estrenar *Les trompetes de la mort* –la versió musical de Marc Timón d'un capítol de *Canto jo i la muntanya balla*– i aquest setembre tindrà lloc una *performance* al voltant dels recursos expressius de la veu i l'art de l'*storytelling* en relació amb l'arquitectura al costat de Laia Estruch.

Aquesta temporada els poetes convidats són Anna Gual i Jaume C. Pons Alorda (vegeu les pàgines 68 i 69 d'aquesta Revista).

ELS NOSTRES CORS

ANTONI BOFILL

GARDINER DIRIGIRÀ EL COR INFANTIL I EL DE CAMBRA

EL DIRECTOR BRITÀNIC, UNA DE LES BATUTES INTERNACIONALS MÉS COBEJADES, ÉS PRESENT DES DE FA TEMPS A LES TEMPORADES DEL PALAU DE LA MÚSICA.

NO ÉS SENZILL QUE JOHN ELIOT GARDINER s'avingui a dirigir formacions corals que no conegui bé. L'any 1964, a Cambridge ell mateix va fundar el Monteverdi Choir per tal d'oferir les seves pròpies versions del repertori coral en què s'ha especialitzat, que bàsicament abasta un arc que va del Barroc al Classicisme. El febrer de l'any passat, en l'última de les seves actuacions al Palau de la Música per interpretar la integral de les *Simfonies* de Beethoven –un projecte d'àmbit internacional que, finalment, només es va poder escoltar a Barcelona a causa de la irrupció de la pandèmia–, el mestre britànic va convidar el Cor de Cambra del Palau a afegir-se a les files del Monteverdi Choir per afrontar plegats la part coral de l'exigent últim moviment de la *Novena Simfonia*. L'experiència positiva i la bona entesa faran possible reviure i ampliar encara més aquella col·laboració el proper 16 de desembre, en què Gardiner i les seves formacions tornaran al Palau per oferir-hi l'oratori *L'enfance du Christ* de Berlioz. Llavors, no només el Cor de Cambra, sinó també el Cor Infantil de l'Orfeó Català compartiran escenari amb el Cor Monteverdi i l'Orquestra Revolucionària i Romàntica.

16 DE DESEMBRE 'L'ENFANCE DU CHRIST' DE BERLIOZ AL PALAU

BERLIOZ

EL COR JOVE ACTUARÀ AL COSTAT DE THE TALLIS SCHOLARS

EL 7 D'OCTUBRE, AL CICLE LA CASA DELS CANTS, el Cor Jove de l'Orfeó Català s'afegirà a les files del cèlebre conjunt The Tallis Scholars, especialitzat en repertori sacre *a cappella*, per interpretar a les ordres de Peter Phillips el cèlebre motet a quaranta veus *Spem in alium* de Thomas Tallis. L'obra culminarà un programa que també inclou peces de William Byrd,

LORENZO DUASO

Gregorio Allegri, Arvo Pärt i Josquin Des Prés, de qui la formació britànica commemora els cinc-cents anys de la mort amb aquest concert, previst inicialment la temporada passada.

EL CONCERT DE SANT ESTEVE TRACTARÀ DE LA PAU AL MÓN

AQUEST SERÀ EL FIL CONDUCTOR de la propera cita que agermana cada any tota la família coral de l'Orfeó Català. Un any més, a les 7 de la tarda del dia de Sant Esteve tindrà lloc una nova edició d'aquest concert més que centenari i que representa una de les tradicions nadalenques més antigues d'Europa. Al programa, com és habitual, no hi faltaran arranjaments de les nadales de sempre ni estrenes dels compositors convidats, com serà el cas de Marc Timón.

TEXT *Albert Torrens*

EL COR DE CAMBRA ESTRENA OBRES DE KAIJA SAARIAHO I XAVIER PAGÈS-CORELLA

EL 12 DE NOVEMBRE TINDRÀ LLOC AL PETIT PALAU un concert que recupera parcialment un projecte previst la temporada passada i que no va poder veure la llum de manera completa. El *Magnificat* de Bach previst l'octubre del 2020 que finalment es va oferir al desembre, havia d'anar acompanyat de l'estrena absoluta de l'obra *Reconnaissance* de la compositora resident Kaija Saariaho, coencàrrec d'Accentus, SWR/Südwestrundfunk Donaueschinger Musiktage, November Music i el Palau de la Música Catalana. La primera audició tindrà lloc, doncs, amb alguns mesos de retard, tot coincidint amb l'estrena d'una altra obra d'encàrrec a Xavier Pagès-Corella. Simon Halsey dirigirà aquest concert.

ENRIC GINÉ

L'ORFEÓ CATALÀ RECUPERA EL PROJECTE XARXA CORAL

LA PROMESA QUE ES VA FER LA FAMÍLIA CORAL de l'Orfeó Català de posposar i no cancel·lar els projectes interromputs per la pandèmia es complirà, entre d'altres, amb la represa de Xarxa Coral, l'intercanvi de l'Orfeó Català amb diverses corals d'arreu del territori. Una promesa que es concretarà el 17 d'octubre amb la visita al Palau dels cors Tyrichae de Tortosa –que celebra el vintè aniversari– i Zóngora del Vendrell. El concert que hi oferiran també servirà per celebrar el Dia de l'Antic Cantaire (vegeu la pàgina 70 d'aquesta Revista). Per la seva banda, l'Orfeó Català haurà actuat el dia anterior a la catedral de Tortosa i tancarà l'intercanvi amb un concert al Vendrell el mes de juliol de l'any que ve.

EL COR DE NOIES ESTRENA UNA OBRA DE FERRAN CRUIXENT

EL 25 DE SETEMBRE, dins de la temporada Simfònics al Palau i al costat de l'Orquestra Simfònica del Vallès, el Cor de Noies de l'Orfeó Català estrenarà una obra del compositor Ferran Cruixent sobre textos dels poetes residents d'aquesta temporada al Palau, Anna Gual i Jaume C. Pons Alorda. En el programa també hi participa la violoncel·lista Mariona Camats –que hi interpretarà el *Concert per a violoncel núm. 1* de Haydn– i s'hi interpretaran l'obertura de *Les noces de Fígaro* de Mozart i la *Vuitena Simfonia* de Beethoven. Tot, sota la batuta d'Andrés Salado.

25 DE SETEMBRE COR DE NOIES AL PALAU

L'ORFEÓ CATALÀ ALS ACTES D'INAUGURACIÓ DE LA TORRE DE MARIA DE LA SAGRADA FAMÍLIA

LA BASÍLICA ESTÀ PREPARANT els actes d'inauguració d'aquesta part de l'edifici, que tindrà lloc el proper 8 de desembre i que inclourà manifestacions artístiques pluridisciplinàries, entre les quals el cant coral estarà representat per una actuació de l'Orfeó Català. La Torre de Maria, que actualment és la més alta del temple, arribarà als 138 metres d'altura quan serà coronada amb una gran estrella d'acer i vidre de dotze puntes que aquest Nadal ja il·luminarà la ciutat.

8 DE DESEMBRE ORFEÓ CATALÀ A LA SAGRADA FAMÍLIA

PAU BARRENA / AFP VIA GETTY IMAGES

AQUESTA PARELLA DE JOVES AUTORS –PENEDESENCA ELLA, MALLORQUÍ ELL–, REPETIDAMENT PUBLICATS I LLOREJATS, SÓN ELS POETES CONVIDATS D'AQUESTA TEMPORADA A LA SALA MODERNISTA.

ANNA GUAL I PONS ALORDA

TEXT *Albert Torrens*

"RESIDIRAN" AL PALAU AQUESTA TEMPORADA

Continuant la tradició iniciada fa cinc anys, inspirada al seu torn en la relació històrica entre música i literatura en els orígens de l'Orfeó Català i del Palau de la Música (vegeu les pàgines 62 a 65 d'aquesta Revista), la institució proposa a dues joves veus poètiques del moment perquè segueixin aportant, des d'una òptica renovada, una presència important de les lletres a una programació artística que es basa en concerts i activitats musicals.

"TENIM UNA VINCULACIÓ AFECTIVA AMB AQUESTA CASA I ARA HI SOM TANT DINS COM FORA"

ALBERT TORRENS: Com va néixer la idea de la vostra residència artística al Palau de la Música?

ANNA GUAL: El Palau ens va explicar el seu històric d'escriptors convidats i vam veure que és un projecte que va creixent. Enguany s'han decidit a fer-ho encara més ambiciós i convidar-nos a tots dos. La proposta era molt oberta, pràcticament sense límits i partint de la confiança, així que ens va emocionar moltíssim.

JAUME C. PONS ALORDA: La idea engloba dos nivells molt interessants: d'una banda, formar part del Palau i, de l'altra, fer una fusió de diverses arts, crear una cosmogonia al voltant de la música. Se'ns han proposat xerrades, recitals, rutes... Tenim una vinculació afectiva amb aquesta casa i ara hi som tant dins com fora. És un projecte fascinant, ambiciós i molt poderós. Som davant d'una autèntica explosió poètica!

AT: Què significa la música per a vosaltres?

AG: La música ens emociona i, en tant que poetes, no podem negar que és part important de les nostres vides perquè també ho és la poesia i totes dues estan intrínsecament lligades. Més enllà de concerts de tot tipus als quals hem vingut, hi ha una cita anual que no ens perdem mai, que és la Setmana de la Poesia de Barcelona. El Palau no només és música, és molt més i hi ha moltes ocasions

SILVIA SERVAT

Riu, bèstia (Lleonard Muntaner, 2021) és el darrer llibre de poesia de Jaume C. Pons Alorda. *Innombrable* (Stendhal, 2020) és una antologia que recull vuitanta-sis poemes d'Anna Gual traduïts al castellà.

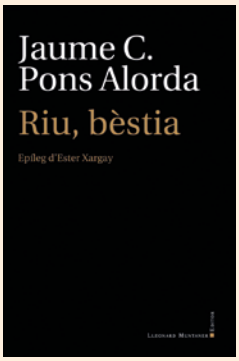

durant l'any de poder-ho veure. Aquí és on entrem nosaltres, perquè ens han demanat coses que vagin més enllà de les notes.

JCPA: Fins i tot quan ho fas per escoltar un concert, venir al Palau és venir a escoltar la banda sonora de la teva vida, perquè la música és la banda sonora de l'existència humana.

AT: ¿Us agrada algun tipus de música concret per damunt de la resta?

AG: Ens costa definir-nos, som molt eclèctics i no som experts en clàssica. Ens emociona tot.

JCPA: Coneixem bé un compositor que ha estat molt vinculat al Palau, Joan Magrané, ja que va escriure una obra a partir d'un llibre meu, *Els estris de la llum*. També som fans de l'obra de Mestres Quadreny per la vinculació que va tenir amb la literatura, la filosofia i aquesta cultura tan catalana de seny i rauxa que representaven personatges com Santos i Brossa.

AT: Els paral·lelismes entre el procés creatiu de poetes i músics són evidents. Què sentiu quan us musiquen un poema?

AG: A mi m'agrada molt, perquè és una evolució positiva. Recordo que una vegada em van dir que, si no m'agradava, es podia canviar. Però aquella ja és l'obra del músic, perquè un text, un cop l'has publicat, ha de caminar sol. És bonic que una persona ho faci d'una manera i una altra ho pugui fer d'una altra. Crec que no hi ha males maneres d'arranjar un poema, si hi ha bona fe i una visió al darrere.

JCPA: "Interpretació" és una paraula fantàstica que té molts significats: quan llegeixes un poema, en fas la teva pròpia interpretació i hi dones sentit amb tot el teu bagatge. Per tant, considerar que hi ha interpretacions més vàlides que d'altres és perniciós. Simplement, hi ha la llibertat de cadascú davant de qualsevol text. No hem tingut mai males experiències. Totes les arts estan relacionades, i al segle XXI hi ha qui s'ha esforçat per arribar a aquesta cosa horrible que és l'especialització i fer veure com si estiguessin separades. Intents com aquest del Palau signifiquen tornar a la mirada oberta, àmplia i transversal que haurien de tenir les arts, que per això les nou muses inspiradores vivien juntes!

AT: A vosaltres dos també us veiem sempre junts. ¿Us és possible escriure a quatre mans?

AG: No volem donar la imatge que ho fem tot sempre junts, perquè no és així i també està bé fer coses amb altra gent. A nosaltres mai no ens neix escriure junts, però quan ens ho han proposat sempre ha estat molt especial. Aquest any s'ha donat bastant, i el primer que vam fer per al Palau, que va ser el text del vídeo de presentació de la temporada, va anar molt bé: era un poema vinculat a les imatges, de tan sols un minut de durada, amb la intenció que la gent torni al Palau sense por, perquè el Palau són moltes coses...

"LA MÚSICA ENS EMOCIONA I, EN TANT QUE POETES, ÉS PART IMPORTANT DE LES NOSTRES VIDES"

JCPA: ... i una d'elles és la celebració de la vida, que és el fil conductor de la temporada. Ens han dit que també ens han triat per això, perquè fem un tipus de poesia que va cap a l'energia, l'eufòria, la tendresa... Fem poesies diferents però complementàries i un dels nostres missatges és considerar la poesia com una festa, com una de les moltes formes que té l'alegria, no com una cosa elitista per a poca gent.

AG: De fet, a molta gent del carrer la poesia li sembla una cosa molt llunyana i potser, a segons qui, el Palau també li ho pot semblar. Nosaltres aterrem la poesia: un recital pot ser molt proper i generar moltes connexions. I el Palau també busca això.

JCPA: Ens sentim molt honorats perquè pel Palau han passat grans creadors catalans. Això és formar part d'un llegat i, com diu Lluís Calvo, el llegat s'ha d'agafar amb rebel·lia, és a dir, amb ganes d'aportar-hi el teu granet de sorra i projectar-lo cap al futur. Això és el que nosaltres pretenem amb el Palau.

RENUNCIAR A RENUNCIAR

"*Que la passió se t'emporti. / Renuncia a renunciar*", acaba dient el text que Anna Gual i Jaume C. Pons Alorda han compost per al material de promoció d'aquesta temporada del Palau de la Música. Més enllà d'aquests versos, enregistrats en vídeo i impresos al llibre que recull l'activitat dels propers mesos, els dos poetes ja estan treballant amb l'equip de la institució per dissenyar altres propostes, per a moltes de les quals tan sols falta determinar una data. Així, a més de xerrades, recitals i la lletra de la cançó que serà musicada per un dels compositors residents i estrenada al Concert de Sant Esteve, Gual i Pons Alorda també protagonitzaran visites guiades poètiques a l'edifici i fins i tot un cap de setmana musical i gastronòmic al Penedès per a tots els públics. Pel que fa al cicle Lletraferits de l'Hivernacle, que vincula concerts amb obres literàries, s'hi parlarà de títols com *El Crist de nou crucificat* o *L'última temptació de Crist* del grec Nikos Kazantzakis –en relació amb la *Passió segons sant Mateu* de Bach– o bé *T'agrada Brahms?* de Françoise Sagan, ja que el Palau acollirà la integral de les *Simfonies* del compositor alemany.

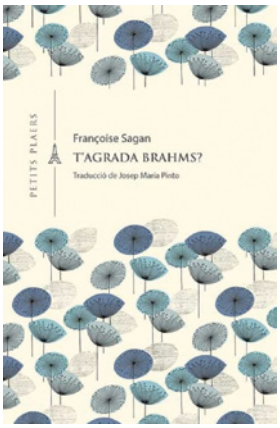

ACTUALITAT

INAUGURAT L'ESPAI PALAU

El Palau de la Música ha incorporat a les seves instal·lacions l'Espai Palau, unes dependències situades al carrer d'Ortigosa. L'Orfeó Català i els cors de l'Escola Coral ja n'han estrenat la sala gran, a més de la qual hi ha diverses aules i un pati exterior privat. Aquests espais –reformats recentment– acolliran assajos i classes de llenguatge musical i cant, i tenen múltiples possibilitats per a col·laboradors, institucions i empreses que puguin estar interessades a llogar-los.

ÈXIT DE LES AUDICIONS A NOUS CANTAIRES DE L'ORFEÓ CATALÀ

Una quinzena de nous cantaires s'incorporaran al Cor Petits, mentre que vuit passaran de l'etapa infantil a la jove –que inclou el Cor Jove i el Cor de Noies. Set cantaires –cinc del Cor Jove i dues del Cor de Noies– deixaran aquestes formacions per incorporar-se a l'Orfeó Català.

ES COMPLETA LA RESTAURACIÓ DEL SOSTRE DE LA SALA DE CONCERTS

Els treballs de neteja i restauració de la part del sostre corresponent a l'escenari –on també es va restaurar el grup escultòric el maig del 2020 aprofitant el tancament de la sala per la pandèmia– s'han reprès aquest estiu per actuar a la resta de la superfície. La reforma, subvencionada pel Departament de Cultura de la Generalitat a través d'un fons FEDER, també ha inclòs la substitució dels mecanismes interns de la graderia de l'escenari.

'CARMINA BURANA', A PALAU DIGITAL

L'enregistrament de *Carmina Burana* de Carl Orff a càrrec dels cantaires de Palau Vincles ja és a Palau Digital. La producció, en la qual van participar més de 370 nens i nenes de 28 corals, es va estrenar el 28 de març i combina una actuació presencial al Palau de la Música amb gravacions efectuades en altres espais. D'altra banda, la plataforma s'ha renovat de manera important per mantenir i ampliar l'oferta de continguts digitals especialitzats amb noves funcions, com per exemple una nova línia de podcasts.

L'ASSOCIACIÓ ORFEÓ CATALÀ CELEBRA LA SEVA ASSEMBLEA GENERAL

Va tenir lloc el 29 de juny passat al Petit Palau, i s'hi van ratificar els nomenaments decidits per la Junta Directiva de què informàvem a l'últim número d'aquesta Revista. També es van aprovar la memòria, l'informe de gestió i els comptes de l'entitat, així com la modificació dels estatuts per tal d'introduir les comunicacions electròniques i la figura del Defensor del Soci i consolidar la presència a la Junta de representants de les formacions corals juvenils de l'Orfeó Català. L'Assemblea va incorporar un nou sistema de votació telemàtic per als socis que la van seguir des de casa.

EL 17 D'OCTUBRE, DIA DE L'ANTIC CANTAIRE

La setena edició d'aquest Dia tindrà lloc el 17 d'octubre, coincidint amb el concert final del projecte Xarxa Coral. Els cantaires que han format part de l'entitat al llarg dels anys es tornaran a sumar a les seves files i a les del Cor Tyrichae de Tortosa i el Cor Zóngora del Vendrell. Enguany, per motius de seguretat sanitària, però, no se celebrarà el tradicional dinar al Foyer del Palau.

SUBSCRIU-TE

I GAUDEIX DE LA MILLOR INFORMACIÓ MUSICAL I DE DESCOMPTES EN CONCERTS

16€
PER UN ANY (PAPER)

8,99€
PER UN ANY (DIGITAL)

REVISTA MUSICAL CATALANA
WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

Els subscriptors de la «Revista Musical Catalana» gaudeixen d'un 20 % de descompte en la compra de dues entrades per concert a les taquilles del Palau de la Música Catalana, als cicles de la Fundació Orfeó Català-Palau de la Música de la temporada 2021-22: Palau Grans Veus, Bach, Piano, Cambra, Simfònics, Tardes, Cantates de Bach, Cicle Coral, Cicle Cor de Cambra del Palau, Concert de Sant Esteve, Intèrprets Catalans, Concerts Familiars, El Primer Palau, Orgue al Palau, Estiu al Palau, ECHO Rising Stars i ONCA.

Més informació: www.revistamusical.cat/subscriu-te

EL COMPOSITOR

Saint-SAËNS

UN MÚSIC CONTRADICTORI

"DE FET, NO SÓN NI BACH, NI BEETHOVEN, NI WAGNER ELS QUE ESTIMO, SINÓ L'ART. SOC UN ECLÈCTIC. POTSER ÉS UN GRAN DEFECTE, PERÒ M'ÉS IMPOSSIBLE CORREGIR-LO: HOM NO POT REFER LA SEVA NATURALESA. I D'ALTRA BANDA, M'APASSIONA LA LLIBERTAT."

TEXT *Sergi Moreno-Lasalle* • **IL·LUSTRACIÓ** *Roger Pibernat*

El compositor francès Camille Saint-Saëns (1835-1921) és sovint emprat com a paradigma del bon compositor, en el sentit del bon ofici que demostra en les estructures formals que crea o en el color tímbric que usa, com un bon artesà de la música que no arriba mai, tanmateix, a la sublimitat del geni. Una manca de risc que ha estat el principal argument dels seus detractors, que l'han considerat excessivament clàssic, populista o frívol. Amb tot, Saint-Saëns ha estat una figura clau, principal motor renovador de la música francesa a la segona meitat del segle XIX i, contradictòriament, un innovador fidel a un constant llenguatge acadèmic.

ANYS DE CREIXEMENT

Com Mozart, amb qui sovint se'l compara, o Mendelssohn, a qui tant admirava, Saint-Saëns fou un nen prodigi amb un talent innat per al piano, que debutà com a intèrpret a la Sala Pleyel amb deu anys d'edat. Les seves primeres composicions demostren també un domini absolut de les formes clàssiques, tot atrevint-se a compondre en gèneres (concerts per a piano, música de cambra, etc.) mai conreats a França fins aleshores, encasellada en l'òpera i la música religiosa. Rebé per això els més grans elogis (Berlioz en digué que *"Ho sap tot, només li falta inexperiència"*) i com a virtuós organista aconseguí un dels llocs més rellevants de la capital francesa, l'orgue de la Madeleine, on figures insignes, com Liszt o Gounod, pelegrinaven per escoltar-lo. Una popularitat interpretativa que tanmateix li impedia desenvolupar a pler la seva creativitat compositiva.

SAINT-SAËNS HA ESTAT EL PRINCIPAL MOTOR RENOVADOR DE LA MÚSICA FRANCESA A LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XIX

FAMA I VIATGES

Al principi dels anys setanta del segle XIX funda la Société Nationale de Musique, una institució destinada a difondre i promoure compositors francesos amb el lema Ars Gallica i que esdevindrà un vehicle poderós, però alhora també és el principal defensor a França d'autors germànics, com Wagner i Liszt. De fet, a imatge d'aquest darrer, és el primer francès a compondre poemes simfònics (*Phaéton, Danse macabre*) i demostra un cop més un domini exquisit del llenguatge simfònic. Comença també a interessar-se en la composició d'òperes, si bé els seus primers intents no tenen èxit, fins a l'estrena de *Samsó i Dalila*, una obra al capdavall a mig camí entre l'oratori i l'òpera, l'exitosa estrena de la qual a Weimar, dirigida per Liszt, li proporcionà per fi fama dins i fora de les fronteres franceses. Valedor principal de l'exotisme en la música, molt al gust del moment, se li pot retreure que conreà un exotisme inventat, gens etnològic, tot i que, deslliurat del seu càrrec a la Madeleine, seguirien anys de constants viatges pels cinc continents (ha estat un dels compositors més viatgers de la història). Ell mateix es definia com a eclèctic, tot i que el seu estil compositiu amb prou feines es desvia del camí fixat des dels primers anys, fins i tot en les seves obres més cèlebres i antagòniques: l'espectacular *Tercera Simfonia, "Amb Orgue"*, una obra prodigiosa amb un gran nivell de perfecció formal i unitat temàtica, i *El Carnaval dels animals*,

9 DE FEBRER
CONCERT PER A VIOLONCEL NÚM. 3 AMB GABETTA I PAPPANO AL PALAU

una suite burlesca que Saint-Saëns no autoritzà mai de publicar perquè considerava banal (l'havia compost com a sàtira pel tracte rebut a Viena) i que paradoxalment s'ha convertit en la seva obra més popular. Ironies de la vida...

UN FINAL A CONTRACORRENT

Amb el tombant de segle, les noves generacions "impressionistes" avorriren el seu academicisme i, com el seu amic i deixeble Fauré, depurà el seu estil... cap a un més gran classicisme. Abandonà els fastos simfònics i s'abocà a la composició de cambra (amb una tríada excel·lent de sonates per a vents escrites el darrer any de la seva vida) i coral, particularment d'obres religioses, essent com era fervent catòlic. Amb tot, no deixà d'interessar-se per nous horitzons: es considera Saint-Saëns, ja septuagenari, com el primer autor a fer una banda sonora sincronitzada de cinema. Una mostra més, al capdavall, de la universalitat d'aquest autor que va saber conrear amb gran mestria tots els gèneres de la música clàssica occidental.

COMENTARI DISCOGRÀFIC

Pel seu bon ofici, per la seva obra ingent en qualsevol gènere i perquè es pot trobar gairebé tota en enregistrament sonor, Saint-Saëns és d'aquells autors que pot fer les delícies de qualsevol amant de la bona música.

Imprescindibles serien els enregistraments simfònics de Barenboim (DG) o Dutoit (Decca) o els recopilatoris concertants d'EMI. També el segell *low cost* Naxos ha fet interessants aportacions en aquest sentit.

El segell anglès Hyperion li ha dedicat valuosos enregistraments de la música de cambra (amb el Nash Ensemble), la *mélodie* i els concerts. Un gran descobriment per als amants del piano serà la integral de cinc cedés publicada pel segell Grand Piano. Els coralistes no poden prescindir del *Requiem i obres 'a cappella'* del segell

Chandos, i els amants de l'òpera trobaran *Samsó i Dalila* en múltiples i excel·lents binomis, de la categoria de King-Ludwig, Vickers-Gorr o Domingo-Obraztsova. Els operistes més inquiets gaudiran amb les recents aportacions de Palazzetto Bru Zane recuperant títols oblidats.

1 ADAM LATHAM

WALT DISNEY CONCERT HALL

WALT DISNEY MAGIC HALL

QUÈ PASSA QUAN S'APLICA LA FANTASIA DELS DIBUIXOS ANIMATS A UN DELS TEMPLES MÉS INNOVADORS DEL MÓN EN MATÈRIA DE MÚSICA CLÀSSICA? AQUESTA ÉS LA MÀGIA QUE FA DEL WALT DISNEY CONCERT HALL I LA PHIL, COM ES CONEIX LA LOS ANGELES PHILHARMONIC, UN DUET DE PEL·LÍCULA. LITERALMENT PARLANT.

AUTOR *Marc Timón*

Surto de l'Amante, després de degustar la millor pizza del món: la Pera Candita. Una pizza de pera, ceba caramel·litzada, espinacs, formatge de cabra i pernil, de nom i cognom italià, elaborada per mans mexicanes en un restaurant d'apassionat nom castellà al cor d'una de les ciutats més emblemàtiques dels Estats Units. Això és Los Angeles, una gran Pera Candita, feta de l'exotisme de desenes de cultures seduïdes pel somni americà. Continuo caminant pel Downtown, l'única part de la ciutat que no té ni palmeres ni vegetació pels carrers. Passant per South Hill m'aturo a fer un vinet a The Perch, un *rooftop* preciós des d'on hom pot albirar com aquest Downtown novaiorqueja amb llum pròpia, ple de gratacels que formen el centre econòmic de la ciutat. Faig tard, com sempre, i per no perdre'm el concert decideixo retallar camí travessant el Grand Central Market, abarrotat de parades pintoresques i de neons que evoquen la distopia d'un *Blade Runner* passat per la fregidora. Finalment, travesso la Grand Avenue i m'apareix imponent, majestàtic i somiador, el Walt Disney Concert Hall, dissenyat per Frank Gehry, una de les flamants cases de la música de Los Angeles, veïna de l'òpera del Dorothy Chandler Pavilion i de l'art contemporani de The Broad.

CRAIG MATTHEW

Un total de 12.500 peces d'acer de color gris de mudar de nit d'estiu li confereixen una fisonomia ondulada, sinuosa i metàl·lica que clama la fantasia cinematogràfica de qui porta el nom. Per a qui no l'hagi vist, té una forta semblança amb el Museu Guggenheim de Bilbao, tot i que, si bé aquest va ser construït abans, els plànols del Walt Disney Concert Hall són anteriors.

La màgia arquitectònica, però, no només es limita a la cara externa. Un inimaginable orgue fet de tubs de curvatures vertiginoses, talment troncs de palmeres o tiges selvàtiques gegants, corona la sala simfònica com a gran cirereta del conjunt. L'expert en orgues Manuel Rosales, a qui es va encomanar la tasca de fer de consultor en el disseny de l'instrument, explica en una entrevista amb Timothy Mangan com Gehry va fer-li una proposta totalment surrealista, amb tubs mirant cap per avall, que en feia inviable el so. "*Vaig pensar que així no aniríem enlloc; però com més pràctic esdevenia el disseny per a mi, més avorrit era per a ell. Per sort, al final vam trobar una proposta creativa i viable musicalment*", diu Rosales.

I és que Gehry tenia molt clara aquesta voluntat de fantasia que conceptualment s'iniciava el 1987 quan Lillian Disney va fer una donació de 50 milions de dòlars per construir una sala de concerts com a tribut a la devoció que Walt Disney sempre va sentir per les arts i per la ciutat. El cost final d'aquesta obra magna va ser de 274 milions de dòlars i l'edifici es va inaugurar el 24 d'octubre de 2003, dia en què crítics, músics i públic van poder palesar-ne l'exquisida acústica. Tot i ser veritablement admirable i tot i que podríem estar dies parlant de psicoacústica, sales com el Symphony Hall de Birmingham, per al meu gust, assoleixen una subtilesa encara més única en aquest aspecte.

EL WALT DISNEY CONCERT HALL CORONA AMB GENI EL COSMOPOLITISME DEL DOWNTOWN

❶ El Walt Disney Concert Hall va catalitzar la recuperació social i artística del Downtown de Los Angeles.

❷ La llista inicial de vuitanta arquitectes aspirants a dissenyar el Walt Disney Concert Hall es va anar reduint fins a arribar a quatre finalistes. Frank Gehry va ser l'arquitecte triat per desenvolupar el projecte.

❸ Dos aspectes de la sala destaquen particularment: l'acústica, dissenyada per Yasuhisa Toyota, i l'orgue, creat per Manuel J. Rosales a partir del disseny inicial de Frank Gehry.

❹ La dibuixant Lillian Disney va fer la primera aportació econòmica a l'auditori en memòria del seu marit, Walt Disney, molt vinculat a la ciutat de Los Angeles.

❺ El Walt Disney Concert Hall és la seu de la Los Angeles Philharmonic, dirigida des de la temporada 2009 -10 per Gustavo Dudamel.

LA CULTURA DE L'ESPECTACLE

La primera vegada que vaig poder gaudir d'un concert en directe al Walt Disney Concert Hall amb LA Phil, dirigida per Esa-Pekka Salonen, va ser ara fa tretze anys, en el meu primer viatge a Los Angeles. Just encara sobre l'última ressonància d'aquell meravellós *Ocell de foc* de Stravinsky, excels caramel d'una acústica privilegiada, un personatge cridà sonorament *"Oh, yeah!"* des del públic, sense cap mena de pudor i amb l'entusiasme de qui canta un gol del Barça o de qui acaba de sentir el *Viva la vida* de Coldplay en directe en un estadi amb seixanta mil persones. Allà vaig percebre per primera vegada aquest amor i aquest talent que tenen els nord-americans per la cultura de l'espectacle que, aplicats al món de la música clàssica, donen com a resultat una orquestra i una sala de concerts de dibuixos animats.

CALIDESA I HARMONIA

La sala principal, feta de fusta clara, línies arrodonides i besada per una llum estudiadament càlida, defuig qualsevol de les severitats que tantes vegades en el món de la música clàssica creen una barrera insalvable entre músics i públic. Ben al contrari: 2.265 seients envolten de manera afable l'escenari, sempre proper, per més lluny que estigui la localitat, en un dels encerts més grans, més enllà de l'embolcall exterior. El *lobby* de l'edifici segueix els mateixos ideals, transparent, ple de llum, com si volgués ser la sala d'estar de la ciutat. Amb gran habilitat, diversos dels racons arrodonits de l'edifici

DUSTIN DOWNING

3

LEN WEISSMAN

4

GUSTAVO DUDAMEL, DIRECTOR DE LA PHIL

La temporada 2009-10 començava una nova etapa per a la Los Angeles Philharmonic, amb la direcció musical i artística del veneçolà Gustavo Dudamel. L'edat del nou director, vint-i-vuit anys, era sorprenent, com ho era la seva trajectòria: el 2004 havia guanyat el primer Concurs de Direcció Gustav Mahler; el 2005 havia debutat als Proms de Londres i als Estats Units (precisament amb LA Phil) i el 2007 havia debutat amb la Wiener Philharmoniker. El contracte inicial era per cinc anys, però ara com ara Gustavo Dudamel hi és indiscutible; en paraules del «New York Times», el director ha fet de LA Phil "*l'orquestra més important d'Amèrica. Punt*".

Dudamel visita sovint Catalunya des del seu debut al Palau de la Música Catalana l'octubre del 2008; una de les seves fites va ser la direcció de la integral de les *Simfonies* de Beethoven amb l'Orquesta Sinfónica Simón Bolívar el març del 2017. El director va debutar al Gran Teatre del Liceu l'octubre del 2020 amb *Il trovatore* i hi va tornar el març del 2021 amb una altra òpera de Verdi, *Otello*. Va ser uns dies abans que s'anunciés que seria el nou director musical de l'Òpera de París a partir d'aquesta temporada 2021-22.

DUSTIN DOWNING

5

s'aprofiten, sovint, com a petites i informals saletes de concerts complementàries que n'enriqueixen la programació. Finalment, a l'exterior podem gaudir d'un jardí harmònicament integrat als plafons metàl·lics que dibuixen la fisiologia característica de l'indret. De la connexió personal entre Frank Gehry i Lillian Disney, en nasqué una font immensa en forma de rosa feta amb porcellana blava de Delft, homenatge a qui havia fet possible iniciar el projecte amb la seva quantiosa donació.

LA LLAR DE LA PHIL

Totes aquestes genialitats arquitectòniques agafen el màxim sentit quan esdevenen la llar de Los Angeles Philharmonic, actualment capitanejada pel magnetisme innegable de Gustavo Dudamel. Fundada el 1919 per William Andrews Clark, milionari amant de les arts i violinista aficionat, LA Phil ha comptat no només amb grandíssims directors d'orquestra, sinó amb personalitats brillants i carismàtiques, com les de Zubin Mehta, André Previn o Esa-Pekka Salonen, les quals l'han convertit en una formació musical que vibra a un nivell particular. És per això que a una orquestra d'aquestes condicions li calia un santuari diferent, ple de màgia i fantasia, a la ciutat de l'entreteniment per excel·lència. Aquest temple és el Walt Disney Concert Hall, que corona amb geni el cosmopolitisme creixent del Downtown LA, una zona on fa només un parell de dècades es vivien tirotejos periòdics i sòrdids i que, poc temps després, un cop realitzat un intens i conscient rentat de cara, encarna l'epicentre cultural de Los Angeles.

VEUS JOVES PER PARLAR DE CLÀSSICA: LA PROPOSTA DE ROSA MARIA BARTROLI

Les noves generacions de músics professionals prenen la paraula a Catalunya Música amb dues propostes fresques i desenfadades, Molt personal *i* Músiques empoderades, *una renovadora aposta per oferir una aproximació diferent al gènere.*

TEXT *Ana María Dávila*

Descobrir quins són els compositors favorits d'un jove intèrpret. O quines músiques escoltava quan era petit. O simplement, per què aquesta peça i no una altra és l'obra que l'acompanya a la seva vida. Qüestions de vegades íntimes i privades, però que ells i elles comparteixen amb l'audiència al llarg d'una setmana al *Molt personal*, un nou programa de Catalunya Música que es va començar a emetre el mes de març passat i que aquest setembre retorna en la seva segona temporada.

Concebut i conduït per la periodista i filòloga Rosa Maria Bartroli, l'espai, que es pot escoltar de dilluns a divendres, aposta per desvelar la particular banda sonora dels músics catalans a través d'una *playlist* de vint-i-cinc temes –cinc per dia– que cadascun dels convidats presenta i comenta.

1

De moment, a la temporada de debut, pel *Molt personal* van passar artistes com la flautista Elisabeth Franch, el compositor Joan Magrané, les sopranos Sara Blanch i Marta Mathéu, la pianista Alba Ventura, el pianista Carles Marigó, el clavecinista Dani Espasa o el quartet de saxos Kebyart Ensemble. Tos ells van obrir, de bat a bat, una finestra al seu món interior, tot fent possible que l'espectador descobrís els seus secrets musicals més ben guardats.

> "ELS CONVIDATS PRESENTEN LES MÚSIQUES QUE TENEN UN SIGNIFICAT ESPECIAL PER A ELLS"

MÚSICA AMB LLIBERTAT ABSOLUTA

"Els motius de la tria són absolutament personals i diversos, i la manera de presentar els temes també. Hi ha qui se'ls organitza per gèneres, d'altres van seguint diferents etapes de la seva vida i fins i tot va haver-hi un convidat que va fer servir una llista alfabètica", explica Rosa Maria Bartroli. *"Nosaltres només demanem que el gruix de la selecció estigui centrat en la música clàssica, tot i que també poden haver-hi músiques d'altres estils. La qüestió és que els convidats estiguin còmodes i es trobin amb llibertat absoluta per escollir i comentar les músiques que d'alguna manera els han influït o que tenen un significat especial per a ells",* afegeix la presentadora, que considera que la proposta *"dona molt de joc, perquè permet que cadascú parli de coses molt diverses"*.

Amb una selecció de convidats joves, *"però que ja tenen una carrera consolidada i que van per escenaris de tot el món"*, Bartroli pràcticament només intervé el primer dia per presentar l'artista. *"L'objectiu del programa és anar més enllà de la figura que veiem als escenaris i, mitjançant les obres que comenten, que quedi reflectit com són ells, com és la seva personalitat. Naturalment, hi ha gent que fa una explicació més personal i d'altres que fan un comentari des d'un punt de vista més professional, però sempre tots acaben explicant les seves anècdotes. I això és el que li dona la gràcia, al programa"*, assegura.

Amb aquest format relaxat i desenfadat, Bartroli aposta perquè el *Molt personal "no sigui només un programa de gent entesa"* i que també pugui arribar a una audiència més àmplia. *"El programa connecta molt bé amb els aficionats a la música, perquè aquestes acurades* playlists *els permeten descobrir versions o fins i tot músiques que desconeixien, però d'altra banda també té un punt de popularitat perquè fa possible la descoberta d'un artista per part de la gent que no està massa ficada en aquest món. De fet, considero que és un programa que perfectament podria passar a una emissora d'informació general"*, afirma la periodista.

Amb una llarguíssima trajectòria a Catalunya Ràdio, Rosa Maria Bartroli ha engegat ara una nova etapa professional a Catalunya Música plena d'idees renovadores. *"Jo mateixa soc molt aficionada a la música i la meva intenció era parlar de música però des d'un format diferent, amb l'objectiu d'apropar-nos a nous públics"*.

❶ Rosa Maria Bartroli presenta dues de les novetats incorporades a la graella de Catalunya Música la temporada 2020-21: *Molt personal* i *Músiques empoderades*.

❷ Els convidats a la primera temporada de *Molt personal* van ser músics joves, però que ja tenen una carrera consolidada. Entre ells hi ha la soprano Sara Blanch, ❸ el pianista de jazz Lluís Coloma, ❹ el pianista clàssic Carles Marigó ❺ i la flautista Elisabeth Franch.

TERTÚLIA JOVE I EN CLAU FEMENINA

Fruit d'aquesta iniciativa és també un altre espai que va debutar el desembre passat, en horari de diumenge, *Músiques empoderades*. Una tertúlia jove i en clau femenina que té com a protagonistes Mar Medinyà, historiadora de l'art i musicòloga; Marina Sala, violinista, i Ofèlia Carbonell, violoncel·lista, a més de la mateixa Bartroli. "*És una tertúlia sobre música clàssica feta per dones, per veus femenines joves que resulten difícils d'escoltar, però que coneixen molt bé el món de la música*", explica la periodista.

Des de la seva posada en marxa, les quatre tertulianes han abordat i debatut temes tan suggeridors com: per què, de la música clàssica, en diem clàssica?, per què es programen sempre les mateixes obres?, ¿té sentit la crítica musical a l'època dels tuits i les xarxes socials?, ¿es pot viure de la clàssica?, i per descomptat, un tema de plena actualitat, dones i clàssica: ¿la paritat és una missió impossible?

"*Busquem combinar temes que afecten directament els artistes amb d'altres relacionats amb el món de la música en general. I també hi ha un tercer apartat, que surt habitualment, que fa referència al paper de les dones en el món de la clàssica. A més, cada programa s'acompanya amb una selecció d'una dotzena de peces musicals, que les tertulianes proposen en funció del tema que s'està debatent*", comenta Rosa Maria Bartroli.

"CALEN PLANTEJAMENTS NOUS AL VOLTANT DE LA MÚSICA I DEIXAR PARLAR ELS JOVES"

"*Crec sincerament que aquests formats són necessaris, que calen plantejaments nous al voltant de la música. És important fer-se preguntes i deixar parlar els joves, perquè les seves idees són també les de molta altra gent*", opina la periodista. "*Tenim un país amb músics tan potents!, i cal donar-los a conèixer. Personalment, a més, estic molt agraïda d'aquestes dues experiències de les quals estic aprenent moltíssim. Són dos programes que et permeten fer una immersió profunda en el món de la música i alhora descobrir coses i fer-te preguntes que potser no t'hauries fet mai. I tot això és molt important*", conclou la presentadora.

DE LES ONES A LES XARXES

Tant *Molt personal* com *Músiques empoderades* van néixer amb el propòsit de circular per les xarxes socials i l'objectiu d'interactuar amb el públic. Al Twitter de l'un i l'altre –@MoltPersonal_CM i @Empoderades_CM– es poden resseguir els continguts d'ambdós programes. "*Hi anem posant continguts tota la setmana i segons quins temes es tracten a la tertúlia, demanem al públic que ens deixi els seus comentaris i nosaltres els contestem. I al* Molt personal *sovint passa que els mateixos participants s'escriuen entre ells. Una vegada un convidat va escollir dins la seva* playlist *una obra d'un altre músic que també havia passat pel programa, i entre ells van estar intercanviant tuits*", comenta Rosa Maria Bartroli. Tots els programes es poden recuperar al web de Catalunya Música.

ACCENTS

ANTIGA

CLAROBSCUR

Luces y sombras del Siglo de Oro. Homenaje a Miguel de Cervantes

Música renaixentista i barroca espanyola. Capella de Ministrers. Director: Carles Magraner. *CDM, 2021*

La Capella de Ministrers ha afegit al seu extensíssim catàleg discogràfic –ni més ni menys que una setantena de títols– aquest nou CD del seu propi segell, del qual el primer que s'ha de dir d'antuvi és que sintonitza plenament amb el que ha estat l'esperit de la formació al llarg de més de trenta anys de trajectòria conseqüent. El grup es manifesta en petit format –soprano, viola de gamba, arpa i guitarra barroca/tiorba– en una proposta força insòlita, car es basa en música a cavall del Renaixement i del Barroc, amb l'objectiu de retre homenatge musical a Miguel de Cervantes. Es tracta d'un recull que vincula el món literari de l'escriptor amb el món musical. Al llarg d'una vintena de composicions circulen obres de diversa naturalesa i format, de compositors de l'època referenciada, amb noms tan importants, entre d'altres, com Ruyz de Ribayaz, Timoneda, Luys de Narváez, Alonso Mudarra o Gaspar Sanz. En conjunt és una música de construcció senzilla, directa, amb un cert i clar deix popular molt gratificant. El format tan auster del petit grup d'intèrprets comporta que, en conjunt, resulti difícil d'encaixar al CD el caràcter gairebé enjogassat de moltes de les obres; les limitacions sonores del conjunt fins i tot a vegades menen a un cert context d'avorriment. En tot cas, aquesta realitat per fortuna és contrarestada en bona part per unes interpretacions modèliques de tots els membres del conjunt, amb esment especial –perquè, a més, el seu paper li permet lluir-se– de la soprano Delia Agúndez, d'una finor i sensibilitat notabilíssimes. **Jaume Comellas**

MÚSICA A CAVALL DEL RENAIXEMENT I DEL BARROC PER RETRE HOMENATGE MUSICAL A MIGUEL DE CERVANTES.

JORDI TORRELL

"VESKO STAMBOLOV OFEREIX UNA VARIADA PALETA DE COLORS, ACCENT RÍTMIC I UN BELL LIRISME"

PIANO

VESKO STAMBOLOV ENS APROPA A LA MÚSICA PIANÍSTICA BÚLGARA

Miniatures búlgares per a piano

Obres de Nenov, Pipkov, Stoyanov, Goleminov i Vladigerov. Vesko Stambolov, piano. *Columna Música, 2021*

Després de cinc segles de domini otomà, Bulgària torna a guanyar la seva sobirania i començà aleshores a crear un estil nacionalista. Potser per això o per no haver tingut una figura indiscutible com Bartók a Hongria, la seva música no ha tingut el reconeixement necessari. Ara tenim l'oportunitat de conèixer-la a partir d'obres breus de cinc compositors ben representatius de la segona generació búlgara, nascuts entre els anys 1899 i 1908. Una generació que es va formar a Europa i després va establir els principis de la música en aquest país. Dimítar Nenov obre l'àlbum amb la *Dansa*, de caràcter rítmic. L'obra sembla estar en deute amb els elements populars i alhora apropar-nos a la manera de tocar el *gadulka* o *kadulka* –un instrument de corda tradicional búlgar. La *Suite búlgara, op. 2* de Lyubomir Pipkov traspua austeritat, però amb un llenguatge ja entroncat en el segle XX. Les *Tres peces* de Veselin Stoyanov estan imbuïdes d'una aroma oriental, a la vegada que properes a Debussy, amb un estil líric i una rica harmonia. I la música de Marin Goleminov –l'únic que no va ser pianista– sorgeix sovint com una estilització del folklore. Les *Miniatures Shumen* de Pancho Vladigerov –un dels noms més emblemàtics– són sis postals dedicades al seu fill i a la ciutat on va viure la infància. I tenen un encant i un caràcter propi. **Santi Riu**

UNA BONA MANERA D'APROPAR-NOS I CONÈIXER LA MÚSICA BÚLGARA PER A PIANO EN LES MANS SENSIBLES I PLENES DE MUSICALITAT DE VESKO STAMBOLOV.

IMPROVISACIÓ

MARGARIDA ORFILA

Obra pianística

Isabel Fèlix, piano. *Columna Música, 2020*

En ocasió del 50è aniversari de la mort de la compositora menorquina Margarida Orfila (1889-1970), pionera del noucentisme musical, la pianista Isabel Fèlix va enregistrar aquest disc amb obres pertanyents als seus dos períodes creatius dividits pel silenci entre el 1912 i el 1929. D'aquest darrer any data l'*Scherzo, op. 22*, un exercici de bravura de textures denses amb un notable treball de la mà esquerra. I també les miniatures *Petites semblances, op. 24* dedicades als seus fills, la cinquena de les quals presenta un caire jovial i de dansa. La primera, en canvi, s'assimila a un nocturn chopinià en la lliure expressió, calmada, elegant i tendra gràcies al fraseig cantable amb què Isabel Fèlix s'ajusta a la riquesa del romanticisme centreeuropeu i, en particular, hereu de Schumann predominant en aquesta suite. Del 1912 són dues obres premiades, el *Primer temps d'una sonata*, de sostingudes tensions lisztianes, i també, la *Sonata*: iniciada per un arabesc scarlattià, amb un fuga de ressonàncies bachianes com a culminació del segon moviment i que en l'últim presenta un caràcter d'improvisació en la figura d'efecte circular exposada amb gran lleugeresa i regularitat d'atacs amb què la pianista menorquina aconsegueix un *legato* divers i varietat tímbrica. Quelcom igualment perceptible en els *Quatre estudis* del 1933, la darrera obra composta per a piano, en què es combinen l'ambició artística amb el treball tècnic. En destaca el quart, "Tema i sis variacions", que li valgueren un altre premi de composició que s'afegí als diversos assolits al llarg de la seva carrera, tal com explica la mateixa Isabel Fèlix en el llibret d'aquest primer enregistrament mundial.

Albert Ferrer Flamarich

PRIMER ENREGISTRAMENT MUNDIAL DE L'OBRA DE LA COMPOSITORA MENORQUINA.

RAPHAEL BLASELLE

CAMBRA

LA 'SONATA PER A VIOLÍ I PIANO' DE PAU CASALS TORNA A VEURE LA LLUM

Miralls - Reflets

Obres de Pau Casals, Philippe Gaubert, Joan Manén. Naaman Sluchin, violí; Eloy Orzaiz, piano. *La Mà de Guido, 2020*

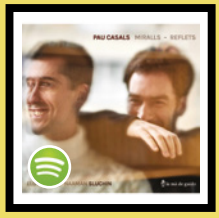

La *Sonata per a violí i piano* de Pau Casals és una de les moltes joies del nostre patrimoni musical que ara ha tornat a veure la llum de la mà del violinista Naaman Sluchin i el pianista Eloy Orzaiz. La gestació d'aquest enregistrament neix arran de la coneixença a Suïssa d'ambdós intèrprets i quan el violinista li comenta que té una còpia d'aquesta *Sonata* de Pau Casals. Després de contactar amb Oriol Toldrà –gerent de l'Auditori Pau Casals– es va començar l'enregistrament d'aquesta *Sonata* que ara torna a veure la llum. La composició de la *Sonata* es va produir en el decurs d' una trentena d'anys de la llarga trajectòria vital de Casals, el qual, recordem-ho, també era, com el seu germà Enric, violinista. L'apassionament romàntic que emana del primer moviment contrasta amb un segon en què l'atreviment harmònic i els contrastos rítmics obriran les portes a un tercer en què la melangia de l'exili inspira una música nostàlgica clarament marcada per un accent català. La interpretació de la *Sonata* de Casals és curosa, delicada, apassionada en els moments de més ímpetu i amb una intimitat dialogant entre els dos intèrprets que mostra el treball preciosista i diríem que reverent envers el geni del mestre Pau Casals. L'obra, que en principi tenia un quart moviment que va quedar inacabat, es completa a l'enregistrament amb la *Sonate pour violon et piano* del reconegut flautista Philippe Gaubert dedicada a Thibaud i Cortot i que a més de mantenir una gran relació amb Casals és un reflex de l'ambient musical que es vivia a París les primeres dècades del segle XX. Delicadíssima i preciosista interpretació d'Orzaiz i Sluchin abans d'endinsar-se al bellíssim i romàntic *Caprice 3, op. A-33, "Catalan"* de Joan Manén. **Lluís Trullén**

UN ENREGISTRAMENT PER REDESCOBRIR AQUESTA SENSACIONAL *SONATA* DE CASALS PER UNS INTÈRPRETS QUE HAN MOSTRAT UN APROFUNDIMENT ABSOLUT EN TOTES LES OBRES.

EL COMPOSITOR GERARD PASTOR ÉS L'AUTOR DE LES OBRES ENREGISTRADES

RAÚL GUILLAMÓN

CAMBRA

FEMINA FEMINAE

Obres de Gerard Pastor

Marta Urzaiz, clarinet; Gerard Pastor, piano. *Microscopi, 2020*

La música del compositor i pianista Gerard Pastor cerca un retorn al passat defugint un llenguatge marcadament contemporani, amb noves exploracions sonores dels instruments, harmonies complexes o creació de textures punyents. La inspiració melòdica de les seves obres té ressons de les harmonies de Debussy, d'una rítmica molt precisa sobre estructures molt ben perfilades o inclús d'un melodisme netament tonal i d'audició agradable. Amb aquesta premissa compositiva, la música que recull aquest enregistrament interpretat per la clarinetista Marta Urzaiz i pel propi Gerard Pastor presenta dues obres, *Femina feminae* i *Danses imaginàries*, estructurades respectivament en vuit i quatre apartats en què l'expressivitat, les harmonies curosament dibuixades amb delicats arpegis i amb contrapunts rítmics molt coloristes són la base per endinsar-nos en sensacions expressives com el misteri, la sensualitat, el refinament. La música és delicadament interpretada per Marta Urzaiz, que expressa amb una curosa expressivitat moments com *Passeig a la vora del mar* o la música de marcat ressò francès *Bergère nue couchèe* (Pastora nua ajaguda), de clars i onírics ressons impressionistes. Una música que no defuig el virtuosisme, com "El somni", o un marcat accent rítmic, com "Battery Park", bo i confegint un quadre de peces breus i incisives integrant els vuit apartats de *Femina feminae*. A les *Danses imaginàries* –tardor, hivern, primavera i estiu–, la concisió i aquest bon gust per la recerca melòdica es compagina amb una profusió de la rítmica que el piano de Gerard Pastor inclou amb molta plasticitat a les danses de primavera. Un enregistrament d'una música que defuig els cànons avantguardistes per apropar-nos a melodies i combinacions harmòniques molt pròpies dels inicis del segle XX. **Lluís Trullén**

LA INSPIRACIÓ MELÒDICA DE LES SEVES OBRES TÉ RESSONS DE LES HARMONIES DE DEBUSSY, D'UNA RÍTMICA MOLT PRECISA SOBRE ESTRUCTURES MOLT BEN PERFILADES O INCLÚS D'UN MELODISME NETAMENT TONAL I D'AUDICIÓ AGRADABLE.

CAMBRA

EL RECORD DE DOS GRANS MESTRES

Integral de les* Sonates per a violí i piano *de Brahms

Gonçal Comellas, violí; Miquel Farré, piano. *La Mà de Guido, 2021*

Generacions de músics catalans s'han format tenint com a referents dos dels grans intèrprets que ha donat el nostre país: Gonçal Comellas i Miquel Farré. Ara La Mà de Guido ens ofereix aquest enregistrament històric, que aplega ambdós intèrprets en un concert enregistrat en directe al Teatre Principal de Vilanova i la Geltrú el 7 de juliol de 1987, remasteritzat als Estudis Moraleda. Tot i que l'equilibri entre ambdós instruments remarca més el piano, el so està molt aconseguit i ens aporta un petit tresor de la nostra història musical en plena maduresa dels intèrprets. La música de Brahms és un corpus realment impressionant i les tres *Sonates per a violí i piano* són obra d'un compositor madur. Les interpretacions estan imbuïdes de malenconia, poesia i una sonoritat única, que sens dubte és un dels seus segells propis. Comellas obté un so tan bell com captivador, vibrant, ple de personalitat, força interior i delicadesa, tot obtenint una gran varietat de matisos del seu Guarnerius de Màntua. El lirisme i l'apassionament ens acompanyen en un CD ple d'emoció i intensitat expressiva. Miquel Farré és el soci ideal per a aquest projecte, amb un so personal i ple de sensibilitat. Un pianista que cerca el refinament, l'elegància i la intensitat a parts iguals. La serenor amb què obren la *Sonata op. 78* no està exempta de temperament i bon diàleg, en una lectura de fraseig flexible i imbuïda de bellesa i emotivitat. L'*Opus 100* ens apropa més al romanticisme amb una lectura plena d'intensitat i lirisme, abans de passar a un *Opus 108* ple d'efusivitat en el fraseig, el virtuosisme i l'emoció. El duet es clou a mode de propina amb un prodigiós "Adagio" d'aquesta darrera obra. **Santi Riu**

IMPRESCINDIBLE PER REVIURE LA MADURESA DE DOS DELS MÉS GRANS INTÈRPRETS CATALANS EN VERSIONS PLENES D'INTENSITAT, COMPLICITAT I POESIA.

Palau de la Música Catalana Temporada 2021–2022

Celebrem la vida!

Abona't a *Palau 100* a partir de 295 euros.
Més informació i venda d'entrades i abonaments a
www.palaumusica.cat

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

inaem

Palau 100

Concert per a violí de Brahms amb
Kavakos, Simfònica de la Ràdio de Berlín & Jurowski

Quatre últimes cançons de Strauss amb
Davidsen, Filharmònica de Bergen & Gardner

L'enfance du Christ de Berlioz amb
John Eliot Gardiner

Simfonia Tità de Mahler amb
Filharmònica de La Scala & Chailly

Gabetta, Accademia Nazionale di Santa Cecilia & Pappano

Concert per a piano núm. 2 de Chopin amb
Pires, Simfònica Gulbenkian & Shimono

Orfeó Català, OBC & Helsing

Dueñas, Deutsche K. Bremen & De la Parra

La consagració de la primavera de Stravinsky amb
Faust, Les Siècles & Roth

Benedetti, Philharmonia Orchestra & Rouvali

Integral de Simfonies de Brahms amb
Simfònica de la Ràdio de Suècia & Harding

Missa de Glòria de Puccini amb
Orfeó Català, Filharmònica de Luxemburg & Gimeno

English Baroque Soloists, Monteverdi Choir & Gardiner

XAVIER GIL

PIANO

‘LES SET ÚLTIMES PARAULES DE CRIST A LA CREU’

Joseph Haydn

Roger Illa, piano. *Audiovisuals de Sarrià, 2021*

El Divendres Sant d’enguany el pianista Roger Illa va publicar el seu primer treball discogràfic interpretant *Les set últimes paraules de Crist a la creu* de Haydn amb el piano de taula original Érard & Frères (París, 1805), enregistrament que ve acompanyat per les notes sàvies al llibret del CD escrites pel jesuïta i teòleg Xavier Melloni i per Rubén López Cano. Malgrat la transcendència de l’obra, *Les set últimes paraules* és una obra que va fascinar des de petit l’intèrpret del CD, tant amb les versions amb orquestra com amb la de quartet de corda, fins que va descobrir l’edició per a aquest tipus de teclat, que ha esdevingut especialitat d’aquest manresà nascut l’any 1985 i que després de formar-se a l’ESMUC i amb un màster de musicologia per la UAB ja ha ofert concerts tant per Europa com als Estats Units. De la versió de Roger Illa destaca la serenitat i una introspecció curosa que assoleix en el seguit d’*adagios* que integren una obra que cal recordar que va ser encarregada per la catedral de Cadis, que produïa anualment un oratori per Quaresma i que en aquest cas s’havia de tractar d’una sèrie de composicions que s’intercalessin entre cadascuna de les conegudes set paraules de Crist a la creu que eren pronunciades pel bisbe el Divendres Sant. Música que és pura orfebreria quant al detallisme, tensió continguda i que assoleix una transcendència que Roger Illa ha copsat per manifestar en una interpretació de la qual destacaríem el bon gust i la serenor reflexiva i mística que transmet. La sonoritat particular del piano de taula Érard –Illa és un gran coneixedor dels instruments històrics– ajuda a dotar d’una poètica intimista aquesta música meravellosa llegada per Haydn. **Lluís Trullén**

MÚSICA QUE ÉS PURA ORFEBRERIA; LA INTERPRETACIÓ DE ROGER ILLA TRANSMET SERENOR REFLEXIVA I MÍSTICA.

ANTIGA

SUPER LAMENTATIONES

Cristóbal de Morales. Super Lamentationes Hieremiae Prophetae

Capella de Ministrers. Direcció: Carles Magraner. *CDM, 2020*

Enregistrat els dies 24 i 25 de maig a l’església de l’Escolania de la Verge dels Desemparats de València, la Capella de Ministrers que dirigeix Carles Magraner ha afrontat en la seva seixantena gravació una obra magna. Aquest enregistrament de les *Super Lamentationes Hieremiae Prophetae* de Cristóbal de Morales, el considerem imprescindible per a tots els amants de la música de l’escola polifonista espanyola del XVI i cal considerar-lo una de les propostes discogràfiques més interessants aparegudes els darrers mesos a nivell internacional. Magraner i la Capella de Ministrers han recuperat de manera admirable aquest patrimoni musical centrat en les sis obres de Cristóbal de Morales que van ser escrites per Dijous, Divendres i Dissabte Sant i en què, tal com es feia a la Reial Capella de Carles V, la polifonia vocal venia reforçada per un acompanyament instrumental amb les sonoritats de les violes i violes de mà. Amb una imatge impactant a la portada de l’enregistrament, amb el *Compianto sul Cristo Morto* de Niccolò dell’Arca, la punyent polifonia, la meravellosa textura i un assemblatge vocal aconseguit en la interpretació eleven aquesta música de Morales a la seva justa dimensió, és a dir, a l’alçada de la sublim polifonia que Tomás Luis de Victoria va assolir en el seu *Officium Hebdomandae Sanctae*. La varietat de versions conservades d’aquestes lliçons de tenebres de Morales resulta tan nombrosa com problemàtica d’estudiar, ja que hi ha hagut molta distorsió, tant en les fonts impreses com manuscrites, tal com se’ns explica en unes notes excel·lents adjuntes al programa, signades per l’investigador Manuel del Sol. El resultat: un treball musicològic impecable i una interpretació d’aquesta obra polifònica d’una bellesa i intensitat captivadores. **Lluís Trullén**

IMPRESCINDIBLE PER A TOTS ELS AMANTS DE LA MÚSICA DE L’ESCOLA POLIFONISTA ESPANYOLA DEL XVI.

CAMBRA

SONATA LUNATICA

Sonates de Beethoven

Lina Tur Bonet, violí; Aurelia Visovan, fortepiano.
Passacaille, 2020

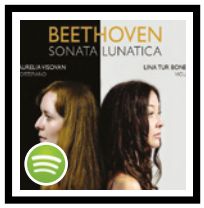

El criteri de la tria de les obres que han d'integrar una determinada producció discogràfica a vegades constitueix un misteri, oimés quan els seus *ideòlegs* sovint tampoc no són capaços d'explicar-ho amb convicció. Aquest és el cas d'aquest CD que aplega dues *Sonates per a violí i piano* de Beethoven de característiques i d'històries no solament dissemblants, sinó fins i tot contraposades. La *Sonata número 9, opus 47*, també coneguda com "Kreutzer" representa el cim beethovenià d'aquesta forma; altrament, la *Número 10, opus 96*, ha deixat molt menys rastre al conjunt de la producció del compositor. Tot en la primera és expressió del geni explosiu de Beethoven, una obra rupturista i que va portar aquesta figura al seu soli creatiu. Tanmateix, l'*Opus 96*, escrita deu anys més tard, ben al contrari és presidida per un lirisme lleuger, constructivament senzill, una mena de retorn a una normalitat formal, un adeu serè i líric. Aquest contrast tan radical es podria considerar intencionat i en certa mesura atorga un cert al·licient particular al CD. És una mena de pont si més no curiós, deixant de banda que musicalment hi ha una distància d'interès manifesta entre les dues ribes. Dues intèrprets excel·lents han anat més enllà d'oferir un CD més, tot intentant aportar una certa visió renovadora començant per la tria del pianoforte; són, per tant, versions amb ànim de fer un pas endavant en una concepció que en el cas de la *Kreutzer* podria caure en la rutina i en el de la segona apareix com una mena de descoberta; l'alta qualitat de les intèrprets salva definitivament la iniciativa. **Jaume Comellas**

EL CONTRAST RADICAL ENTRE LES DUES OBRES ES PODRIA CONSIDERAR INTENCIONAT I ATORGA UN CERT AL·LICIENT PARTICULAR AL CD.

JAZZ

DEBUT MERAVELLÓS

Universo normal

Obres de Lucia Fumero. Lucia Fumero, piano i veu; Martin Leiton, contrabaix; Juan Rodríguez Berbín, bateria; Rita Payés, Eva Fernández i Magalí Datzira, veus. *Seed Music, 2020*

Lucia Fumero presenta el seu àlbum de debut com a pianista, cantant i compositora en l'estrena de la línia "Seed Jazz" de la discogràfica Seed Music. Edició preciosa, en la qual es troba a faltar més informació del projecte. *Universo normal* parla de tot allò que envolta i preocupa Fumero: *"És una porta a la meva imaginació. Per això és normal. I per això és universal. És un concepte que alhora que inspira màgia, quelcom enorme com és l'univers, es concentra en allò molt bàsic, d'arrels, com la música folklòrica"*. La velocitat, el pes de les responsabilitats o els lligams emocionals són alguns dels seus temes. Fumero, formada en música clàssica, jazz i músiques llatines, incorpora elements de totes aquestes influències a les seves composicions. L'acompanyen una base contrastada i amb amplitud de recursos –Martin Leiton al contrabaix i Juan Rodríguez Berbín a la bateria– i les veus emergents de Rita Payés, Eva Fernández i Magalí Datzira, amb les quals dona una personalitat pròpia i deliciosa a la superfície de les seves cançons. La música de Fumero parteix d'un pianisme afilat, rítmicament molt actiu i sòlid, brillant en els aguts, en els quals perfila, amb un atac net i ben definit, melodies que es desenvolupen amb molt d'interès, sempre allunyades dels excessos virtuosístics. Les seves cançons sovint es fonamenten en patrons rítmics-melòdics intensos sobre els quals fa volar el seu cant, que troba tant en el piano com en la veu. La base intensifica el sentit rítmic de les composicions portant-les fins a terrenys llatins i afrollatins a través de l'ús de ritmes i timbres característics. I tots tres junts perfilen amb delicadesa els diferents plans sonors, que encaixen i es contraposen en delicioses polirítmies i un control cuidat de les dinàmiques. Fumero ens fa viatjar fins a un univers tendre, enèrgic i íntim en el qual s'equilibren amb sentit jazz, cançó d'autor i elements folklòrics, liderats per una personalitat musical enlluernadora. **Miquel Gené**

PRIMERA REFERÈNCIA D'UNA VEU QUE CONVÉ SEGUIR AMB ATENCIÓ.

ANTIGA

MÚSICA SACRA

Antonio Literes
Sacred Cantatas for alto
Carlos Mena, contratenor; Concerto 1700.
Direcció: Daniel Pinteño.
1700 Classics, 2021

Escrivint en un llenguatge prosaic podríem afirmar que el compositor mallorquí Antoni Lliteres el darrer quart de segle ha escalat posicions en l'informal i impossible rànquing de figures de la creació musical barroca hispànica. És un músic que ha estat revalorat justificadament i la seva obra és objecte de gran estima. La seva trajectòria artística vinculada a l'època dels inicis de la dinastia borbònica, món on s'implicà des de jove des de la seva ciutadania madrilenya, ha estat considerada eclèctica, d'acord amb les diverses influències rebudes en la seva trajectòria, de la música italiana i especialment de la francesa, d'acord amb l'esmentada trajectòria, de manera particular com a violinista. Ara ens arriba aquest CD que s'aparta del que havia estat el món que li era més conegut –l'escena– per oferir quatre composicions sacres, una mena de capítol a part del conjunt de la seva producció; obres que a més resten guardades a l'Arxiu ni més ni menys que de Guatemala, i que el magnífic conjunt instrumental Concerto 1700 posa en consideració tot donant forma a una proposta de gran interès; no solament pel que suposa la recuperació d'aquestes composicions. En definitiva, una música d'un gran encant, en què la transcendència que imposa el tema de fons no impedeix una lectura lleugera i fins i tot lluminosa, no ens atrevim a dir-ne desdramatitzada, però sí elegantment cromàtica. No es pot valorar aquest CD sense remarcar-ne el treball esplèndid, i alhora pel que significa d'esforç i d'exhibició de recursos del contratenor Carlos Mena, en una tasca d'una elevada categoria; tot això en el conjunt d'un producte consistent i de gran vàlua. **Jaume Comellas**

●●●● CARLOS MENA I CONCERTO 1700 FAN UNA LECTURA LLUMINOSA DE LES OBRES SACRES DE LLITERES. CURIOSES.

FRANCESC CUCURULL / AMICS DE LA MÚSICA DE VALLS

ESCENA DEL BALLET *ARIEL*, COMPOST PER ROBERT GERHARD EL 1936 I ESTRENAT EL GENER DE 2011 EN UNA PRODUCCIÓ DELS AMICS DE LA MÚSICA DE VALLS

PIANO

ROBERT GERHARD: BALLETS

Obres de Robert Gerhard
Miquel Villalba i Jordi Masó. *Ficta, 2021.*

El segell català Ficta edita aquest disc que inclou els arranjaments per a piano a quatre mans que el propi Robert Gerhard feu de les suites de tres dels seus ballets, un gènere molt important per al compositor de Valls, on expressava *"les seves reflexions estètiques i morals i la seva ideologia política"*. El ballet surrealista *Ariel*, un col·laboració amb J. V. Foix i Joan Miró d'inspiració shakespeariana, reflecteix els difícils moments de l'Espanya al final de la República. Escrit ja a l'exili de Cambridge, *Alegrías* és un ballet de clar regust hispànic que combina d'una manera magistral citacions eclèctiques, com melodies de sarsuela, pasdoble, barroc hispànic i al·lusions a Albéniz i Chopin, entre d'altres. També dels primers anys d'exili, el ballet antifeixista *Pandora* combina melodies populars espanyoles amb la cançó *Ad mortem festinamus* del *Llibre vermell de Montserrat*, en clara referència al conflicte entre Catalunya i Espanya. A desgrat que aquestes suites són més conegudes en versió simfònica, la versió que se'ns ofereix no desmereix en interès. La interpretació excel·lent de Miquel Villalba i Jordi Masó, fonamentada en la seva precisió, tècnica i bona entesa, es fa evident tant en la gran claredat necessària per a la identificació de totes les citacions d'*Alegrías*, com també en els densos sons simfònics de les suites d'*Ariel* i de *Pandora*. Aquesta darrera compta, a més, amb la participació inestimable i efectista del percussionista Miquel Vich. Un disc molt recomanable per aprofundir en l'univers sonor de Robert Gerhard. **Sergi Moreno-Lasalle**

●●●● NO TE'L PERDIS, SI VOLS CONÈIXER MÉS A FONS UN DELS MILLORS COMPOSITORS CATALANS DEL SEGLE XX.

MÚSICA ENCREUADA

Horitzontals

1. Cantata de Robert Gerhard amb text de Carner (set paraules amb quadrets negres entre elles que baixen per l'11 vertical, segueixen de dreta a esquerra per l'11 horitzontal i encara pugen dues lletres per l'1 vertical). | **2.** Espanti els mals musicalment (del revés). No digué una informació important. | **3.** Compositor amb el 250è aniversari esguerrat pel virus (encara que les seves obres es toquen sempre i arreu). Nin non, nina. | **4.** Ràdio Nacional de l'Urgell. Classe de música a l'escola. Arcaisme d'això (del revés). | **5.** Al compositor francès Lalo li han caigut les consonants. Josep o Lluís, germans de Sabadell i eminents directors corals. En anglès, àcid desoxiribonucleic. | **6.** Un to més amunt de Do. Lletres del catàleg de les obres de Mozart. Presonera, com Carmen (durant una estona) al primer acte. | **7.** Instrument de percussió que acompanya el flabiol (plural). Re major. | **8.** Un pont de violí cap amunt. El compositor del *Bolero*. Fa, Sol, Re, vocàlicament. | **9.** Si major. A mig to de Do, del revés. El trombó, bufa'l, però desordenadament. | **10.** Ni tu, ni jo. Kevin Young. La soca més apallissada a les cases catalanes per Nadal mentre la canalla entona cançons escatològiques. | **11.** Moviment Universitari d'Acció Jove. Els extrems de la Nicole. El que més mana en les copes, les espases, els oros o els bastos (del revés).

Verticals

1. Signe zodiacal que dona nom a una obra instrumental de Robert Gerhard. Do antic fent la vertical. Enric Morera. | **2.** Instrument solista a la cobla. Al *blues* li han tallat les cames. | **3.** Segona persona del plural del present del verb anar. Escola de Música de Ribes. 440 Hz. | **4.** Liceu Arítmic Tradicional. Vivaldi, Vidiella o Varese. Li posem "Bom" al davant i ja tenim la ciutat més gran de l'Índia. Jaume, Josep o Joan. | **5.** Compositor rus (el de la *Patètica*) que s'esmuny pel 10 horitzontal (escrit a l'anglesa). | **6.** La major. El museu parisenc per excel·lència, desordenadet. Nova York fent la vertical. | **7.** Orquestra Vienesa de Los Angeles. Ciutat on va morir Verdi (decapitada). Mi major. | **8.** Última paraula de l'*Stabat Mater* de Pergolessi (desordenada). Ricardo Noriega. Do antic. | **9.** El centre de Baena, ciutat cordovesa. Repti a un duel, en Turiddu a Alfio. | **10.** Ignasi Taltabull. Onada sonora. Fa d'ànec a *Pere i el llop*. | **11.** (Ve de l'1 horitzontal.)

Núm. 374

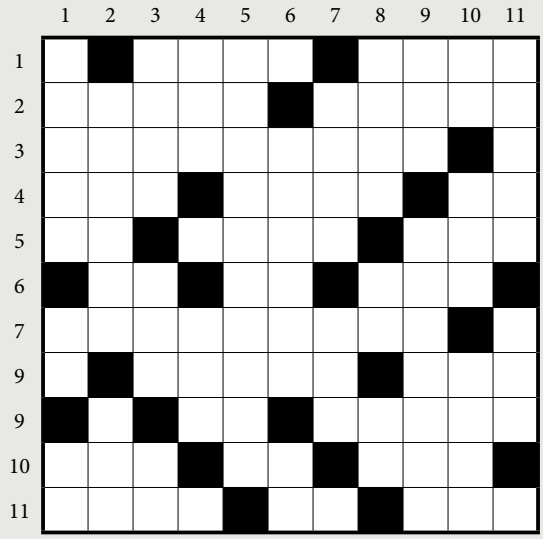

Solucions Núm.373

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	B	U	T	A	Q	U	E	S	■	O	B
2	E	■	O	S	■	E	M	B	O	C	A
3	E	B	R	C	E	N	S	■	R	A	R
4	T	O	P	E	N	■	I	N	G	R	A
5	H	A	E	N	D	E	L	■	A	I	T
6	O	■	D	D	■	E	A	J	N	N	E
7	V	N	I	E	A	■	M	■	I	A	S
8	E	■	N	N	■	D	I	E	S	I	■
9	N	I	A	T	S	■	N	O	T	R	E
10	■	E	T	■	A	T	I	L	A	E	R
11	F	A	■	A	T	O	M	S	■	S	I

per Eduard V. Patsi

Palau de la Música Catalana
Temporada 2021–2022
Celebrem la vida!

Abona't a *Palau Piano* per 266 euros.

Més informació i venda d'entrades i abonaments a www.palaumusica.cat

Palau Piano

Dijous, 21.10.21
Igor Levit
—*24 preludis i fugues* de Xostakóvitx

Dimecres, 03.11.21
Rudolf Buchbinder
—Projecte "Diabelli 2020"

Dilluns, 22.11.21
Benjamin Grosvenor

Dilluns, 24.01.22
Ignasi Cambra

Dimecres, 16.02.22
Daniel Ligorio

Dilluns, 21.02.22
Khatia Buniatishvili
Concert extraordinari

Dimarts, 22.02.22
Grigory Sokolov

Dilluns, 28.03.22
Alexandra Dovgan

Divendres, 22.04.22
Lang Lang
Concert extraordinari

Dimarts, 03.05.22
Yuja Wang

Dijous, 02.06.22
Arcadi Volodos

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de Barcelona Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

inaem

EL FONS CLAUDI MARTÍNEZ IMBERT DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Text **Rosa Montalt (Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya)** · Fotografies **Biblioteca de Catalunya**

1

Alguns fons personals ingressen a les institucions de forma fragmentada, si bé a vegades s'incrementen o es completen més endavant. El Fons Claudi Martínez Imbert és un d'aquests casos.

A principi de l'any 1943, les filles del compositor, pianista i pedagog van oferir en donació a la Biblioteca bona part del fons del seu pare. El conjunt documental comprenia partitures manuscrites i impreses d'una setantena d'obres i es van classificar en tres grans blocs: partitures originals autògrafes, partitures impreses de les obres i partitures manuscrites d'altres compositors, majoritàriament dedicades. El 2005, més de seixanta anys després, es va incorporar una altra part del fons personal, aquesta vegada procedent del Centre de Documentació Musical de la Generalitat de Catalunya. També fou una donació de la família en diversos lliuraments entre els anys 1983 i 1986.

La descripció-fusió d'ambdues parts, la ingressada a la Biblioteca i la procedent del Centre, es va dur a terme l'any 2016. L'increment de documents en va comportar una reestructuració, tant del contingut com dels contenidors. Així, la globalitat del fons va passar a ser del voltant d'uns dos-cents vint documents. També va significar l'agrupament de partitures amb els materials d'orquestra, la completesa de diversos jocs de particel·les i la constatació de diferents còpies manuscrites d'una mateixa obra.

Aquesta segona part del fons contenia sis àlbums de retalls de premsa i publicacions periòdiques dels anys 1866 i

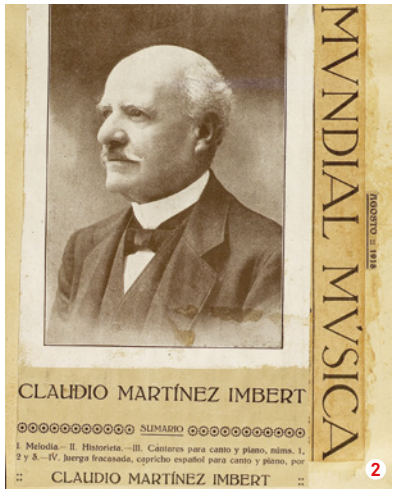

2

❶ Martínez Imbert, Claudi. *Simfonia*. Partitura manuscrita autògrafa. [Barcelona], febrer de 1877. [BC, M-CMar-10].

❷ Àlbum de retalls de premsa. [Barcelona], [1904-1927]. [BC, M-CMar-124].

1927, recopilats i documentats en bona mesura pel propi Martínez Imbert. Són una font que cal tenir en compte perquè, a més d'incloure alguna imatge del compositor, aporten informació dels concerts, notícies dels certàmens i premis obtinguts, col·laboracions i participacions diverses.

El fons comprèn un nombre considerable d'obres de cambra, especialment trios i quartets. Potser hi té a veure que el 1872 fundà amb els germans Cosme i Josep Ribera la Societat de Quartets de Barcelona, una de les primeres entitats catalanes dedicada a la música de cambra. També hi trobem obres per a orquestra, cor, veu i acompanyament, obres per a piano i música religiosa.

Podrien destacar-se'n les partitures de la cantata *Catalunya* per a veu i orquestra, la *Polonesa* per a gran orquestra o *Els baylets* per a cor mixt que inclou l'anotació següent: *"cantat per primera vegada en el Palau de la Musica Catalana pel Orfeó Català baix la direcció den Millet en el Concert en obsequi als socis protectors el dia 11 de Juliol de 1912"*.

Els arranjaments realitzats per Martínez Imbert ofereixen una visió de les tendències musicals del moment i qui sap si foren emprats com a eines pedagògiques. Precisament de l'àmbit pedagògic hi ha dictats musicals per a oposicions de l'Escola Municipal de Barcelona, solfeig a tres veus amb acompanyament de piano dedicat al Conservatori del Liceu, lectures a vista per a oposicions a Vic i lliçons de teoria musical.

Entre les partitures d'altres autors destaca el manuscrit de *Faust* de Charles Gounod, òpera estrenada al Gran Teatre del Liceu el 1864, que conté l'anotació de Martínez Imbert: *"Consérvese esta partitura por ser cópia directa del original de Charles Gounod: solo hay los tres primeros actos"*; per tant, es tractaria de la primera versió de l'òpera.

Recordem que Martínez Imbert va néixer a Barcelona el 1845 i morí en aquesta mateixa ciutat el 1919. És a dir que el 175è aniversari del seu naixement es commemorava l'any passat. Seria d'interès recuperar la seva obra, perquè per alguna cosa gaudí de concerts monogràfics com els de la Societat Coral Euterpe, o aplegà reconeixements tan rellevants com el premi de la ploma de plata obtingut al Certamen Clavé del 1877 per la simfonia *Nuvolada d'estiu*, o la medalla d'or rebuda a l'Exposició Universal del 1888 per l'obra coral *La primavera*.

Veritablement, el Fons Claudi Martínez Imbert és un testimoni fonamental per conèixer l'ambient musical barceloní de finals del segle XIX.

TEXT *Aurèlia Pessarrodona*

M. MAR MIRANDA LÓPEZ

MÚSICA I CERIMÒNIA A GIRONA (1500-1650)

Dir. Emili Ros-Fábregas. Universitat de Girona. Departament d'Història i Història de l'Art, 2021

El gravat, una il·lustració del volum *Constitutiones synodales diocesis Gerunden* (1691) representa el sepulcre de sant Narcís de Girona i el miracle de les mosques. Les festes de Sant Narcís eren un gran esdeveniment, equiparable a grans celebracions com el Corpus.

Gràcies a l'important impuls que estan rebent els estudis sobre musicologia urbana i paisatge sonor, a poc a poc anem coneixent més i millor l'activitat musical de les ciutats catalanes al llarg de la història. En aquesta ocasió la tesi de M. Mar Miranda, dirigida per Emili Ros-Fábregas, ens endinsa en les diferents festivitats i cerimònies que es van celebrar a Girona en el període 1500-1650, tot analitzant-hi el paper que hi va tenir la música. Amb aquest treball podem entendre com eren i sonaven les celebracions de grans esdeveniments vinculats a la reialesa i grans personatges, com les entrades a la ciutat de reis –Ferran el Catòlic o Carles I– o les cerimònies religioses en espais com la catedral, la basílica de Sant Feliu o els diversos convents i monestirs de la ciutat.

EN LES CERIMÒNIES PER AL NAIXEMENT DE FELIP IV, A GIRONA ES CANTÀ *EL ROSSINYOL*

Tot i que les fonts documentals sovint no precisen les músiques utilitzades en aquestes cerimònies, Miranda proposa quines podrien haver estat i fa una curosa anàlisi i transcripció dels pocs testimonis trobats, entre els quals destaquen dues misses de Sant Narcís en cant pla.

MARÍA JOSÉ IGLESIAS

SOBRE LA FESTA BARROCA VALENCIANA

Práctica y cultura musical en Valencia en el siglo XVII

Dir. Amadeo Serra i Pablo Pérez. Universitat de València. Departament d'Història de l'Art, 2020

Aquesta tesi, dirigida per Amadeo Serra i Pablo Pérez, s'engloba en la línia de la musicologia urbana, en aquest cas per tractar de l'activitat musical a la València del segle XVII. En aquest treball exhaustiu Iglesias fa una panoràmica del ritual celebratiu de la festa barroca valenciana, tant civil com religiosa, i incloent-hi també el rastreig dels músics principals i l'activitat dels constructors d'instruments.

GONZALO DEVESA

MARTÍN I SOLER VIST PER DRUSCHETZHY

La música de Vicente Martín i Soler (1754-1806) a través de los ojos de Georg Druschetzhy (1745-1819). Reconstrucción, registro e interpretación, a partir del estudio y análisis comparado, del 'Cuarteto para oboe y cuerdas' sobre el primer acto de la ópera 'Una cosa rara'.

Dir. Teresa Cháfer Bixquert i Vicente Llimerà Dus, Universitat Politècnica de València. Facultat de Belles Arts, 2021

Aquesta tesi, realitzada sota la codirecció de Teresa Cháfer i Vicente Llimerà, incideix en l'impacte d'un dels valencians més internacionals, Vicent Martín i Soler, a través de l'estudi, la reconstrucció i la proposta interpretativa d'un *Quartet per a oboè i cordes* del compositor d'origen bohemi Georg Druschetzhy inspirat en el primer acte d'*Una cosa rara*. La tesi pretén recuperar aquest repertori proporcionant criteris d'interpretació basats en la pràctica setcentista.

ÀLEX SUSANNA ~ *POETA, EDITOR I GESTOR CULTURAL*

"LA MÚSICA M'ACOMPANYA SEMPRE, FINS I TOT QUAN NO L'ESCOLTO"

El seu és el món de les paraules, però el cert és que per a aquest intel·lectual sensible i elegant la música és una presència que, com una mena de riu subterrani, nodreix tots els vessants de la seva prolífica activitat cultural.

TEXT *Ana María Dávila* • **FOTOGRAFIA** *Fundació Vila Casas*

Per la finestra s'escola el darrer bri de sol penedesenc, un últim raig que acarona la partitura que reposa sobre el piano. És *Retrat de família*, el seu preciós cicle de poemes al qual el compositor Alberto García Demestres va posar música. A casa d'Àlex Susanna i Nadal (Barcelona, 1957), les parets parlen d'una vida dedicada a la cultura; una vida dins la qual la música ressona amb tota la força d'un baix continu. "*Quan era petit, la meva mare tenia el costum de despertar-nos els diumenges, a les nou del matí, amb el* Requiem *de Mozart. I això era el peatge que ens feia pagar per esmorzar amb uns* scones *deliciosos*", recorda amb un somriure. A partir d'aquí, la trajectòria professional i vital d'aquest escriptor, sovint identificat com a poeta, però també editor, gestor cultural i professor de literatura, ha estat vinculada a un art del qual no només ha gaudit, sinó que també ha procurat difondre d'una manera decidida, particularment pel que fa a la creació contemporània catalana.

ANA MARÍA DÁVILA: **Aquest costum de la seva mare podria haver-lo fet avorrir la música.**

ÀLEX SUSANNA: Tot el contrari. De seguida la música va formar part de la meva vida. Em vaig integrar a una formació coral, el Motet Cor, i més tard vaig ingressar a l'Orfeó Català. Amb 14 o 15 anys vaig descobrir la música antiga i Henry Purcell i, alhora, també vaig descobrir altres tipus de música, com la de Miles Davis, Pink Floyd o Steely Dan. Fins i tot vaig tocar les percussions en un grup de *funky* que es deia El Patinet Violeta. És evident que tot això em va fer viure la música sense fronteres ni caselles i, amb el temps, em va permetre apropar-me a la creació contemporània amb total obertura.

AMD: **Un passat musical força estimulant. I haver estat cantaire de l'Orfeó és tota una sorpresa. Parli'ns d'aquesta experiència.**

ÀS: Va ser una època interessant i complicada perquè vaig formar part d'un grup de persones que van provocar canvis seriosos en la institució des del punt de vista artístic. I això va tenir com a conseqüència la contractació com a director de Simon Johnson, que va ser tot un revulsiu per a l'Orfeó.

AMD: **És evident que vostè mai ha estat un melòman passiu. I el millor exemple va ser la creació, juntament amb Núria Viladot, del segell Columna Música, que va fer una edició sistemàtica de compositors i d'intèrprets catalans. Com va sorgir aquesta idea?**

ÀS: Això va venir a partir de l'èxit de Columna Edicions, que em va fer pensar que podia aplicar la mateixa fórmula a la música. Però de seguida em vaig adonar que els discos no tenien la mateixa demanda que els llibres, encara que haguessis estat finalista dels Grammy amb una òpera de Montsalvatge. Així i tot, encara que ruïnosa, l'experiència em va fer prendre consciència del valor immens de la creació musical catalana, que va quedar plasmada en quatre-cents cinquanta enregistraments.

AMD: **Aquesta vocació divulgadora de la creació actual la va estendre a la seva tasca com a gestor cultural al capdavant de la Fundació Catalunya-La Pedrera i l'Institut Ramon Llull.**

ÀS: Ambdues experiències han estat un veritable privilegi, perquè vam poder desenvolupar un programa d'estímul a la creació musical contemporània i a la seva difusió mitjançant cicles de concerts, encàrrecs, enregistraments, taules rodones... Jo sempre he dit que la creació musical és el secret més ben guardat de la cultura catalana, perquè la seva riquesa és extraordinària. Però la consciència del valor d'aquesta creació encara no existeix.

AMD: **Hem deixat per al final el seu vincle més personal amb la música, el que hi manté com a poeta i escriptor; una via de doble direcció, en el seu cas.**

ÀS: És cert. Per una banda, determinats compositors han convertit en cançons els meus poemes, quelcom que em fa particularment feliç. Per una altra, també tinc molts poemes sorgits per la necessitat de transmetre l'imaginari d'una determinada obra musical, el seu encanteri sonor. I per últim, hi ha una tercera vessant, que són els escrits sobre música que hi ha als meus *Dietaris*. De totes maneres, sempre tinc la sensació que aquesta és una experiència abocada al fracàs, perquè tot el ventall de percepcions que et produeix la música és impossible de verbalitzar.

AMD: **Qualsevol diria que viu més en el món dels sons que en el de les paraules. Quins són els seus hàbits musicals? ¿I les seves músiques preferides?**

ÀS: Pocs tipus de música em toquen tant com la música antiga, i quan dic "antiga" parlo en un sentit molt ampli, perquè també m'entusiasmen les músiques bizantina, melquita o maronita. Tots els inicis de la polifonia em semblen commovedors. Les obres de Guillaume de Machaut, de Guillaume Dufay, de Josquin Des Prés... Tot aquest món em torna boig, igual que el Renaixement i el Barroc. I el segle XX, tan poc interpretat encara, és un altre període que m'agrada molt.

AMD: **¿Però té alguna mena de ritual a l'hora d'escoltar música?**

ÀS: No, en absolut. La meva escolta és bastant aleatòria. Tant puc tancar-me una tarda de diumenge a casa com escoltar música quan vaig amb cotxe. En realitat, igual que amb la poesia, la música la portes dintre teu. A mi la música m'acompanya sempre, fins i tot si no l'escolto.

CatMúsica

Emociona't
amb Catalunya Música

catmusica.cat

Palau de la Música Catalana Temporada 2021–2022

Celebrem la vida!

Abona't a *Palau Grans Veus* a partir de 259 euros
i a *Palau Òpera* a partir de 195 euros.
Més informació i venda d'entrades i abonaments a
www.palaumusica.cat

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Palau Grans Veus

Joyce DiDonato

Concert extraordinari
Sonya Yoncheva

Philippe Jaroussky

Stéphane Degout

Franco Fagioli

Julia Lezhneva

Diana Damrau & Jonas Kaufmann

Jakub Józef Orliński

Lea Desandre

Palau Òpera

Radamisto de Händel
amb Philippe Jaroussky & Il Pomo d'Oro

L'Orfeo de Monteverdi
amb Europa Galante & Fabio Biondi

Giulio Cesare de Händel
amb Carolyn Sampson & Forma Antiqva

King Arthur de Purcell
amb Vox Luminis

The fairy queen de Purcell
amb Vox Luminis